

Medlemmene i kontrollutvalget i Narvik kommune

Ordføreren

KomRev NORD v/oppdragsansvarlig revisor Elsa Saghaug

KomRev NORD v/oppdragsansvarlige forvaltningsrevisorer Margrete M. Kleiven og

Knut Teppan Vik

Rådmannen

Deres ref.:

Vår ref.: 99/23/447.5.1/STT

Saksbeh.: Tage Karlsen

E-postadr.: tage@k-sek.no

Telefon:

480 38383

Dato:

24.11.2023

INNKALLING TIL MØTE I KONTROLLUTVALGET NARVIK KOMMUNE

Møte avholdes i henhold til møteplan.

Møtested: Narvik rådhus, rom 225 – Formannskapsal 1

Møtedato: **Mandag 4.12.2023**

Tid: Kl. 10.00

./. Vedlagt følger sakliste og saksdokumenter.

Før saksbehandlingen gjennomføres en opplærings-/ innføringsdel. Denne tar vanligvis rundt to timer. Ordføreren og rådmannen inviteres til å være med under denne gjennomgangen.

Av hensyn til innkalling av varamedlem(mer) ber vi om at eventuelle forfall meldes til K-Sekretariatet i god tid før møtet. Som gyldig forfall regnes *tjenestereiser, spesielle arbeidsforhold, sykdom og vektige velferdsgrunner*. En eventuell innkalling av varamedlemmer vil skje i egen innkalling.

Enkelte saker kan bli ført for lukkede dører, jf. kommunelovens § 11-5. Det vises til saklisten for nærmere informasjon.

Med vennlig hilsen

Tage Karlsen
seniorrådgiver

Kopi med sakliste/saksdokumenter

- varamedlemmer

Postadresse:	Hovedkontor:	Avdelingskontor:	Avdelingskontor:	Avdelingskontor:	Avdelingskontor:
K-Sekretariatet IKS	Fylkeshuset	Postmottak	Ringv. 1	Rådhuset	Fylkeshuset
Postboks 6600	TROMSØ	9479 HARSTAD	9300 FINNSNES	8305 SVOLVÆR	8048 BODØ
9296 TROMSØ	Tlf. 77 78 80 43	Tlf. 48 03 83 83	Tlf. 91 35 19 94	Tlf. 95 10 90 02	Tlf. 91 36 09 38
www.k-sek.no	Org.nr. 988 064 920				

SAKSLISTE

Utvalg: Kontrollutvalget i Narvik kommune
Møtedato: Mandag 04.12.2023
Tid: Kl. 10.00
Møtested: Narvik Rådhus, 225 Formannskapssal 1

Sak nr.	Tittel	Unntatt offentlighet
51/23	Godkjenning av protokoll fra møtet 02.10.2023	
52/23	Engasjementsbrev – Narvik kommune	
53/23	Engasjementsbrev – Narvik Vann KF og Narvik Havn KF	
54/23	Rapportering fra revisor – planleggingsfasen - revisjonsstrategi 2023 – Narvik kommune	
55/23	Rapportering fra revisor- planleggingsfasen - revisjonsstrategi 2023 – Narvik Vann KF	
56/23	Rapportering fra revisor- planleggingsfasen - revisjonsstrategi 2023 – Narvik Havn KF	
57/23	Rapportering fra revisor – forenklet etterlevelseskontroll for 2023 – risiko og vesentlighetsvurdering	
58/23	Vurdering av uavhengighet - oppdragsansvarlig revisor – Narvik kommune, Narvik Havn KF og Narvik Vann KF	
59/23	Eierskapskontroll Narvikgården AS	
60/23	Forvaltningsrevisjonsrapport “Ballangseira” - kommunestyrets vedtak	
61/23	Kontrollutvalgets møteplan for 2024	
62/23	Referatsaker	
63/23	Eventuelt	

Kontrollutvalget må ta stilling til om møtet skal lukkes under behandlingen av sak --/23 jf. kommunelovens § 11-5. 2. ledd

Utvalg: Kontrollutvalget i Narvik kommune	Saksnummer: 51/2023	Møtedato: 04.12.2023	Saksbehandler: Susan Terese Thoresen
--	-------------------------------	--------------------------------	--

GODKJENNING AV PROTOKOLL FRA MØTET 02.10.2023

Innstilling til v e d t a k:

Protokoll fra møtet 02.10.2023 godkjennes.

Saken gjelder:

Godkjenning av protokoll fra forrige møte.

Vedlegg til saken:

A: Trykte vedlegg: Protokoll fra møtet 02.10.2023

B: Utrykte vedlegg:

Saksutredning:

Vedlagte protokoll fremlegges til godkjenning.

Protokollen har vært tilsendt kontrollutvalgsmedlemmene for gjennomgang etter møtet.

Finnsnes, den 14. november 2023

Susan Terese Thoresen
seniorrådgiver

NARVIK KOMMUNE

MØTEPROTOKOLL

Kontrollutvalget

Møtested: Narvik rådhus, rom 225 – Formannskapsal 1
Møtedato: 02.10.2023
Varighet: 10.00 – 12.20

Møteleder: Boy-Arne Buyle
Sekretær: Tage Karlsen

Faste medlemmer

Boy-Arne Buyle

Tommy Arne Nymo

Fredrik D. Kvensjø
Line Beathe Viklem Eidum
Rakel A. Norum

Fra utvalget møtte:

Boy-Arne Buyle
Fredrik D. Kvensjø
Line Beathe Viklem Eidum
Rakel A. Norum
Siv Kvandal (vara)

Meldt forfall:

Tommy Arne Nymo

Fra KomRev NORD møtte:

Oppdragsansvarlig revisor Elsa Saghaug
Oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor Margrete M. Kleiven

Varamedlemmer

1. Elisabeth Vedø
2. Heidi H. Leiros
3. Johanne Punsvik
4. Emil K. Larsen

1. Siv Kvandal
2. Ellen V. Pedersen

1. Stein Tore Auran

Fra K-Sekretariatet IKS møte:

Seniorrådgiver Tage Karlsen
Seniorrådgiver Susan T. Thoresen

Merknader til innkalling og sakliste:

Kommunalsjef Rolf M. Lossius var til stede i møtet og orienterte og svarte på spørsmål.

Innkalling og sakliste godkjent.

Behandlede saker:

Saknr	Tittel
45/23	Godkjenning av protokollen fra møtet 04.09.2023
46/23	Forvaltningsrevisjonsrapport <i>Erverv av Ballangsleira</i>
47/23	Revisjonsbrev nr. 3 – <i>investeringer uten kommunestyrets vedtak</i>
48/23	Kontrollutvalgets rapport pr. 02.10.2023
49/23	Referatsaker
50/23	Eventuelt

Sak 45/23**GODKJENNING AV PROTOKOLLEN FRA MØTET 04.09.2023****Innstilling:**

Protokollen fra møtet 04.09.2023 godkjennes.

Behandling:

Innstillingen enstemmig vedtatt.

Vedtak:

Protokollen fra møtet 04.09.2023 godkjennes.

Sak 46/23**FORVALTNINGSREVISJONSRAPPORT «ERVERV AV BALLANGSLEIRA»****Innstilling:**

1. Kontrollutvalget tar forvaltningsrevisjonsrapporten «Erverv av Ballangsleira», KomRev NORD, 7.9.2023, til orientering.
2. Saken oversendes til kommunestyret med følgende innstilling til vedtak:
 1. Kommunestyret tar forvaltningsrevisjonsrapporten «Erverv av Ballangsleira», KomRev NORD, 7.9.2023, til orientering.
 2. Kommunestyret ber rådmannen vurdere om læringspunktene i rapportens kapittel 11 hensiktsmessig kan innarbeides i eksisterende rutiner.

Behandling:

Oppdragsansvarlige forvaltningsrevisor Margrete M. Kleiven var tilstede i møtet og presenterte rapporten og svarte på spørsmål fra medlemmene i kontrollutvalget.

Det ble fremsatt forslag om tilføyelse av nytt punkt 3 i innstillingen til kommunestyret med følgende ordlyd:

“Kontrollutvalget merker seg at det ikke finnes skriftlig mandat ved delegasjon. Utvalget vil påpeke at tildeling av mandater bør skje skriftlig av hensyn til notoritet, mulighetene for avklaring av riktig forståelse, etterprøvbarehet m.m.”

Innstillingen enstemmig vedtatt med tillegg av det fremsatte forslaget.

Vedtak:

1. Kontrollutvalget tar forvaltningsrevisjonsrapporten «Erverv av Ballangseira», KomRev NORD, 7.9.2023, til orientering.
2. Saken oversendes til kommunestyret med følgende innstilling til vedtak:
 1. Kommunestyret tar forvaltningsrevisjonsrapporten «Erverv av Ballangseira», KomRev NORD, 7.9.2023, til orientering.
 2. Kommunestyret ber rådmannen vurdere om læringspunktene i rapportens kapittel 11 hensiktsmessig kan innarbeides i eksisterende rutiner.
 3. Kontrollutvalget merker seg at det ikke finnes skriftlig mandat ved delegasjon. Utvalget vil påpeke at tildeling av mandater bør skje skriftlig av hensyn til notoritet, mulighetene for avklaring av riktig forståelse, etterprøvbarhet m.m.

Utskrift av saksprotokoll sendt 04.10.2023 til:

- *Narvik kommune v/ ordføreren*

Sak 47/23**REVISJONSBREV NR. 3 – *INVESTERINGER UTEN KOMMUNESTYRETS VEDTAK*****Innstilling:**

1. Kontrollutvalget viser til revisjonsbrev nr. 3, og ber rådmannen svare kontrollutvalget innen 01.11.2023, med gjenpart til revisjonen.
2. Når svar foreligger fra rådmannen, ber kontrollutvalget om revisjonens vurdering av svaret.

Behandling:

Revisor Elsa Saghaug var tilstede i møtet, informerte om saken og svarte på spørsmål fra medlemmene i kontrollutvalget.

Svarfristen ble endret til 13.11.2023.

Innstillingen enstemmig vedtatt.

Vedtak:

1. Kontrollutvalget viser til revisjonsbrev nr. 3, og ber rådmannen svare kontrollutvalget innen 13.11.2023, med gjenpart til revisjonen.
2. Når svar foreligger fra rådmannen, ber kontrollutvalget om revisjonens vurdering av svaret.

Utskrift av saksprotokoll sendt 04.10.2023 til:

- *Narvik kommune v/ rådmannen*

Sak 48/23**KONTROLLUTVALGETS RAPPORT PR. 02.10.2023****Innstilling:**

Kontrollutvalget tar rapport pr. 02.10.2023 til orientering.

Behandling:

Innstillingen enstemmig vedtatt med tillegg av nytt pkt. 2 med følgende ordlyd.

«Det innføres en fast sak som viser status for kontrollutvalgets saker i hvert kontrollutvalgsmøte.»

Vedtak:

1. Kontrollutvalget tar rapport pr. 02.10.2023 til orientering.
2. Det innføres en fast sak som viser status for kontrollutvalgets saker i hvert kontrollutvalgsmøte.

Sak 49/23**REFERATSAKER****Innstilling:**

Referatsaker tas til orientering.

Behandling:

Referert:

- A. SAKSPROTOKOLL FRA KOMMUNESTYREMØTET 14.09.2023
 - Sak 081/23: Kontrollutvalgets sak 30/23 – Oppfølging av forvaltningsrevisjonsrapport vedrørende saksutredninger og oppfølging av politiske vedtak
- B. SAKSPROTOKOLL FRA KOMMUNESTYREMØTET 14.09.2023
 - Sak 082/23: Kontrollutvalgets sak 31/23: Oppfølging av rapport – Eierskapskontroll Nordkraft AS

Innstillingen enstemmig vedtatt.

Vedtak:

Referatsaker tas til orientering.

Sak 50/23
EVENTUELT

Kontrollutvalget fattet følgende vedtak:

1. Kontrollutvalget ber rådmannen påse at dokumenter som ligger under «kontrollutvalget» på søkesiden «slik styres Narvik» også gjøres tilgjengelig via møtekalenderen slik det gjøres for andre folkevalgte organer.
2. Kontrollutvalget ber rådmannen om tilgang til Exceloversikt over oppfølging av politiske vedtak

Møteprotokollen godkjennes av kontrollutvalget i påfølgende møte. Protokollen offentliggjøres derfor med forbehold om at etterfølgende endringer kan skje.

Utvalg: Kontrollutvalget i Narvik kommune	Saksnummer: 52/2023	Møtedato: 04.12.2023	Saksbehandler: Susan Terese Thoresen
--	-------------------------------	--------------------------------	--

ENGASJEMENTSBREV – NARVIK KOMMUNE

Innstilling til v e d t a k:

Kontrollutvalget gir sin tilslutning til engasjementsbrev av 17.10.2023 fra KomRev NORD med de merknader og presiseringer som fremkommer i dette saksfremlegg.

Saken gjelder:

Engasjementsbrev.

Vedlegg til saken:

- A: Trykte vedlegg: Engasjementsbrev av 17.10.2023 fra KomRev NORD
- B: Utrykte vedlegg:

Saksutredning:

1. BAKGRUNN FOR SAKEN

Kommunen skal være gjenstand for revisjon og i kommunal sektor vil kontrollutvalget ha et ansvar for å påse at revisor utfører sitt oppdrag på en betryggende måte, se kommunelovens § 23-2, 1. ledd, bokstav a. Dette er også kalt kontrollutvalget påseansvar ovenfor revisor.

Lovens krav er at revisjonen skal skje på en «betryggende måte». Med dette menes at revisjonen skjer i henhold til lov, forskrifter og revisjonsstandarder, som alle setter krav til hvordan revisor skal utføre sine oppgaver. I tillegg kommer det å påse at eventuelle forhold nevnt i revisors engasjementsbrev følges opp.

Formålet med et engasjementsbrev er å klargjøre vilkårene for oppdraget og kommunisere dette med kommunen. Engasjementsbrevet kan ikke innsnevre revisjonens pålagte oppgaver i forhold til lov, forskrift og standarder, men det kan avtales tilleggsoppgaver og gis nærmere informasjon om oppgavene, avtale hvordan det skal rapporteres, m.m. Brevet vil fungere som en avtale og vil bidra til å sikre en felles forståelse for arbeidsoppgaver og ansvarsdeling mellom kommunen og revisor. Avtalen kan gå ut over de forhold som er løst i regelverk og standarder. I engasjementsbrevet er det bl.a. et naturlig sted å ta opp og beskrive hvordan kommunikasjonen med revisjonen skal foregå, enten det er ved muntlige presentasjoner i kontrollutvalgets møter, rapporter eller brev til kontrollutvalget.

I kommunal sektor vil valgperioden være et naturlig intervall for utsendelse av engasjementsbrev, dersom det ikke skjer endringer eller utskiftninger i perioden.

Etter revisjonsstandarden ISA 210 punkt 10 skal revisor avgi et engasjementsbrev, som minimum skal omtale:

- Målet med og omfanget av revisjonen av regnskapet
- Revisors oppgaver og plikter
- Ledelsens ansvar
- Identifisering av det gjeldende rammeverket for finansiell rapportering for utarbeidelsen av regnskapet
- Henvisning til den forventede formen på og innholdet i eventuelle uttalelser som skal avgis av revisor, og
- En erklæring om at det kan foreligge omstendigheter hvor en uttalelse kan avvike fra forventet form og innhold.

Engasjementsbrevet for revisjon av kommuner sendes kontrollutvalget. Dette er i tråd med anbefaling fra FKTⁱ og NKRFⁱⁱ.

2. UTFØRELSE AV KONTROLLUTVALGETS PÅSE-ANSVAR

Engasjementsbrevet er en del av kontrollutvalgets påseansvar overfor revisor. Utvalget har fått utdelt Forum for Kontroll og Tilsyns veileder for kontrollutvalgets påseansvar overfor regnskapsrevisor. I veilederen presenteres forhold og momenter som kontrollutvalget kan vurdere i forbindelse med påse-ansvaret. Veilederen presenterer påse-ansvaret i tre faser:

Påse at regnskapet blir revidert på en betryggende måte

- a. Kvalifikasjonskrav
- b. Vandel
- c. Uavhengighet
- d. Kvalitetskontrollsystemet
i revisjonsforetaket

Holde seg løpende orientert om revisjonsarbeidet

Orientering i hht. fasene i revisjonsarbeidet

- a. Planleggingsfasen
- b. Interimsfasen
- c. Årsoppgjør fasen
- d. Etterlevelseskontroll

Påse at revisjonsarbeidet foregår i samsvar med

- a. lov, forskrift og god kommunal revisjons-
skikk?
- b. kontrakt, avtaler og instruks

ⁱ Forum for Kontroll og Tilsyn

ⁱⁱ Norges Kommunerevisorforbund

Engasjementsbrevet er en del av den siste fasen, men innholdet i engasjementsbrevet er relatert til flere faser i ivaretagelsen av påseansvaret overfor regnskapsrevisor.

3. ENGASJEMENTSBREV FRA KOMREV NORD

Kommunens valgte revisor er KomRev Nord IKS og vedlagt ligger engasjementsbrev datert 17.10.2023 fra KomRev NORD IKS.

4. SEKRETARIATETS VURDERING AV ENGASJEMENTSBREVET

Sekretariatet har i tillegg til FKTs veileder for kontrollutvalgets påse-ansvar, sett nærmere på anbefalinger som NKRF har gitt i informasjonsskriv 5/2023 sendt NKRFs medlemmer.

Sekretariatet har gjennomgått engasjementsbrevet og finner grunn til å kommentere og presisere noen av punktene som nevnes.

Kommentarene knytter seg til **engasjementsbrevets punkt 5 «Rapportering og dialog»**.

Rapportering fra forvaltningsrevisor.

Innledningsvis i punkt 5 i tredje avsnitt på side 5, sies det:

Revisjonen rapporterer forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller til kontrollutvalget i egne rapporter.

Det har vært praksis at revisor - undervegs i revisjonsarbeidet - orienterer kontrollutvalget skriftlig i form av et notat om status i prosjektarbeidet, eller dersom prosjektarbeidet er forsinket, eller at det er andre forhold som tilsier justeringer i prosjektet. Dette skjer ofte etter dialog med oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor.

Sekretariatet legger til grunn at praksisen fortsetter.

Rapportering fra regnskapsrevisor

Formen for rapportering

Følgende er beskrevet i punktets fjerde avsnitt:

Regnskapsrevisjonen rapporteres slik til kontrollutvalget:

1. Presentasjon av revisjonsstrategi
2. Oppsummering av årets revisjon
3. Revisjonsberetning
4. Nummererte brev (se nedenfor)
5. Skriftlig uttalelse om forenklet etterlevelseskontroll

Vi legger vekt på å ha en god dialog med kontrollutvalget.

Punktene 3, 4 og 5 vil må etter loven skje i form av skriftlige rapporteringer til utvalget.

Punkt 1 og 2 vil normalt skje muntlig, med tilhørende presentasjoner for kontrollutvalget. Revisors presentasjoner i kontrollutvalgets møter vil være en del av saksdokumenter til møtene og det forutsettes at presentasjonene sendes uoppfordret til sekretariatet i forkant av møtet.

Rapportering fra interimfasen.

Rapportering fra revisor i «interimfasen» mangler i oversikten fra revisor. Interimfasen er perioden mellom inngangen til nytt revisjonsår og avslutning av revisjonen. Rapportering fra interimfasen har tidligere vært praktisert i flere kommuner. Sekretariatet legger til grunn at denne rapporteringen fortsatt ivaretas når det finnes formålstjenlig og at presentasjoner sendes kontrollutvalget/sekretariatet.

Forenklet etterlevelseskontroll – risiko- og vesentlighetsvurdering

Bestemmelsen om forenklet etterlevelseskontroll fremgår av kommunelovens § 24-9. Det fremgår her at revisor skal basere sin kontroll på en risiko- og vesentlighetsvurdering, som skal legges fram for kontrollutvalget. Denne rapporteringen mangler i revisors oversikt og vi legger til grunn at slik rapportering vil skje. Rapporteringen kan være muntlig, men skal minimum være ledsaget av en presentasjon som viser revisors vurderinger. Også denne presentasjonen oversendes sekretariatet.

Kopi av vesentlig korrespondanse

I punktet som omhandler rapportering og dialog er det ikke presisert at kontrollutvalget sendes kopi av vesentlig korrespondanse med administrasjonen vedrørende intern kontroll, regnskap eller annet. Sekretariatet legger til grunn at vesentlig korrespondanse sendes i kopi til kontrollutvalget.

Fremmøte via Teams, eller lignende

Revisor har en alminnelig *møterett* i kontrollutvalgets møter, men ikke noen alminnelig *møteplikt*. Det forutsettes imidlertid som den klare hovedregel at revisor møter i saker som rapporteres fra revisjonen.

Kontrollutvalgets møter gjennomføres som hovedregel ved fysisk fremmøte. Revisorene sitter imidlertid spredt og med lange reiseavstander. Det vil i enkelte tilfeller kunne fremstå (uforholdsmessig) ressurskrevende for revisor å møte fysisk, særlig dersom saken er mindre og kurant. Det kan også foreligge møtekollisjon, eller annet, som gjør det byrdefullt for revisor å kunne møte fysisk på den fastsatte møtedatoen. Sekretariatet legger til grunn at revisor i slike tilfeller *kan* møte via Teams, eller lignende, men dette må avtales med sekretariatet i forkant.

5. Oppsummering og forslag til vedtak:

Det kan tenkes at ovennevnte merknader er ivaretatt av revisor uten at det uttrykkelig er nevnt i brevet. Imidlertid finner sekretariatet grunn for å presisere hvilke forventninger kontrollutvalget har til oppdraget slik at kontrollutvalget og revisor har felles forståelse.

I forslag til innstilling til vedtak foreslås at kontrollutvalget gir sin tilslutning til vilkårene i engasjementsbrevet, men med de presiseringer som fremkommer i dette saksfremlegget.

Finnsnes, den 14. november 2023

Susan Terese Thoresen
seniorrådgiver

Til kontrollutvalget i Narvik kommune

Deres ref:

Vår ref:

38

Saksbehandler:

Elsa Saghaug

es@komrevnord.no

Telefon:

77041402

Dato:

17.10.2023

ENGASJEMENTSBREV – Narvik kommune

1. Innledning

KomRev NORD IKS har siden 1.1.2005 levert revisjonstjenester til Narvik kommune. Revisjonen består av regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon, eierskapskontroll og annen kontroll som er bestemt i lov eller i medhold av lov og andre uttalelser og kontrollhandlinger, og omfatter revisjonen av kommuneregnskapet, årsregnskapene for kommunale foretak og konsolidert årsregnskap.

Med utgangspunkt i de revisjonsbestemmelsene som gjelder for kommuner, herunder standarder for god kommunal revisjonsskikk, vil vi i dette brevet beskrive vår forståelse av revisjonsoppdraget, slik at utvalget får en oppfatning av rollefordeling og hva som kan forventes av oss.

De økonomiske forhold mellom revisjonen og kontrollutvalget som oppdragsgiver er behandlet i en egen avtale.¹

2. Revisjonen – formål og innhold

Revisor skal utføre regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon, eierskapskontroll og annen kontroll som er bestemt i lov eller i medhold av lov, jf. kommuneloven § 24-2. Revisjon av kommunal virksomhet skal skje i henhold til god kommunal revisjonsskikk.

Vi vil gjennomføre og rapportere resultatene av vår revisjon i henhold til god kommunal revisjonsskikk, som er en rettslig standard. Innholdet i dette begrepet er normert av kommunelovens bestemmelser om revisjon, tilhørende forskrifter og etablerte og anerkjente standarder på området. Som medlem av NKRF – kontroll og revisjon i kommunene er vi underlagt jevnlig eksterne kvalitetskontroller.

Revisor har plikt til løpende å foreta en vurdering av egen uavhengighet. Oppdragsansvarlig revisor skal hvert år avgi en skriftlig egenvurdering av sin uavhengighet til kontrollutvalget i samsvar med forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 19.

Ledelsenes ansvar

I henhold til kommuneloven er kommunedirektøren ansvarlig for at kommunens interne kontroll sikrer at lover og forskrifter følges, herunder at økonomiforvaltningen er ordnet på en betryggende måte. Det er også kommunedirektørens ansvar å utarbeide og fremme kommunens årsberetning og avlegge årsregnskapet i samsvar med bestemmelsene i kommuneloven, forskrift om økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for kommuner og fylkeskommuner mv. og god kommunal regnskapsskikk.

¹ Det er inngått avtale om revisjonstjenester mellom Narvik kommune og KomRev NORD IKS. Narvik kommune er eier av KomRev NORD IKS

Kommunens ledelse har også ansvaret for at vi som revisor har ubegrenset tilgang til registrerte opplysninger, dokumentasjon og annen informasjon vi finner nødvendig for å kunne utføre vårt arbeid, herunder korrespondanse, kontrakter, protokoller mv. Dette inkluderer også tilgang til systembeskrivelser og nødvendig veiledning.

Kommunestyret og kontrollutvalgets ansvar

Kommunestyret er kommunens øverste organ, og har det øverste ansvaret for å kontrollere den kommunale forvaltning. Kommunestyret velger selv et kontrollutvalg til å forestå løpende kontroll med den kommunale forvaltning på sine vegne. Kontrollutvalget skal påse at kommunens regnskap blir forsvarlig revidert. Videre skal kontrollutvalget påse at det utføres forvaltningsrevisjon av kommunens virksomhet og av selskaper kommunen har eierinteresser i. Kontrollutvalget skal også påse at det føres kontroll med forvaltningen av kommunens eierinteresser i selskaper (eierskapskontroll).

Forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll

Forvaltningsrevisjon innebærer å gjennomføre systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, regeletterlevelse, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets vedtak, kommuneloven § 23-3.

Eierskapskontroll innebærer å kontrollere om den som utøver kommunens eierinteresser, gjør dette i samsvar med lover og forskrifter, kommunestyrets vedtak og anerkjente prinsipper for eierstyring, jf. kommuneloven § 23-4.

Kontrollutvalget skal minst én gang i valgperioden, og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret er konstituert, utarbeide planer som viser på hvilke områder det skal gjennomføres forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller. Planene skal baseres på en risikovurdering av kommunens virksomhet, virksomheten i kommunens selskaper og av kommunens eierskap. Hensikten med risiko- og vesentlighetsvurderingen er å finne ut hvor det er størst behov for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll.

Planene skal vedtas av kommunestyret selv. Kommunestyret kan delegere til kontrollutvalget å gjøre endringer i planen. Kontrollutvalget bestiller forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller basert på plan vedtatt av kommunestyret.

Innenfor forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll er det NKRF som er det standardsettende organ. Grunnlaget og bakgrunnen for den enkelte forvaltningsrevisjon/eierskapskontroll vil være beskrevet ved planlegging og rapportering av hvert oppdrag, slik at denne oppgaven ikke blir beskrevet ytterligere i dette brevet. Se for øvrig nærmere om rapportering under eget avsnitt.

Oppdragsansvarlige forvaltningsrevisorer i KomRev NORD IKS er Margrete Mjølhus Kleiven og Knut Teppan Vik.

Regnskapsrevisjon

Årsregnskapet og de aktuelle delene av årsberetningen

I regnskapsrevisjonen er vår hovedoppgave å kontrollere om årsregnskapet inneholder vesentlig feilinformasjon og å avgi en uavhengig uttalelse (revisjonsberetning) om at revisor har betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon og at det er avgitt i samsvar med lov og forskrifter. I tillegg kontrollerer vi om den revisjonspliktiges ledelse har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av regnskapsopplysninger.

Vi kontrollerer om årsberetningen inneholder de opplysningene som lov og forskrift krever, og om opplysningene om økonomi i årsberetningen stemmer overens med årsregnskapet. Vi ser også etter om årsberetningen gir dekkende opplysninger om vesentlige beløpsmessige avvik fra årsbudsjettet og om vesentlige avvik fra kommunestyrets premisser for bruken av bevilgningene er dekkende beskrevet i årsberetningen.

Årsregnskapet, herunder konsolidert årsregnskap, skal iht. kommuneloven § 14-6 være avlagt av kommunedirektøren innen 22. februar i året etter regnskapsåret. Årsberetningen skal avgis senest 31. mars.

Videre er det vår oppgave å se etter at kommunen har ordnet den økonomiske internkontrollen på en betryggende måte og med forsvarlig kontroll.

Revisjonens utførelse og forholdet til intern kontroll

God kommunal revisjonsskikk innebærer blant annet at vi kontrollerer utvalgte deler av materialet som underbygger informasjonen i årsregnskapet, foretar analytiske vurderinger og andre revisjonshandlinger som vi etter forholdene finner hensiktsmessige.

På grunn av en revisjons iboende begrensninger, sammen med den interne kontrollens iboende begrensninger, er det alltid risiko for at ikke all vesentlig feilinformasjon i regnskapet avdekkes, selv om revisjonen er planlagt og utført i samsvar med god kommunal revisjonsskikk, herunder de internasjonale revisjonsstandardene (ISA-ene). Ved vår risikovurdering vurderer vi de interne kontrollene som er relevant for kommunens eller enhetens utarbeidelse av årsregnskapet med det formål å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige ut fra omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for effektiviteten av enhetens interne kontroll.

Generelt vil en effektiv intern kontroll redusere risikoen for at misligheter og feil vil oppstå uten å bli avdekket, men vil aldri kunne eliminere denne risikoen. Omfanget av vårt revisjonsarbeid påvirkes av kvaliteten på, og effektiviteten av kommunens interne kontroll, samt regnskaps- og rapporteringsrutiner. Vi vil rapportere skriftlig om eventuelle vesentlige mangler i den interne kontrollen som vi har identifisert under revisjonen, se nærmere om dette under avsnittet rapportering.

Registrering og dokumentasjon av regnskapsopplysninger

Når vi konkluderer om registrering og dokumentasjon av regnskapsopplysninger i revisjonsberetningen, vil revisjonen være utført i samsvar med den internasjonale standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller begrenset revisjon av historisk finansiell informasjon». De valgte kontrollhandlingene avhenger av revisors skjønn, herunder vurderingen av risikoene for vesentlige mangler.

Ved vurderingen av ledelsens plikter med hensyn til registrering og dokumentasjon av regnskapsopplysninger, innhenter revisor informasjon om kommunens interne rutiner for å vurdere samsvaret med lov, forskrift og god bokføringsskikk, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av kommunens interne kontroll.

Forenklet etterlevelseskontroll med økonomiforvaltningen

I samsvar med kommuneloven § 24-9 er det vår oppgave å se etter om kommunens økonomiforvaltning i hovedsak foregår i samsvar med bestemmelser og vedtak. Kontrollen skal i utgangspunktet gjennomføres med begrensede ressurser og baseres på en risiko- og vesentlighetsvurdering som legges fram for kontrollutvalget. Resultatet av kontrollen rapporteres i en skriftlig uttalelse til kontrollutvalget som avgis senest 30. juni.

Kontrollen utføres i samsvar med standarden RSK 301 «Forenklet etterlevelseskontroll med økonomiforvaltningen». Standarden krever at vi etterlever etiske krav, planlegger og gjennomfører vårt arbeid for å oppnå moderat sikkerhet i uttalelsen om etterlevelse på det området som velges for kontroll.

Moderat sikkert innebærer en lavere sikkerhet enn betryggende sikkerhet, men skal gi brukerne en klart økt tillit til informasjonen eller forholdet som er kontrollert. Vi gjennomfører handlinger som forespørsler, inspeksjon av dokumenter og analytiske handlinger for å oppnå moderat sikkerhet. I

uttalelsen gir vi uttrykk for om vi har blitt oppmerksomme på forhold som gir grunn til å tro at økonomiforvaltningen på det aktuelle området ikke følger sentrale bestemmelser og vedtak.

Misligheter

Revisor bidrar gjennom revisjonen til å forebygge og avdekke misligheter og feil. Hvis revisor avdekker eller på annen måte blir kjent med misligheter, skal revisor straks melde fra om det til kontrollutvalget i nummerert brev, dette fremkommer i kommuneloven § 24-7.

Når saksforholdet er nærmere klarlagt, skal revisor sende nytt brev til kontrollutvalget. Revisor skal sende kopi av brevet til kommunedirektøren.

Andre bekreftelser enn revisjonsberetningen som inngår i oppdraget

Vi vil avgi følgende revisorbekreftelser mv. i samsvar med lov og god kommunal revisjonsskikk:

- Underskrift på kontrolloppstilling over bokførte og innberettede beløp (skatteforvaltningsforskriften § 7-2-11).
- Kompensasjonsmelding for merverdiavgift
- Bekreftelser på prosjektrekskap o.l. i henhold til ISA 805
- Uttalelse om kommunens dokumentasjon for låneopptak, jf. kommuneloven § 14-14
- Kommunens rapportering av antall personer med psykisk utviklingshemming
- Refusjonskrav for utgifter til særlig ressurskrevende helse- og omsorgstjenester
- Andre revisjonsbekreftelser etter forespørsel fra kommunen

Oppdragsansvarlig revisor

Oppdragsansvarlig regnskapsrevisor er Elsa Saghaug og kontaktrevisor er Anne-Lise Akeberg.

Eventuelt skifte av oppdragsansvarlig revisor vil bli varslet skriftlig til kontrollutvalget.

3. Innsynsrett og taushetsplikt

Revisor kan kreve enhver opplysning, redegjørelse eller ethvert dokument hos kommunen og foreta de undersøkelser som revisor finner nødvendige for å gjennomføre oppgavene.

Både oppdragsansvarlig revisor og revisjonsmedarbeiderne har taushetsplikt etter forvaltningsloven §§ 13 til 13e. Dette følger av kommunelovens § 24-2 femte ledd. Det er gjort unntak fra taushetsplikten for rapportering av mulige straffbare handlinger, herunder ivaretagelse av rapporteringsplikt etter hvitvaskingsloven. Taushetsplikten gjelder ubegrenset i tid, også etter at oppdraget er avsluttet.

Taushetsplikten er dog ikke til hinder for at kontrollutvalget får den informasjon om resultater av revisjonen som er nødvendige.

Våre leverandører av IKT-tjenester og -programvare får tilgang til fortrolig informasjon når det er nødvendig i forbindelse med drift av og endringer i våre informasjonssystemer. Vi har ansvar for å ha et forsvarlig system for informasjonssikring. Dette omfatter også våre leverandører av IKT-tjenester.

4. Personvern

For å gjennomføre revisjonen og andre oppdrag under dette engasjementsbrevet, vil vi behandle personopplysninger slik det er beskrevet i vår personvernerklæring. Personvernerklæringen er tilgjengelig på vår hjemmeside. Vi er behandlingsansvarlig etter personvernreglene for de

personopplysningene vi behandler i forbindelse med oppdraget og vi inngår derfor ikke en databehandleravtale.

5. Rapportering og dialog

Engasjementsbrev for revisjonsoppdraget utarbeides for hver valgperiode eller oftere dersom det er forhold som tilsier det.

Revisjonen har dialog med økonomienheten gjennom året, utarbeider oppsummeringsbrev ved behov og tar initiativ til møter med ledelsen. Revisjonen utarbeider oppstartsbrief i forbindelse med oppstart av det enkelte forvaltningsrevisjonsprosjektet og eierskapskontrollen. Brev sendes administrasjonen.

Revisjonen rapporterer forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller til kontrollutvalget i egne rapporter.

Regnskapsrevisjonen rapporteres slik til kontrollutvalget:

1. Presentasjon av revisjonsstrategi
2. Oppsummering av årets revisjon
3. Revisjonsberetning
4. Nummererte brev (se nedenfor)
5. Skriftlig uttalelse om forenklet etterlevelseskontroll

Vi legger vekt på å ha en god dialog med kontrollutvalget.

Nummererte brev

Vi kan gjennom regnskapsrevisjonen finne forhold som ikke blir påpekt i revisjonsberetningen, men vi finner det nødvendig å påpeke i nummerert brev. Slike nummererte brev vil bli sendt til kontrollutvalget med kopi til kommunedirektøren. Kontrollutvalget har et ansvar for å påse at forhold som er påpekt av revisor blir fulgt opp.

I henhold til kommuneloven § 24-7 skal revisor påpeke følgende forhold i nummererte brev:

- a. vesentlige feil som kan føre til at årsregnskapet ikke gir riktig informasjon
- b. vesentlige mangler ved registrering og dokumentasjon av regnskapsopplysninger
- c. vesentlige mangler ved den økonomiske internkontrollen
- d. manglende eller mangelfull redegjørelse i årsberetningen for vesentlige budsjettavvik
- e. enhver mislighet
- f. hvorfor han eller hun ikke har skrevet under på oppgaver som kommunen skal sende til offentlige myndigheter, og som revisor etter lov eller forskrift skal bekrefte
- g. hvorfor han eller hun sier fra seg revisjonsoppdraget.

Revisor skal årlig gi en skriftlig oppsummering til kontrollutvalget om forhold som er tatt opp i nummererte brev, men som ikke er rettet opp eller som ikke er tilstrekkelig fulgt opp.

Brev med påpekning av mindre vesentlige feil eller mangler vil bli sendt direkte til administrasjonen.

Uttalelser fra kommunens ledelse

I forbindelse med gjennomføring av våre oppdrag vil vi i henhold til god kommunal revisjonsskikk innhente en skriftlig uttalelse fra ledelsen om vi er gitt all informasjon som er nødvendig for oppdraget og om fullstendigheten og riktigheten av det forholdet som kontrolleres. Dette gjelder i alle tilfeller:

- I forbindelse med avslutningen av revisjonen av årsregnskapet. Denne uttalelsen inneholder også skriftlige uttalelser fra ledelsen om kjennskap til eller mistanke om misligheter mv.
- I forbindelse med avslutningen av forenklet etterlevelseskontroll av økonomiforvaltningen.

6. Avslutning

Vi håper innholdet i dette brevet samsvarer med kontrollutvalgets forståelse av revisors rolle og ansvarsområder, og vi ser frem til et godt og konstruktivt samarbeid. Hvis noe er uklart eller utvalget har spørsmål, er det bare å ta kontakt.

Med hilsen

Elsa Saghaug
Oppdragsansvarlig revisor

Kopi: Ordføreren i Narvik kommune
Rådmannen i Narvik kommune

Utvalg: Kontrollutvalget i Narvik kommune	Saksnummer: 53/2023	Møtedato: 05.12.2023	Saksbehandler: Susan Terese Thoresen
--	-------------------------------	--------------------------------	--

ENGASJEMENTSBREV – NARVIK VANN KF OG NARVIK HAVN KF

Innstilling til v e d t a k:

Kontrollutvalget gir sin tilslutning til engasjementsbrev for Narvik Vann KF og Narvik Havn KF av 20.11.2023 fra KomRev NORD med de merknader og presiseringer som fremkommer i dette saksfremlegg.

Saken gjelder:

Engasjementsbrev – Narvik Vann KF og Narvik Havn KF

Vedlegg til saken:

- A: Trykte vedlegg: Engasjementsbrev av 20.11.2023 fra KomRev NORD
- B: Utrykte vedlegg:

Saksutredning:

1. BAKGRUNN FOR SAKEN

Foretaket skal være gjenstand for revisjon og i kommunal sektor vil kontrollutvalget ha et ansvar for å påse at revisor utfører sitt oppdrag på en betryggende måte, se kommunelovens § 23-2, 1. ledd, bokstav a. Dette er også kalt kontrollutvalget påseansvar ovenfor revisor.

Lovens krav er at revisjonen skal skje på en «betryggende måte». Med dette menes at revisjonen skjer i henhold til lov, forskrifter og revisjonsstandarter, som alle setter krav til hvordan revisor skal utføre sine oppgaver. I tillegg kommer det å påse at eventuelle forhold nevnt i revisors engasjementsbrev følges opp.

Formålet med et engasjementsbrev er å klargjøre vilkårene for oppdraget og kommunisere dette med foretaket. Engasjementsbrevet kan ikke innsnevre revisjonens pålagte oppgaver i forhold til lov, forskrift og standarder, men det kan avtales tilleggsoppgaver og gis nærmere informasjon om oppgavene, avtale hvordan det skal rapporteres, m.m. Brevet vil fungere som en avtale og vil bidra til å sikre en felles forståelse for arbeidsoppgaver og ansvarsdeling mellom foretaket og revisor. Avtalen kan gå ut over de forhold som er løst i regelverk og standarder. I engasjementsbrevet er det bl.a. et naturlig sted å ta opp og beskrive hvordan kommunikasjonen med revisjonen skal foregå, enten det er ved muntlige presentasjoner i kontrollutvalgets møter, rapporter eller brev til kontrollutvalget.

I kommunal sektor vil valgperioden være et naturlig intervall for utsendelse av engasjementsbrev, dersom det ikke skjer endringer eller utskiftinger i perioden.

Etter revisjonsstandarden ISA 210 punkt 10 skal revisor avgi et engasjementsbrev, som minimum skal omtale:

- Målet med og omfanget av revisjonen av regnskapet
- Revisors oppgaver og plikter
- Ledelsens ansvar
- Identifisering av det gjeldende rammeverket for finansiell rapportering for utarbeidelsen av regnskapet
- Henvisning til den forventede formen på og innholdet i eventuelle uttalelser som skal avgis av revisor, og
- En erklæring om at det kan foreligge omstendigheter hvor en uttalelse kan avvike fra forventet form og innhold.

Engasjementsbrevet for revisjon av kommuner (kommunale foretak) sendes kontrollutvalget. Dette er i tråd med anbefaling fra FKTⁱ og NKRFⁱⁱ.

2. UTFØRELSE AV KONTROLLUTVALGETS PÅSE-ANSVAR

Engasjementsbrevet er en del av kontrollutvalgets påseansvar overfor revisor. Utvalget har i tidligere møte fått utdelt Forum for Kontroll og Tilsyns veileder for kontrollutvalgets påseansvar overfor regnskapsrevisor. I veilederen presenteres forhold og momenter som kontrollutvalget kan vurdere i forbindelse med påse-ansvaret. Veilederen presenterer påse-ansvaret i tre faser:

**Påse at regnskapet blir revidert
på en betryggende måte**

- a. Kvalifikasjonskrav
- b. Vandel
- c. Uavhengighet
- d. Kvalitetskontrollsystemet
i revisjonsforetaket

**Holde seg løpende orientert
om revisjonsarbeidet**

Orientering i hht. fasene i revisjonsarbeidet

- a. Planleggingsfasen
- b. Interimsfasen
- c. Årsoppgjørfasen
- d. Etterlevelseskontroll

**Påse at revisjonsarbeidet
foregår i samsvar med**

- a. lov, forskrift og god kommunal revisjons-
skikk?
- b. kontrakt, avtaler og instruks

ⁱ Forum for Kontroll og Tilsyn

ⁱⁱ Norges Kommunerevisorforbund

Engasjementsbrevet er en del av den siste fasen, men innholdet i engasjementsbrevet er relatert til flere faser i ivaretagelsen av påseansvaret overfor regnskapsrevisor.

3. ENGASJEMENTSBREV FRA KOMREV NORD

Kommunens valgte revisor er KomRev NORD IKS og vedlagt ligger engasjementsbrev datert 20.11.2023 fra KomRev NORD IKS.

4. SEKRETARIATETS VURDERING AV ENGASJEMENTSBREVET

Sekretariatet har i tillegg til FKTs veileder for kontrollutvalgets påse-ansvar, sett nærmere på anbefalinger som NKRF har gitt i informasjonsskriv 5/2023 sendt NKRFs medlemmer.

Sekretariatet har gjennomgått engasjementsbrevet og finner grunn til å kommentere og presisere noen av punktene som nevnes.

Kommentarene knytter seg til **engasjementsbrevets punkt 5 «Rapportering og dialog»**.

Rapportering fra regnskapsrevisor

Formen for rapportering

Følgende er beskrevet i punktets fjerde avsnitt:

Regnskapsrevisjonen rapporteres slik til kontrollutvalget:

1. Presentasjon av revisjonsstrategi
2. Oppsummering av årets revisjon
3. Revisjonsberetning
4. Nummererte brev (se nedenfor)
5. Skriftlig uttalelse om forenklet etterlevelseskontroll

Vi legger vekt på å ha en god dialog med kontrollutvalget.

Punktene 3, 4 og 5 vil må etter loven skje i form av skriftlige rapporteringer til utvalget.

Punkt 1 og 2 vil normalt skje muntlig, med tilhørende presentasjoner for kontrollutvalget. Revisors presentasjoner i kontrollutvalgets møter vil være en del av saksdokumenter til møtene og det forutsettes at presentasjonene sendes uoppfordret til sekretariatet i forkant av møtet.

Kopi av vesentlig korrespondanse

I punktet som omhandler rapportering og dialog er det ikke presisert at kontrollutvalget sendes kopi av vesentlig korrespondanse med administrasjonen vedrørende intern kontroll, regnskap eller annet. Sekretariatet legger til grunn at vesentlig korrespondanse sendes i kopi til kontrollutvalget.

Fremmøte via Teams, eller lignende

Revisor har en alminnelig *møterett* i kontrollutvalgets møter, men ikke noen alminnelig *møteplikt*. Det forutsettes imidlertid som den klare hovedregel at revisor møter i saker som rapporteres fra revisjonen.

Kontrollutvalgets møter gjennomføres som hovedregel ved fysisk fremmøte. Revisorene sitter imidlertid spredt og med lange reiseavstander. Det vil i enkelte tilfeller kunne fremstå (uforholdsmessig) ressurskrevende for revisor å møte fysisk, særlig dersom saken er mindre og kurant. Det kan også foreligge møtekollisjon, eller annet, som gjør det byrdefullt for revisor å kunne møte fysisk på den fastsatte møtedatoen. Sekretariatet legger til grunn at revisor i slike tilfeller *kan* møte via Teams, eller lignende, men dette må avtales med sekretariatet i forkant.

5. Oppsummering og forslag til vedtak:

Det kan tenkes at ovennevnte merknader er ivaretatt av revisor uten at det uttrykkelig er nevnt i brevet. Imidlertid finner sekretariatet grunn for å presisere hvilke forventninger kontrollutvalget har til oppdraget slik at kontrollutvalget og revisor har felles forståelse.

I forslag til innstilling til vedtak foreslås at kontrollutvalget gir sin tilslutning til vilkårene i engasjementsbrevet, men med de presiseringer som fremkommer i dette saksfremlegget.

Finnsnes, den 21. november 2023

Susan Terese Thoresen
seniorrådgiver

Til kontrollutvalget i Narvik kommune

Deres ref:	Vår ref:	Saksbehandler:	Telefon:	Dato:
	40	Anne-Lise Akeberg ala@komrevnord.no	76 97 76 24	20.11.2023

ENGASJEMENTSBREV – NARVIK VANN KF og NARVIK HAVN KF

1. Innledning

KomRev NORD IKS leverer revisjonstjenester til Narvik Vann KF og Narvik Havn KF. Revisjonen består av regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon, eierskapskontroll og annen kontroll som er bestemt i lov eller i medhold av lov og andre uttalelser og kontrollhandlinger, og omfatter revisjonen av foretakets regnskap.

Med utgangspunkt i de revisjonsbestemmelsene som gjelder for kommunale foretak, herunder standarder for god kommunal revisjonsskikk, vil vi i dette brevet beskrive vår forståelse av revisjonsoppdraget, slik at utvalget får en oppfatning av rollefordeling og hva som kan forventes av oss.

De økonomiske forhold mellom revisjonen og kontrollutvalget som oppdragsgiver er behandlet i en egen avtale.¹

2. Revisjonen – formål og innhold

Revisor skal utføre regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon, eierskapskontroll og annen kontroll som er bestemt i lov eller i medhold av lov, jf. kommuneloven § 24-2. Revisjon av kommunal og fylkeskommunal virksomhet skal skje i henhold til god kommunal revisjonsskikk.

Vi vil gjennomføre og rapportere resultatene av vår revisjon i henhold til god kommunal revisjonsskikk, som er en rettslig standard. Innholdet i dette begrepet er normert av kommunelovens bestemmelser om revisjon, tilhørende forskrifter og etablerte og anerkjente standarder på området. Som medlem av NKRF – kontroll og revisjon i kommunene er vi underlagt jevnlig eksterne kvalitetskontroller.

Revisor har plikt til løpende å foreta en vurdering av egen uavhengighet. Oppdragsansvarlig revisor skal hvert år avgi en skriftlig egenvurdering av sin uavhengighet til kontrollutvalget i samsvar med forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 19.

Ledelsenes ansvar

I henhold til kommuneloven er daglig leder ansvarlig for at foretakets interne kontroll sikrer at lover og forskrifter følges, herunder at økonomiforvaltningen er ordnet på en betryggende måte. Det er styrets ansvar å utarbeide og fremme foretakets årsberetning og avlegge årsregnskapet i samsvar med bestemmelsene i kommuneloven, forskrift om økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for kommuner og fylkeskommuner mv. og god kommunal regnskapsskikk.

¹ Det er inngått avtale om revisjonstjenester mellom Narvik kommune og KomRev NORD IKS, i denne avtalen inngår revisjon av kommunens foretak som faktureres via medgått tid. Narvik kommune er eier av KomRev NORD IKS.

Foretakets ledelse har også ansvaret for at vi som revisor har ubegrenset tilgang til registrerte opplysninger, dokumentasjon og annen informasjon vi finner nødvendig for å kunne utføre vårt arbeid, herunder korrespondanse, kontrakter, protokoller mv. Dette inkluderer også tilgang til systembeskrivelser og nødvendig veiledning.

Kommunestyret og kontrollutvalgets ansvar

Kommunestyret er foretakets øverste organ, og har det øverste ansvaret for å kontrollere den kommunale forvaltning. Kommunestyret velger selv et kontrollutvalg til å forestå løpende kontroll med den kommunale forvaltning på sine vegne. Kontrollutvalget skal påse at foretakets regnskap blir forsvarlig revidert. Videre skal kontrollutvalget påse at det utføres forvaltningsrevisjon av kommunens virksomhet, herunder foretak, og av selskaper disse har eierinteresser i. Kontrollutvalget skal også påse at det føres kontroll med forvaltningen av kommunens eierinteresser i selskaper (eierskapskontroll). Slik eierskapskontroll kan også utføres i selskaper eid kommunale foretak.

Forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll

Forvaltningsrevisjon innebærer å gjennomføre systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, regeletterlevelse, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets eller fylkestingets vedtak, kommuneloven § 23-3.

Eierskapskontroll innebærer å kontrollere om den som utøver foretakets eierinteresser, gjør dette i samsvar med lover og forskrifter, kommunestyrets vedtak og anerkjente prinsipper for eierstyring, jf. kommuneloven § 23-4.

Kontrollutvalget skal minst én gang i valgperioden, og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret er konstituert, utarbeide planer som viser på hvilke områder det skal gjennomføres forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller. Planene skal baseres på en risikovurdering av kommunens virksomhet, virksomheten i kommunens selskaper og av kommunens eierskap. Kommunale foretak er samme juridiske enhet som kommunen. Virksomhetene i disse, og selskaper eid av foretak, inngår i denne risikovurderingen og kan bli gjenstand for forvaltningsrevisjon. Selskaper eid av kommunale foretak kan bli involvert ved eierskapskontroll. Hensikten med risiko- og vesentlighetsvurderingen er å finne ut hvor det er størst behov for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll.

Planene skal vedtas av kommunestyret selv. Kommunestyret kan delegere til kontrollutvalget å gjøre endringer i planen. Kontrollutvalget bestiller forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller basert på plan vedtatt av kommunestyret.

Innenfor forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll er det NKRF som er det standardsettende organ. Grunnlaget og bakgrunnen for den enkelte forvaltningsrevisjon/eierskapskontroll vil være beskrevet ved planlegging og rapportering av hvert oppdrag, slik at denne oppgaven ikke blir beskrevet ytterligere i dette brevet. Se for øvrig nærmere om rapportering under eget avsnitt.

Oppdragsansvarlige forvaltningsrevisorer i KomRev NORD IKS er Margrete Mjølhus Kleiven og Knut Teppan Vik.

Regnskapsrevisjon

Årsregnskapet og de aktuelle delene av årsberetningen

I regnskapsrevisjonen er vår hovedoppgave å kontrollere om årsregnskapet inneholder vesentlig feilinformasjon og å avgi en uavhengig uttalelse (revisjonsberetning) om at revisor har betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon og at det er avgitt i samsvar med lov og forskrifter. I tillegg kontrollerer vi om den revisjonspliktiges ledelse har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av regnskapsopplysninger.

Vi kontrollerer om årsberetningen inneholder de opplysningene som lov og forskrift krever, og om opplysningene om økonomi i årsberetningen stemmer overens med årsregnskapet. Vi ser også etter om årsberetningen gir dekkende opplysninger om vesentlige beløpsmessige avvik fra årsbudsjettet og om vesentlige avvik fra kommunestyrets premisser for bruken av bevilgningene er dekkende beskrevet i årsberetningen.

Kommunens konsoliderte årsregnskap, skal iht. kommuneloven § 14-6 være avlagt innen 22. februar i året etter regnskapsåret. Årsregnskap for foretak skal iht. kommunelovens § 9-8 avlegges av foretakets styre. Dette skal gjøres innen 22. februar, men likevel slik at kommunen får avlagt sitt konsoliderte årsregnskap innen samme frist. Årsberetningen skal avgis av foretakets styre senest 31. mars.

Videre er det vår oppgave å se etter at foretaket har ordnet den økonomiske internkontrollen på en betryggende måte og med forsvarlig kontroll.

Revisjonens utførelse og forholdet til intern kontroll

God kommunal revisjonsskikk innebærer blant annet at vi kontrollerer utvalgte deler av materialet som underbygger informasjonen i årsregnskapet, foretar analytiske vurderinger og andre revisjonshandlinger som vi etter forholdene finner hensiktsmessige.

På grunn av en revisjons iboende begrensninger, sammen med den interne kontrollens iboende begrensninger, er det alltid risiko for at ikke all vesentlig feilinformasjon i regnskapet avdekkes, selv om revisjonen er planlagt og utført i samsvar med god kommunal revisjonsskikk, herunder de internasjonale revisjonsstandardene (ISA-ene). Ved vår risikovurdering vurderer vi de interne kontrollene som er relevant for foretakets utarbeidelse av årsregnskapet med det formål å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige ut fra omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for effektiviteten av enhetens interne kontroll.

Generelt vil en effektiv intern kontroll redusere risikoen for at misligheter og feil vil oppstå uten å bli avdekket, men vil aldri kunne eliminere denne risikoen. Omfanget av vårt revisjonsarbeid påvirkes av kvaliteten på, og effektiviteten av foretakets interne kontroll, samt regnskaps- og rapporteringsrutiner. Vi vil rapportere skriftlig om eventuelle vesentlige mangler i den interne kontrollen som vi har identifisert under revisjonen, se nærmere om dette under avsnittet rapportering.

Registrering og dokumentasjon av regnskapsopplysninger

Når vi konkluderer om registrering og dokumentasjon av regnskapsopplysninger i revisjonsberetningen, vil revisjonen være utført i samsvar med den internasjonale standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller begrenset revisjon av historisk finansiell informasjon». De valgte kontrollhandlingene avhenger av revisors skjønn, herunder vurderingen av risikoene for vesentlige mangler.

Ved vurderingen av ledelsens plikter med hensyn til registrering og dokumentasjon av regnskapsopplysninger, innhenter revisor informasjon om foretakets interne rutiner for å vurdere samsvaret med lov, forskrift og god bokføringsskikk, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av foretakets interne kontroll.

Forenklet etterlevelseskontroll med økonomiforvaltningen

I samsvar med kommuneloven § 24-9 er det vår oppgave å se etter om kommunens, herunder foretakets, økonomiforvaltning i hovedsak foregår i samsvar med bestemmelser og vedtak. Kontrollen skal i utgangspunktet gjennomføres med begrensede ressurser og baseres på en risiko- og vesentlighetsvurdering som legges fram for kontrollutvalget. Resultatet av kontrollen rapporteres i en skriftlig uttalelse til kontrollutvalget som avgis senest 30. juni.

Kontrollen utføres i samsvar med standarden RSK 301 «Forenklet etterlevelseskontroll med økonomiforvaltningen». Standarden krever at vi etterlever etiske krav, planlegger og gjennomfører vårt arbeid for å oppnå moderat sikkerhet i uttalelsen om etterlevelse på det området som velges for kontroll.

Moderat sikkert innebærer en lavere sikkerhet enn betryggende sikkerhet, men skal gi brukerne en klart økt tillit til informasjonen eller forholdet som er kontrollert. Vi gjennomfører handlinger som forespørsler, inspeksjon av dokumenter og analytiske handlinger for å oppnå moderat sikkerhet. I uttalelsen gir vi uttrykk for om vi har blitt oppmerksomme på forhold som gir grunn til å tro at økonomiforvaltningen på det aktuelle området ikke følger sentrale bestemmelser og vedtak.

Misligheter

Revisor bidrar gjennom revisjonen til å forebygge og avdekke misligheter og feil. Hvis revisor avdekker eller på annen måte blir kjent med misligheter, skal revisor straks melde fra om det til kontrollutvalget i nummerert brev, dette fremkommer i kommuneloven § 24-7.

Når saksforholdet er nærmere klarlagt, skal revisor sende nytt brev til kontrollutvalget. Revisor skal sende kopi av brevet til styret.

Andre bekreftelser enn revisjonsberetningen som inngår i oppdraget

Vi vil avgi følgende revisorbekreftelser mv. i samsvar med lov og god kommunal revisjonsskikk:

- Underskrift på kontrolloppstilling over bokførte og innberettede beløp (skatteforvaltningsforskriften § 7-2-11).
- Bekreftelser på prosjektrekskap o.l. i henhold til ISA 805
- Andre revisjonsbekreftelser etter forespørsel fra foretaket

Oppdragsansvarlig regnskapsrevisor og kontaktrevisor

Oppdragsansvarlig regnskapsrevisor er Elsa Saghaug og kontaktrevisor er;

- Narvik Vann KF - Anne-Lise Akeberg
- Narvik Havn KF – Anne-Lise Akeberg

Også andre revisorer kan bli benyttet ved revisjon av foretakene. Eventuelt skifte av oppdragsansvarlig revisor og kontaktrevisor vil bli varslet skriftlig til kontrollutvalget.

3. Innsynsrett og taushetsplikt

Revisor kan kreve enhver opplysning, redegjørelse eller ethvert dokument hos foretaket og foreta de undersøkelser som revisor finner nødvendige for å gjennomføre oppgavene.

Både oppdragsansvarlig revisor og revisjonsmedarbeiderne har taushetsplikt etter forvaltningsloven §§ 13 til 13e. Dette følger av kommunelovens § 24-2 femte ledd. Det er gjort unntak fra taushetsplikten for rapportering av mulige straffbare handlinger, herunder ivaretagelse av rapporteringsplikt etter hvitvaskingsloven. Taushetsplikten gjelder ubegrenset i tid, også etter at oppdraget er avsluttet.

Taushetsplikten er dog ikke til hinder for at kontrollutvalget får den informasjon om resultater av revisjonen som er nødvendige.

Våre leverandører av IKT-tjenester og -programvare får tilgang til fortrolig informasjon når det er nødvendig i forbindelse med drift av og endringer i våre informasjonssystemer. Vi har ansvar for å ha et forsvarlig system for informasjonssikring. Dette omfatter også våre leverandører av IKT-tjenester.

4. Personvern

For å gjennomføre revisjonen og andre oppdrag under dette engasjementsbrevet, vil vi behandle personopplysninger slik det er beskrevet i vår personvernerklæring. Personvernerklæringen er tilgjengelig på vår hjemmeside. Vi er behandlingsansvarlig etter personvernreglene for de personopplysningene vi behandler i forbindelse med oppdraget og vi inngår derfor ikke en databehandleravtale.

5. Rapportering og dialog

Engasjementsbrev for revisjonsoppdraget utarbeides for hver valgperiode eller oftere dersom det er forhold som tilsier det.

Revisjonen utarbeider oppstartsbrev i forbindelse med oppstart av det enkelte forvaltningsrevisjonsprosjektet og eierskapskontrollen. Oppstartbrevene sendes ledelsen.

Revisjonen rapporterer forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller til kontrollutvalget i egne rapporter.

Regnskapsrevisjonen rapporteres slik til kontrollutvalget:

1. Presentasjon av revisjonsstrategi på høsten for nytt revisjonsår
2. Oppsummering av årets revisjon og revisjonsresultater ved avslutning av revisjonen
3. Revisjonsberetning
4. Nummererte brev (se nedenfor)
5. Skriftlig uttalelse om forenklet etterlevelseskontroll

Vi legger vekt på å ha en god dialog med kontrollutvalget.

Nummererte brev

Vi kan gjennom regnskapsrevisjonen finne forhold som ikke blir påpekt i revisjonsberetningen, men vi finner det nødvendig å påpeke i nummerert brev. Slike nummererte brev vil bli sendt til kontrollutvalget med kopi til daglig leder og styret. Kontrollutvalget har et ansvar for å påse at forhold som er påpekt av revisor blir fulgt opp.

I henhold til kommuneloven § 24-7 skal revisor påpeke følgende forhold i nummererte brev:

- a. vesentlige feil som kan føre til at årsregnskapet ikke gir riktig informasjon
- b. vesentlige mangler ved registrering og dokumentasjon av regnskapsopplysninger
- c. vesentlige mangler ved den økonomiske internkontrollen
- d. manglende eller mangelfull redegjørelse i årsberetningen for vesentlige budsjettavvik
- e. enhver mislighet
- f. hvorfor han eller hun ikke har skrevet under på oppgaver som kommunen eller fylkeskommunen skal sende til offentlige myndigheter, og som revisor etter lov eller forskrift skal bekrefte
- g. hvorfor han eller hun sier fra seg revisjonsoppdraget.

Revisor skal årlig gi en skriftlig oppsummering til kontrollutvalget om forhold som er tatt opp i nummererte brev, men som ikke er rettet opp eller som ikke er tilstrekkelig fulgt opp.

Brev med påpekning av mindre vesentlige feil eller mangler vil bli sendt direkte til foretaket, med kopi til kontrollutvalget.

Uttalelser fra foretakets ledelse

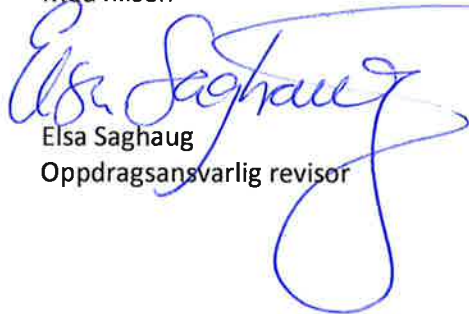
I forbindelse med gjennomføring av våre oppdrag vil vi i henhold til god kommunal revisjonsskikk innhente en skriftlig uttalelse fra ledelsen om vi er gitt all informasjon som er nødvendig for oppdraget og om fullstendigheten og riktigheten av det forholdet som kontrolleres. Dette gjelder i alle tilfeller:

- I forbindelse med avslutningen av revisjonen av årsregnskapet. Denne uttalelsen inneholder også skriftlige uttalelser fra ledelsen om kjennskap til eller mistanke om misligheter mv.
- I forbindelse med avslutningen av forenklet etterlevelseskontroll av økonomiforvaltningen.

6. Avslutning

Vi håper innholdet i dette brevet samsvarer med kontrollutvalgets forståelse av revisors rolle og ansvarsområder, og vi ser frem til et godt og konstruktivt samarbeid. Hvis noe er uklart eller utvalget har spørsmål, er det bare å ta kontakt.

Med hilsen

Elsa Saghaug

Oppdragsansvarlig revisor

Kopi:

Daglig leder og styreleder i foretakene

Utvalg: Kontrollutvalget i Narvik kommune	Saksnummer: 54/2023	Møtedato: 04.12.2023	Saksbehandler: Susan Terese Thoresen
--	-------------------------------	--------------------------------	--

RAPPORTERING FRA REVISOR – PLANLEGGINGSFASEN - REVISJONSSTRATEGI 2023 – NARVIK KOMMUNE

Innstilling til v e d t a k:

Kontrollutvalget tar redegjørelsen til orientering.

Saken gjelder:

Kontrollutvalgets plikt til å påse at kommunens regnskap blir revidert på en betryggende måte.

Vedlegg til saken:

A: Trykte vedlegg:

- Veileder vedrørende kontrollutvalgets påse-ansvar overfor regnskapsrevisor

B: Utrykte vedlegg:

Saksutredning:

1. BAKGRUNNEN FOR SAKEN OG KONTROLLUTVALGETS ANSVAR

Kontrollutvalget skal påse at kommunens regnskaper blir «revidert på en betryggende måte», jf. kommunelovens § 23-2 bokstav a. I kontrollutvalgsforskriftens § 3 (Kontrollutvalgets oppgaver ved regnskapsrevisjon) sies det bl.a. at:

Kontrollutvalget skal holde seg løpende orientert om revisjonsarbeidet og påse at

- a) kommunens eller fylkeskommunens årsregnskaper blir revidert på en betryggende måte*
- b) regnskapsrevisjonen utføres i samsvar med lov, forskrift og kontrollutvalgets instruksjoner og avtaler med revisor*

2. REVISORS ANSVAR OG OPPGAVER

Revisors ansvar og oppgaver er beskrevet i lovens § 24-2, hvor revisor bl.a. ansvar for å «planlegge, gjennomføre, dokumentere og rapportere sitt arbeid i samsvar med lov og forskrift og god kommunal revisjonsskikk».

Revisjonsstrategien vil være det styrende dokument for revisjonsarbeidet. Den inneholder revisors risiko- og vesentlighetsvurderinger og trekker hovedlinjene for hvordan revisjonen skal gjennomføres i løpet av revisjonsåret.

Det er i loven vist til «god kommunal revisjonsskikk», som er en rettslig standard. Dette innebærer at loven selv ikke definerer innholdet i begrepet, men at det er dynamisk og tilpasses endringene i samfunnet til enhver tid.

I arbeidet med å gi standarden *god kommunal revisjonsskikk* et nærmere innhold er det utarbeidet internasjonale revisjonsstandarder (ISA-ene). Disse har noen tilleggsvurderinger som er spesifikke for utførelse av revisjon i offentlig sektor.

Etter ISA 300 – *Planlegging av revisjon av et regnskap* skal revisor utarbeide en overordnet revisjonsstrategi. Denne skal beskrive revisjonens omfang og angrepsmåte, tidspunkt og styring av oppdraget.

Utover revisjonsstrategien utarbeider revisor en mer detaljert plan for å håndtere de forskjellige forholdene som er identifisert i revisjonsstrategien. Den overordnede revisjonsstrategien og revisjonsplanen oppdateres og endres ved behov etter hvert som revisjonen utføres.

Kommunens internkontroll (egenkontroll) er sentralt ved revisors planlegging av oppdraget. I ISA 315 – *Identifisering og vurdering av risikoene for vesentlig feilinformasjon gjennom forståelse av enheten og dens omgivelser* – stilles det blant annet krav til revisor for hvordan revisor skal innhente og vurdere bevis i risikoarbeidet. ISA 315 er revidert og er gjort gjeldende fra regnskapsåret 2022.

Den reviderte standarden har tydeligere krav til at revisor må dokumentere sin forståelse av enheten, regnskapsreglene og enhetens interne kontroll. Det vil si at revisor må dokumentere forståelse av hver komponent av enhetens interne kontroll, virksomhetens størrelse og kompleksitet m.v., Hvorvidt revisor ser det som aktuelt å teste kontroller har fortsatt betydning for hvor omfattende og detaljert forståelse revisor må dokumentere.

3. REVISORS RAPPORTERING – KONTROLLUTVALGETS «PÅSE-ANSVAR» OVERFOR REGNSKAPSREVISOR

Revisors fremleggelse av sin revisjonsstrategi er et sentralt bidrag til at kontrollutvalget kan utføre sin oppgave med å påse at regnskapet blir revidert på en betryggende måte.

I veilederen for kontrollutvalgets påse-ansvar overfor regnskapsrevisor, utarbeidet av Forum for Kontroll og Tilsyn har i 2019, presenteres påse-ansvaret i tre faser. Å «holde seg løpende orientert om revisjonsarbeidet» er den ene fasen. Rapporteringen fra revisor i innværende møte gjelder planleggingsfasen. I veilederen er følgende beskrevet som gjelder denne fasen:

Orientering om planleggingsfasen

Kontrollutvalget kan be om at revisor orienterer om revisjonsplanen med revisjonsstrategi og risiko- og vesentlighetsvurderinger. Orienteringen bør være skriftlig og minst beskrive:

- a. hvordan revisor fastsetter vesentlighetsnivå og de ressurser (bemanning og kvalifikasjoner) som skal brukes i gjennomføringen av revisjonen*
- b. hvilken struktur revisor i sin revisjonstilnærming har på kommuneorganisasjonen*
- c. vesentlige regnskapsprinsipp og de viktigste områdene der revisor gjør skjønnsmessige vurderinger. Revisor bør også orientere om status for sin oppfølging av fjorårets revisjon*

Veilederen vedlegges saken som trykt vedlegg.

Revisor vil i møtet redegjøre for revisjonsstrategien. Tidligere praksis har vært at revisor presenterer strategien muntlig i møtet med en powerpointpresentasjon. Sekretariatet legger til grunn at presentasjonen gjøres tilgjengelig for kontrollutvalget/sekretariatet.

En relevant opplysning i denne saken er at KomRev NORD er medlem av Norges kommunerevisorforbund (NKRF). I regi av NKRF er det etablert en kvalitetskontrollordning som skal sikre at medlemmene reviderer i henhold til god kommunal revisjonsskikk.

Finnsnes, den 15. november 2023

Susan Terese Thoresen
seniorrådgiver

FORUM FOR KONTROLL OG TILSYN

VEILEDER

Kontrollutvalgets påse-ansvar overfor regnskapsrevisor

Innhold

1. INNLEDNING	3
1.1. Påse-ansvaret	3
1.2. Arbeidsgruppens mandat	3
2. PÅSE-ANSVARETS LOVGRUNNLAG	4
2.1. Forarbeidene til kommuneloven	4
2.2. Påse-ansvaret i kommuneloven	4
2.3. Forskrift om kontrollutvalg og revisjon FOR-2019-06-17-904	4
3. PÅSE-ANSVARET I KONTROLLUTVALGET	5
3.1. Påse at regnskapet blir revidert på en betryggende måte	5
3.2. Holde seg løpende orientert om revisjonsarbeidet	6
3.3. Påse at revisjonsarbeidet foregår i samsvar med lov og forskrift, god kommunal revisjonsskikk og kontrollutvalgets avtaler med og instruksjer til revisor	7
3.4. Årshjulet i kontrollutvalget	7
4. KONTROLLUTVALGETS RAPPORTERING TIL KOMMUNESTYRET	9
5. ORDLISTE	10
SLUTTNOTER	10
VEDLEGG	11
1. Oppdragsavtalen/kontrakten	12
2. Åpenhetsrapporten	13
3. Utdrag fra kommuneloven	15
4. Forskrift om kontrollutvalg og revisjon	21
5. Krav til revisors kompetanse	26
6. Eksempel på uavhengighetserklæring	27
7. Krav til revisjonsselskapenes kontrollsystem	29
8. Evaluering av revisor - årlig eller ved behov	30
9. Engasjementsbrev	32
10. Arbeidsgruppens sammensetting	33

1. Innledning

1.1. PÅSE-ANSVARET

Kontrollutvalget har et lovpålagt ansvar for å påse at kommunens regnskap blir revidert på en betryggende måte¹.

Kontrollutvalget påse-ansvar overfor revisor innebærer mer enn «å føre tilsyn med» i det det forutsettes at man ved avvik også igangsetter og følger opp tiltak for å bringe forholdet i orden. (Knut Løken, Kontroll, 1996)

Kontrollutvalgene utøver påse-ansvaret ulikt. Det kan skyldes at vi i dag mangler et verktøy som gir en konkret og systematisk tilnærming til påse-oppgavene. Med denne veilederen håper vi å kunne gi påse-ansvaret et operativt innhold.

FKT anbefaler at

- a. kontrollutvalget inngår en årlig oppdragsavtale med revisor, som definerer omfang, leveranse og kompetanse på oppdraget (ref "Oppdragsavtalen/kontrakten" på side 12)
- b. kontrollutvalget legger inn i oppdragsavtalen at revisor skal utarbeide en åpenhetsrapport (ref. "Åpenhetsrapporten" på side 13). NKRF anbefaler at kommunale revisjonsvirksomheter skriver en åpenhetsrapport

1.2. ARBEIDSGRUPPENS MANDAT

Arbeidsgruppa skal utarbeide ein rettleiar for påsjå-ansvaret som kontrollutvalet har overfor revisor, som m.a. skildrar korleis:

- a. kontrollutvalet kan sjå til at kommunen har ei forsvarleg revisjonsordning
- b. kontrollutvalet kan sjå til at rekneskapen vert revidert på ein trygg måte ved å vurdere korleis
 - utvalet kan halde seg orientert om revisjonsarbeidet
 - utvalet kan sjå til at revisjonsarbeidet vert gjennomført i samsvar med lov, forskrift og god kommunal revisjonsskikk
 - revisjonen føregår i samsvar med kontrollutvalet sine avtalar med, eller instruksar til, revisor

Rettleiaren skal vere utarbeidd som eit praktisk arbeidsverktøy som skal hjelpe kontrollutvala og sekretariata til å gjennomføre påsjå-ansvaret overfor revisor på ein god og trygg måte.

2. Påse-ansvarets lovgrunnlag

2.1. FORARBEIDENE TIL KOMMUNELOVEN²

I Prop. 46 L (2017-2018) «Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommune-loven)» drøftes behovet for sertifiseringsordning og statlig tilsyn med revisjonsordningen i kommunesektoren.

Departementet slutter seg i hovedsak til kommune-lovutvalgets vurderinger om ikke å innføre lovbestemt sertifisering av kommunale revisorer og en statlig tilsynsordning. Lovutvalget begrunnet dette med at behovet for tillit til revisor i kommunal sektor til dels bygger på andre forhold enn i privat sektor. En sentral forskjell er at feil i et kommuneregnskap ikke vil ha de samme potensielle skadevirkningene som for næringslivet (konkursforbudet).³

I proposisjonen gir departementet tydelig uttrykk for at det hviler et stort ansvar på kommunestyret og kontrollutvalget for å sikre at revisjonsordningen er forsvarlig. Det er disse organene selv som må vurdere revisors kvalifikasjoner og revisors arbeid:

«Kommunens revisjon er en viktig del av kommunens egenkontroll som kommunestyret har ansvar for. Det er en del av det kommunale selvstyret at kommunestyret og kontrollutvalget påser at kommunens revisjon er tilfredsstillende. Kommunestyret og kontrollutvalget må derfor gjøre egne vurderinger av revisors kvalifikasjoner og kvaliteten på revisors arbeid, uavhengig av om det etableres en statlig sertifiserings- eller tilsynsordning.»⁴

2.2. PÅSE-ANSVARET I KOMMUNELOVEN

Stortinget vedtok kommuneloven 7. juni 2018. Påse-ansvaret overfor revisor er omtalt i § 23-2 «Kontrollutvalgets ansvar og myndighet»:

Kontrollutvalget skal påse at

- a. kommunens eller fylkeskommunens regnskaper blir revidert på en betryggende måte

- b. det føres kontroll med at den økonomiske forvaltningen foregår i samsvar med gjeldende bestemmelser og vedtak (Ref. ”Utdrag fra kommuneloven” på side 15)

2.3. FORSKRIFT OM KONTROLLUTVALG OG REVISJON FOR-2019-06-17-904

Påse-ansvaret overfor revisor knyttet til regnskapsrevisjon er fastsatt i § 3 *Kontrollutvalgets oppgaver ved regnskapsrevisjon*:

Kontrollutvalget skal holde seg løpende orientert om revisjonsarbeidet og påse at

- a. kommunens eller fylkeskommunens årsregnskaper og årsberetninger blir revidert på en betryggende måte
- b. regnskapsrevisjonen utføres i samsvar med lov, forskrift og kontrollutvalgets instruks og avtaler med revisor
- c. regnskapsrevisjonen blir utført av revisorer som oppfyller kravene i kapittel 2 og 3

Kontrollutvalget skal uttale seg til kommunestyret eller fylkestinget om årsregnskapene og årsberetningene før formannskapet eller fylkesutvalget innstiller til vedtak.

Kontrollutvalget skal påse at regnskapsrevisorens påpekinger etter kommuneloven §§ 24-7 til 24-9 blir rettet eller fulgt opp. Hvis påpekingene ikke blir rettet eller fulgt opp, skal kontrollutvalget rapportere det til kommunestyret eller fylkestinget.

(Ref. ”3. Utdrag fra kommuneloven” på side 15).

3. Påse-ansvaret i kontrollutvalget

Med utgangspunkt i forskriftens § 3 har vi valgt å dele påse-ansvaret i tre:

Påse at regnskapet blir revidert på en betryggende måte

- a. Kvalifikasjonskrav
- b. Vandel
- c. Uavhengighet
- d. Kvalitetskontrollsystemet i revisjonsforetaket

Holde seg løpende orientert om revisjonsarbeidet

Orientering i hht. fasene i revisjonsarbeidet

- a. Planleggingsfasen
- b. Interimsfasen
- c. Årsoppgjør fasen
- d. Etterlevelseskontroll

Påse at revisjonsarbeidet foregår i samsvar med

- a. lov, forskrift og god kommunal revisjonsskikk?
- b. kontrakt, avtaler og instruks

3.1. PÅSE AT REGNSKAPET BLIR REVIDERT PÅ EN BETRYGGENDE MÅTE

Kvalifikasjonskrav

Sekretariatet innhenter egenerklæring om oppdragsansvarlig revisor tilfredsstiller kravet til utdanning, praksis og etterutdanning (ref. "Krav til revisors kompetanse" på side 26).

Vandel

Sekretariatet innhenter informasjon om hvilket system revisjonen har for å vurdere ansattesandel, og en bekreftelse på at systemet etterleves.

Uavhengighet

Sekretariatet innhenter egenerklæring fra oppdragsansvarlig revisor om uavhengighet (ref. "Eksempel på uavhengighetserklæring" på side 27) og om hvilke rutiner revisor har for å sikre sin uavhengighet. Spørsmål som kan stilles er

- a. om leveranse av andre tjenester enn revisjon, eksempelvis rådgiving, utgjør en trussel mot revisors uavhengighet
- b. om revisjonsselskapet har regler for hvilke tjenesteleveranser det kan påta seg utenom revisjonsoppgavene og for individuelle og/eller samlede honorarbegrensninger
- c. om eventuelle krav i oppdragsavtalen om rotasjon av oppdragsansvarlig revisor, etterfølges. (ref. "Oppdragsavtalen/kontrakten" på side 12)

Figur 1: De tre elementene i påse-ansvaret til kontrollutvalget

Kvalitetskontrollsystemet i revisjonsforetaket

a. Ekstern kvalitetskontroll

- Sekretariatet innhenter kvalitetskontroll-rapporter som er gjennomført av NKRF og DnR. Vi anbefaler å ta inn i oppdragsavtalen at revisor uoppfordret oversender kontroll-rapporter når de foreligger.
- Sekretariatet bør, ved eventuelle merknader i kontrollrapporter, innhente skriftlig redegjørelse fra revisjonsforetaket om hvilke tiltak som vil bli iverksatt. Kontrollutvalget må påse om eventuelle merknader blir lukket, for eksempel gjennom ny rapport/tilleggskontroll.

b. Intern styringsstruktur og kvalitetskontrollsystem

- Sekretariatet innhenter redegjørelse fra revisor som angir hovedpunktene i revisjonsforetakets styringsstruktur, organisering og gjennomføring av det interne kvalitetskontrollsystemet, ref. "Åpenhetsrapporten" på side 13 (pkt. c og d) og "Krav til revisjonsselskapenes kontroll-system" på side 29.
- Revisors redegjørelse bør også inneholde opplysninger om kvalitetssystemet har fanget opp feil knyttet til utførelse av revisjonen.

3.2. HOLDE SEG LØPENDE ORIENTERT OM REVISJONSARBEIDET

Orientering fra planleggingsfasen

Kontrollutvalget kan be om at revisor orienterer om revisjonsplanen med revisjonsstrategi og risiko- og vesentlighetsvurderinger. Orienteringen bør være skriftlig og minst beskrive:

- a. hvordan revisor fastsetter vesentlighetsnivå og de ressurser (bemanning og kvalifikasjoner) som skal brukes i gjennomføringen av revisjonen
- b. hvilken struktur revisor i sin revisjonstilnærming har på kommuneorganisasjonen

- c. vesentlige regnskapsprinsipper og de viktigste områdene der revisor gjør skjønnsmessige vurderinger. Revisor bør også orientere om status for sin oppfølging av fjorårets revisjon

Orientering fra interimfasen

Kontrollutvalget kan be om en skriftlig orientering som inneholder:

- a. status i forhold til revisjonsplanen
- b. beskrivelse av revisjonen av de ulike transaksjonsklassene og aktivitetene i forbindelse med disse, og hvilke systemkontroller som er utført og resultatet av disse, inkludert anbefalinger til forbedringer i internkontroll og/eller økonomiforvaltning
- c. orientering om prinsipielle regnskapsspørsmål⁵ som er observert, resultatet av vurderingene av disse, og om det foreligger uenigheter med administrasjonen
- d. revisors vurdering av mislighetsrisiko
- e. begrunnet redegjørelse for eventuelle endringer i revisjonsplanen

Orientering fra årsoppgjørfasen

Revisjonsberetning, årsoppgjørnotat og eventuelt nummererte brev. Kontrollutvalget ber om:

- a. orientering om resultatet fra revisjonsarbeidet. Revisor bør gjøre rede for: kontrollen av regnskapsposter med skjønn/estimat og resultatene av disse, og vesentlige periodiseringer
- b. revisors vurdering av kvaliteten i regnskapsprosessen/økonomiforvaltningen og av regnskaps- og rapporteringsprosessen
- c. revisors vurdering av årsregnskapet og årsberetning, jf. kommuneloven § 14-6, inkludert opplysninger og presentasjon av notene i regnskapet (ref. "Utdrag fra kommuneloven" på side 15)
- d. revisors redegjørelse for feil i regnskapet som ikke er korrigerte og begrunnelsen for at feilene ikke er rettet

Orientering om etterlevelseskontroll

Jf. KL §§ 23-2 og 24-9. Kontrollutvalget ber om:

- a. en risiko- og vesentlighetsvurdering av om kommunens økonomiforvaltning i hovedsak foregår i samsvar med bestemmelser og vedtak
- b. skriftlig uttalelse til kontrollutvalget om resultatet av revisors vurdering av om det foreligger brudd på lover, forskrifter eller vedtak, der bruddet er av vesentlig betydning for økonomiforvaltningen innen 30.6 eller annet tidspunkt gitt i oppdragsavtalen

3.3. PÅSE AT REVISJONSARBEIDET FOREGÅR I SAMSVAR MED LOV OG FORSKRIFT, GOD KOMMUNAL REVISJONSSKIKK OG KONTROLLUTVALGETS AVTALER MED OG INSTRUKSER TIL REVISOR

Foregår revisjonsarbeidet i samsvar med lov, forskrift og god kommunal revisjonsskikk?
Sekretariatet innhenter:

- a. revisjonsberetningen og gjennomgår eventuelle merknader utover normal beretning
- b. administrasjonens vurdering av samspillet med revisor og følgende spørsmål kan f. eks. stilles:
 - Har revisor overholdt sine frister?
 - Har revisor og administrasjon kommunisert om revisjonsplan, revisjonsgjennomføringen og sentrale utfordringer og risikoforhold, f. eks. misligheter, korrupsjon, underslag og bevisst feilrapportering?
 - Har revisor benyttet erfarne revisjonsmedarbeidere med relevant ekspertise i forbindelse med revisjon av kommunens regnskap?
 - Har det vært vesentlig faglig uenighet på noen områder?
- c. revisors vurdering av om gjennomføringen av revisjonen har vært hensiktsmessig. Vurderingen bør inneholde:
 - revisors egenvurdering med eventuelle forbedringspunkt

- revisors vurdering av behov for justeringer i kommunens internkontroll som kan bidra til å forenkle revisjonsgjennomføringen

Foregår revisjonsarbeidet i samsvar med kontrakt, avtaler og instruksjer? Kontrollutvalget bør evaluere:

- a. om revisjonsarbeidet er gjennomført i henhold til kontrakt, oppdragsavtale og revisjonsplan. Er det eventuelle krav/forventninger som bør tas inn i avtalen ved avtalefornyelse?
- b. om revisjonsarbeidet er gjennomført i henhold eventuell åpenhetsrapport?
- c. om revisjonsarbeidet er gjennomført i henhold til eventuelle instruksjer kontrollutvalget har gitt revisor?
- d. om revisjonsgjennomføringen totalt sett virker betryggende?
- e. om revisjonshonoraret er rimelig sett i lys av kommunens størrelse, kompleksitet og risiko?

3.4. ÅRSHJULET I KONTROLLUTVALGET

Kontrollutvalget bør ha en plan for hvordan det skal påse at revisjonen utfører arbeidet. Det skaper forutsigbarhet for revisor og gir kontrollutvalgets medlemmer god oversikt over hva ansvaret for revisjonen innebærer.

Kontrollutvalgene har vanligvis minst fire møter, derfor foreslår vi et årshjul der aktiviteten er tilpasset dette antallet, men aktivitetene kan selvsagt spres over flere møter eller konsentreres om færre.

Årshjulet er lagt opp slik at det følger kalenderåret. Det kan justeres for å passe til kontrollutvalgets øvrige aktiviteter.

KONTROLLUTVALGSMØTENE		
	PÅSE-ANSVAR	KONTROLLHANDLING
MØTE 1	Betryggende revisjon	Kvalifikasjonskrav
	Betryggende revisjon	Vandel
	Betryggende revisjon	Uavhengighet
	Betryggende revisjon	Oppdragsavtale /kontrakt (ved anbud)
	Betryggende revisjon	Kvalitetskontrollsystemet
	Løpende orientert	Plan for etterlevelseskontroll som inneholder risiko og vesentlighetsvurdering
MØTE 2	Løpende orientert	Revisjonsberetning, årsoppgjørnotat
	Løpende orientert	Nummererte brev
	Løpende orientert	Andre rapporter om regnskap, økonomiforvaltning og mislighetssaker
	Løpende orientert	Åpenhetsrapport
MØTE 3	Løpende orientert	Revisjonsplan, strategi og risiko og- vesentlighetsvurdering knyttet til regnskap og økonomiforvaltning
	Løpende orientert	Rapport fra etterlevelseskontroll
MØTE 4	Løpende orientert	Oppdragsavtale (ved egenregi)
	Løpende orientert	Interimsrapport
	I tråd med lov og forskrift og god kommunal revisjonsskikk	Egenerklæring fra oppdragsansvarlig revisor
	I tråd med lov og forskrift og god kommunal revisjonsskikk	Administrasjonens vurdering av samspill
	I tråd med lov og forskrift og god kommunal revisjonsskikk	Oppdragsansvarlig revisors vurdering av hensiktsmessig revisjon
	I tråd med lov og forskrift og god kommunal revisjonsskikk	Foregår revisjonsarbeidet i samsvar med kontrakt, avtaler og instruks

Tabell 2 Årshjulet i kontrollutvalget.

4. Kontrollutvalgets rapportering til kommunestyret

Kontrollutvalget bør gi kommunestyret en tilbakemelding på hvordan påse-ansvaret er ivaretatt etter forskriftens § 3. En måte å gjøre dette på er å ta det inn i kontrollutvalgets årsmelding. Forslag til skjema til dette formålet er lagt til vedlegg 8.

Kontrollutvalget skal påse at regnskapsrevisorens påpekinger etter kommuneloven §§ 24-7 til 24-9 blir rettet eller fulgt opp. Hvis påpekingene ikke blir rettet eller fulgt opp, skal kontrollutvalget rapportere det til kommunestyret eller fylkestinget.

5. Ordliste

ISQC:

Internasjonal standard for kvalitetskontroll

ISA 220:

Kvalitetskontroll av revisjon av regnskaper

Transaksjonsklasse:

Kan f. eks være lønn, innkjøp, salg, likvid og finans, og evt. underklasser av disse

Systemkontroll:

Systemkontroll går ut på å teste om kommunens eget kontrollsystem (nøkkellkontroller), har virket på en slik måte at regnskapstallene er riktige.

Interimsrevisjon:

Den revisjonen som gjennomføres i løpet av året for å kontrollere at de interne kontrollene fungerer som forutsatt gjennom året. I interimsrevisjonen går revisor gjennom og tester rutiner, transaksjoner og rapportering innen utvalgte områder.

Årsoppgjørphase og årsoppgjørrevisjon:

Årsoppgjørphasen er den fasen der revisor arbeider med årsoppgjørrevisjon. Årsoppgjørrevisjon er revisjons handlinger som gjennomføres for å kontrollere at det avlagte årsregnskapet ikke inneholder vesentlige feil eller mangler.

Etterlevelseskontroll:

Ny bestemmelse i lov KL §§ 23-2 og 24-9.

Regnskapsrevisor skal se etter at kommunens økonomiforvaltning i hovedsak foregår i samsvar med bestemmelser og vedtak.

Sluttnoter

- ¹ Jf. kommuneloven § 23-2a
- ² Prop. 46 L (2017-2018) «Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven)»
- ³ NOU 2016:4, kap. 26.4.4.2
- ⁴ Prop. 46 L (2017-2018) kap. 25.4.4
- ⁵ Et prinsipielt regnskapsspørsmål kan f. eks være kommunens metodikk for regnskapsføring

VEILEDER

Vedlegg

1. OPPDRAGSAVTALEN/KONTRAKTEN	12
2. ÅPENHETSRAPPORTEN	13
3. UTDAG FRA KOMMUNELOVEN.....	15
Kap.14 Økonomiforvaltning	15
Kap. 23 Kontrollutvalgets virksomhet	15
Kap. 24 Revisjon	18
4. FORSKRIFT OM KONTROLLUTVALG OG REVISJON	21
Kapittel 1. Kontrollutvalgets og sekretariatets oppgaver mv.	21
Kapittel 2. Krav ved egen revisjon, valg og bytte av revisor og uttalelsesrett ved forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll	22
Kapittel 3. Krav til revisor og revisors medarbeidere.....	23
Kapittel 4. Ikrafttredelse og opphevelser.....	25
5. KRAV TIL REVISORS KOMPETANSE.....	26
Kompetansekrav.....	26
Etterutdanningskrav	26
6. EKSEMPEL PÅ UAVHENGIGHETSERKLÆRING	27
Vurdering av oppdragsansvarlig revisor sin uavhengighet i forhold til xx kommune.....	27
7. KRAV TIL REVISJONSSKAPENES KONTROLLSYSTEM	29
8. EVALUERING AV REVISOR - ÅRLIG ELLER VED BEHOV	30
9. ENGASJEMENTSBREV.....	32
10. ARBEIDSGRUPPENS SAMMENSETTING.....	33

1. Oppdragsavtalen/kontrakten

Kontrollutvalget kan ikke begrense revisors plikter etter god kommunal revisjonsskikk. Derimot kan kontrollutvalget som bestiller likevel ha forventninger og krav til leveransen.

Relevante og presise krav vil forenkle kontrollutvalgets påse-ansvar, samt på en proaktiv måte bidra til å utvikle revisjonen.

Under er det listet opp aktuelle moment som bør vurderes inntatt i en oppdragsavtale:

Aktuelle moment i en oppdragsavtale kan være (eksempler):

- a. Avklare leveranseomfanget
 - Ordinær revisjon av kommunens samlede regnskap, jf. kommuneloven § 14-6
 - Enhetsbesøk
 - Revisjonsrelaterte tjenester/attestasjoner/bekreftelser
 - Løpende rådgivning
 - Løpende møter med kontrollutvalgssekretariatet
 - Møter i kontrollutvalg
- b. Avklare arbeidsform og arbeidsdeling
 - Samhandlingsmøter med administrasjonen og kontrollutvalgssekretariat
 - Utveksling av informasjon mellom revisor og kontrollutvalgssekretariat for å spille hverandre gode
- c. Krav til revisjonsteam og deres kompetanse (eksempelvis krav om at oppdragsansvarlig revisor skal være statsautoriserte revisor)
- d. Krav og forventninger til revisjonsprosessen og tidspunktene for gjennomføring
- e. Krav til orienteringer fra revisor i de ulike fasene og kva som skal gjennomgås
- f. Tidsplan og betjening av «kommunen» som kunde
- g. Honorar
- h. Krav til åpenhetsrapporter
- i. Krav om at det skal utarbeides egenevaluering
- j. Krav til oppdragskontroll og rapportering av resultatet av disse
- k. Krav til uavhengighet ogandel
- l. Krav til at ansatte i revisjonsselskapet ikke kan ha aksjer i andre revisjonsselskaper eller i selskaper som revisjonsselskapet eier
- m. Krav om at oppdragsansvarlig revisor ikke kan tiltre i ledende stilling hos kommunen på x år
- n. Krav om rotasjon av oppdragsansvarlig revisor, f. eks hvert 7. år (slik det er for revisorer i foretak av allmenn interesse)

2. Åpenhetsrapporten

Kommunalt eide revisjonsselskaper omfattes ikke av revisorloven, og dermed heller ikke av kravet om årlig åpenhetsrapport hvor blant annet organisasjonsform og eierskap, styringsstruktur, interne kvalitetskontrollsystemer og enhetens etterutdanningspolitikk skal beskrives.

Åpenhet er imidlertid en sentral verdi i offentlig sektor. Kommunal revisjon bør derfor etter vår mening være minst like åpen i sin rapportering som private revisjonsselskaper. Kontrollutvalget bør oppfordre revisor til å utarbeide en åpenhetsrapport, slik NKRF også gjør overfor sine medlemmer.

Revisorloven § 5a-2. Åpenhetsrapport

Revisorer omfattet av § 5a-1 skal årlig avgi en rapport som minst beskriver:

- a. organisasjonsform og eierskap
- b. eventuelt samarbeid som nevnt i § 4-7 første ledd, herunder grunnlaget for samarbeidet
- c. styringsstrukturen
 - Hvordan er selskapets organer og fordelingen av arbeidsoppgaver og beslutningskompetanse mellom organene fastsatt, herunder hvordan styringen av foretaket er organisert
 - Hvordan revisjonsforetaket har organisert revisjon av kommunale foretak og andre aksjeselskaper eller lignende, og hvordan eventuelt eierskap / avtaleverket med nærliggende revisjonsforetak er organisert
- d. interne kvalitetskontrollsystemer og retningslinjer for uavhengighet sammen med en erklæring fra styret om hvordan kvalitetskontrollsystemene har fungert og at retningslinjene har blitt overholdt
- e. tidspunktet for siste periodiske kvalitetskontroll etter § 5b-2
- f. hvilke foretak eller konsern som nevnt i § 5a-1 som er blitt revidert av revisor siste regnskapsår
- g. revisjonsselskapets etterutdanningspolitikk

- h. regnskapsopplysninger som viser omfanget av revisjonsvirksomheten, herunder samlet omsetning fordelt på honorar for revisjon og andre tjenester
- i. godtgjørelser til eierne

Rapporten skal være underskrevet og gjøres tilgjengelig på revisors nettsted senest tre måneder etter regnskapsårets slutt. Finanstilsynet kan i særlige tilfeller gjøre unntak fra første ledd.

Kontrollutvalget kan bygge sitt påse-ansvar på åpenhetsrapporten under forutsetning av at den faktisk gir innsikt i hvordan revisjonsselskapet sikrer kvalitet, uavhengighet og effektiv revisjon.

Når det gjelder pkt. c, *Styringsstruktur* er det viktig for kontrollutvalget å få innsikt i hvordan det kommunale revisjonsselskapet har organisert virksomheten. Det tenkes her spesielt på om revisjon av kommunale og andre aksjeselskaper eller lignende, blir revidert av selskaper som ansatte i det kommunale revisjonsselskapet har eierandeler i.

Pkt. d omfatter en beskrivelse av revisjonsselskapets interne kvalitetskontrollsystemer med fokus på:

- kvalitetssikring av oppdraget av oppdragsansvarlig revisor
 - Hvilke retningslinjer og rutiner er etablert for å sikre at revisjonsoppdraget gjennomføres i samsvar med faglige standarder, herunder hvilke systemer som er etablert for å sikre konsistent kvalitet på gjennomføringen av oppdraget, hvem som har ansvar for oppfølging og hvem som har ansvar for gjennomgåelse

- oppdragskontroll
 - Hvilke retningslinjer og rutiner er etablert for eventuell oppdragskontroll, vedrørende:
 - type, tidspunkt og omfang av oppdragskontroller
 - hvordan oppdragskontrollør utpekes
 - hva oppdragskontrollen skal omfatte
- intern overvåking av revisjonsselskapet sin interne kvalitetskontroll
 - Hvilke overvåkingsprosesser er utformet for å gi rimelig sikkerhet for at retningslinjene og rutinene knyttet til kvalitetskontrollsystemet er relevant, tilstrekkelig og fungerer effektivt
Proessen skal omfatte:
 - løpende vurdering og evaluering av kvalitetskontrollsystemet, herunder syklisk inspeksjon av minst ett oppdrag pr oppdragsansvarlig revisor
 - ansvar for overvåkingsprosessen
 - hvem som utfører inspeksjon av oppdrag

God orientering av punktene i punkt d, som gjør at kontrollutvalget får en reell mulighet til å forstå elementene i revisjonsselskapets kvalitetskontrollsystem, vil bidra til både å heve kvaliteten i revisjonen samt være et nyttig ledd i kontrollutvalget sitt påse-ansvar.

3. Utdrag fra kommuneloven

KAP.14 ØKONOMIFORVALTNING

§ 14-6 Årsregnskap og bokføring

Kommuner og fylkeskommuner skal utarbeide følgende årsregnskap:

- a. Regnskap for kommunekassen eller fylkeskommunekassen
- b. Regnskap for hvert kommunalt eller fylkeskommunalt foretak
- c. Regnskap for annen virksomhet som er en del av kommunen eller fylkeskommunen som rettssubjekt, og som skal ha eget regnskap i medhold av lov eller forskrift
- d. Samlet regnskap for kommunen eller fylkeskommunen som juridisk enhet

Årsregnskapene skal bestå av et driftsregnskap og et investeringsregnskap. Driftsregnskapet og investeringsregnskapet skal deles inn og stilles opp på samme måte som årsbudsjettet. Årsregnskapene skal også bestå av et balanseregnskap og noteopplysninger.

Årsregnskapene skal utarbeides i samsvar med følgende grunnleggende regnskapsprinsipper:

- a. All tilgang på og bruk av midler i året skal framgå av driftsregnskapet eller investeringsregnskapet
- b. All tilgang på og bruk av midler skal regnskapsføres brutto
- c. Alle kjente utgifter og inntekter i året skal tas med i årsregnskapet for vedkommende år, enten de er betalt eller ikke når årsregnskapet avsluttes
- d. Hvis størrelsen på et beløp er usikkert, brukes beste estimat

Årsregnskapene skal føres i samsvar med god kommunal regnskapsskikk.

Regnskapsopplysninger skal bokføres, spesifiseres, dokumenteres og oppbevares i samsvar med bokføringsloven §§ 3 til 14.

Årsregnskapene skal avlegges senest 22. februar.

Departementet kan gi forskrift om årsregnskapene, regnskapsføringen, regnskapsavslutningen og bokføringen og unntak fra denne paragrafen

KAP. 23 KONTROLLUTVALGETS VIRKSOMHET

§ 23-1 Kontrollutvalget

Kommunestyret og fylkestinget velger selv et kontrollutvalg som skal føre løpende kontroll på deres vegne.

Kommunestyret og fylkestinget velger selv en leder, en nestleder og øvrige medlemmer og varamedlemmer til utvalget. Lederen kan ikke være medlem av samme parti eller tilhøre samme gruppe som ordføreren. Utvalget skal ha minst fem medlemmer. Minst ett medlem skal velges blant kommunestyrets eller fylkestingets medlemmer.

Utelukket fra valg er:

- a. ordfører og varaordfører
- b. medlemmer og varamedlemmer av formannskap eller fylkesutvalg
- c. medlemmer og varamedlemmer av folkevalgt organ med beslutningsmyndighet. Medlemmer og varamedlemmer av kommunestyret eller fylkestinget er likevel valgbare
- d. medlemmer av kommuneråd eller fylkesråd
- e. medlemmer og varamedlemmer av kommunestyrekomité eller fylkestingskomité
- f. ansatte i den aktuelle kommunen eller fylkeskommunen
- g. personer som har en ledende stilling, eller som er medlem eller varamedlem av styret eller bedrifts-

forsamlingen, i et selskap som kommunen eller fylkeskommunen har eierinteresser i

- h. personer som har en ledende stilling, eller som er medlem eller varamedlem av styret i et interkommunalt politisk råd eller et kommunalt oppgavefellesskap

Kommunestyret og fylkestinget kan når som helst velge medlemmer til utvalget på nytt. Hvis ett eller flere medlemmer av utvalget skal skiftes ut, skal alle medlemmene velges på nytt.

§ 23-2 Kontrollutvalgets ansvar og myndighet

Kontrollutvalget skal påse at:

- a. kommunens eller fylkeskommunens regnskaper blir revidert på en betryggende måte
- b. det føres kontroll med at den økonomiske forvaltningen foregår i samsvar med gjeldende bestemmelser og vedtak
- c. det utføres forvaltningsrevisjon av kommunens eller fylkeskommunens virksomhet, og av selskaper kommunen eller fylkeskommunen har eierinteresser i
- d. det føres kontroll med forvaltningen av kommunens eller fylkeskommunens eierinteresser i selskaper mv. (eierskapskontroll)
- e. vedtak som kommunestyret eller fylkestinget treffer ved behandlingen av revisjonsrapporter, blir fulgt opp

Kontrollutvalgets leder har møte- og talerett i kommunestyret eller fylkestinget når utvalgets saker skal behandles. Utvalgets leder kan la ett av de andre medlemmene i utvalget utøve denne retten på sine vegne.

Kontrollutvalget kan kreve at kommunen eller fylkeskommunen legger fram enhver opplysning, redegjørelse eller dokument som utvalget finner nødvendig for å utføre sine oppgaver. Kontrollutvalget kan også foreta undersøkelser som det mener er nødvendige. Taushetsplikt er ikke til hinder for å gjennomføre kontrolltiltak etter dette leddet.

Kontrollutvalget har rett til å være til stede i lukkede møter i folkevalgte organer i kommunen eller fylkeskommunen. Kommunestyret og fylkestinget kan selv bestemme at denne retten ikke gjelder lukkede møter i kommunestyret og kommunerådet eller fylkestinget og fylkesrådet.

Departementet kan gi forskrift om kontrollutvalgets oppgaver og saksbehandling.

§ 23-3 Forvaltningsrevisjon

Forvaltningsrevisjon innebærer å gjennomføre systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, regel-etterlevelse, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets eller fylkestingets vedtak.

Kontrollutvalget skal minst én gang i valgperioden, og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret eller fylkestinget er konstituert, utarbeide en plan som viser på hvilke områder det skal gjennomføres forvaltningsrevisjoner. Planen skal baseres på en risiko- og vesentlighetsvurdering av kommunens eller fylkeskommunens virksomhet og virksomheten i kommunens eller fylkeskommunens selskaper. Hensikten med risiko- og vesentlighetsvurderingen er å finne ut hvor det er størst behov for forvaltningsrevisjon.

Planen skal vedtas av kommunestyret og fylkestinget selv. Kommunestyret og fylkestinget kan delegere til kontrollutvalget å gjøre endringer i planen.

§ 23-4 Eierskapskontroll

Eierskapskontroll innebærer å kontrollere om den som utøver kommunens eller fylkeskommunens eierinteresser, gjør dette i samsvar med lover og forskrifter, kommunestyrets eller fylkestingets vedtak og anerkjente prinsipper for eierstyring.

Kontrollutvalget skal minst én gang i valgperioden, og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret eller fylkestinget er konstituert, utarbeide en plan for

hvilke eierskapskontroller som skal gjennomføres. Planen skal baseres på en risiko- og vesentlighetsvurdering av kommunens og fylkeskommunens eierskap. Hensikten med risiko- og vesentlighetsvurderingen er å finne ut hvor det er størst behov for eierskapskontroll.

Planen skal vedtas av kommunestyret og fylkestinget selv. Kommunestyret og fylkestinget kan delegere til kontrollutvalget å gjøre endringer i planen.

§ 23-5 Rapportering til kommunestyret eller fylkestinget

Kontrollutvalget skal rapportere resultatene av sitt arbeid til kommunestyret eller fylkestinget. I saker som skal oversendes til kommunestyret eller fylkestinget, skal kommunedirektøren gis anledning til å uttale seg før kontrollutvalget behandler saken.

§ 23-6 Innsyn og undersøkelser i selskaper o.l.

Kontrollutvalget kan kreve de opplysningene som er nødvendige for å gjennomføre sin kontroll, fra

- a. interkommunale selskaper etter IKS-loven
- b. interkommunale politiske råd
- c. kommunale oppgavefellesskap
- d. aksjeselskap der en kommune eller fylkeskommune alene eller sammen med andre kommuner, fylkeskommuner eller interkommunale selskaper direkte eller indirekte eier alle aksjer

Opplysningene etter første ledd kan kreves fra virksomhetens daglige leder, styret og den valgte revisoren for selskapet.

Kontrollutvalget kan foreta undersøkelser i virksomheten hvis det er nødvendig.

Kommunestyret og fylkestinget kan fastsette regler om kontrollutvalgets kontroll med forvaltningen av kommunens eller fylkeskommunens interesser i selskaper som er nevnt i første ledd, og om hvilke dokumenter mv. som skal sendes til kontrollutvalget.

Kontrollutvalget skal varsles om møter i generalforsamling, representantskap og tilsvarende organer og har rett til å være til stede i disse møtene.

Kontrollutvalgets innsynsrett og rett til å foreta undersøkelser etter første og andre ledd gjelder på tilsvarende måte overfor andre virksomheter som utfører oppgaver på vegne av kommunen eller fylkeskommunen. Innsynet og undersøkelsene skal imidlertid bare omfatte det som er nødvendig for å undersøke om kontrakten blir oppfylt.

§ 23-7 Sekretariatet

Kommunestyret og fylkestinget skal sørge for at kontrollutvalget får sekretariatsbistand som tilfredsstiller utvalgets behov.

Sekretariatet skal påse at de sakene som behandles av kontrollutvalget, er forsvarlig utredet, og at utvalgets vedtak blir iverksatt.

Sekretariatet skal være uavhengig av kommunens eller fylkeskommunens administrasjon og av den eller dem som utfører revisjon for kommunen eller fylkeskommunen.

Sekretariatsfunksjonen kan ikke legges til

- a. ansatte i kommunen eller fylkeskommunen som har andre arbeidsoppgaver enn å være sekretær for kontrollutvalget
- b. den som utfører revisjon for den aktuelle kommunen eller fylkeskommunen
- c. medlemmer av kontrollutvalget, kommunestyret eller fylkestinget i den aktuelle kommunen eller fylkeskommunen

Den som utfører sekretariatsoppgaver for kontrollutvalget, er direkte underordnet kontrollutvalget og skal følge de retningslinjer og pålegg som utvalget gir.

Kommunestyret og fylkestinget velger selv sekretariat for kontrollutvalget etter innstilling fra kontrollutvalget.

KAP. 24 REVISJON

§ 24-1 Valg av revisor

Kommunestyret og fylkestinget avgjør selv om kommunen eller fylkeskommunen skal ansette egne revisorer, delta i et interkommunalt samarbeid om revisjon eller inngå avtale med en annen revisor.

Kommunestyret og fylkestinget velger selv revisor.

Vedtak etter første og andre ledd treffes etter innstilling fra kontrollutvalget.

Representantskapet i interkommunalt politisk råd og i kommunalt oppgavefellesskap velger regnskapsrevisor hvis ikke noe annet er fastsatt i samarbeidsavtalen.

§ 24-2 Revisors ansvar og myndighet

Revisor skal utføre regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon, eierskapskontroll og annen kontroll som er bestemt i lov eller i medhold av lov.

Revisor skal planlegge, gjennomføre, dokumentere og rapportere sitt arbeid i samsvar med lov og forskrift og god kommunal revisjonsskikk.

Revisor skal rapportere om sitt arbeid og resultatene av sin revisjon til kontrollutvalget.

Revisor kan kreve at kommunen eller fylkeskommunen legger fram alle opplysninger, redegjørelser eller dokumenter som han eller hun finner nødvendige for å utføre sine oppgaver. Revisor kan også foreta undersøkelser som han eller hun mener er nødvendige. Taushetsplikt er ikke til hinder for å gjennomføre kontrolltiltak etter dette leddet.

Revisor har taushetsplikt etter forvaltningsloven §§ 13 til 13 e.

Departementet kan gi forskrift om revisors plikter og kvalifikasjoner, skifte av revisor og begrensninger i revisors taushetsplikt.

§ 24-3 Revisors møterett, opplysningsplikt mv.

Oppdragsansvarlig revisor eller hans eller hennes stedfortreder har møte- og talerett i kontrollutvalgets møter. Revisoren har rett til å få uttalelsene sine protokollert. Møteretten gjelder likevel ikke når en sak som angår en revisors tilsettingsforhold behandles.

Oppdragsansvarlig revisor eller hans eller hennes stedfortreder har møteplikt i kommunestyrets eller fylkestingets møter når kommunestyret eller fylkestinget skal behandle saker som er knyttet til revisors oppdrag.

Oppdragsansvarlig revisor eller hans eller hennes stedfortreder har møterett i kommunestyret eller fylkestinget.

Oppdragsansvarlig revisor skal gi opplysninger om kommunen eller fylkeskommunen som han eller hun har fått kjennskap til under revisjonen, hvis et medlem av kommunestyret, fylkestinget eller kontrollutvalget krever det.

Hvis revisor utenfor et møte blir bedt om å gi informasjon til et medlem av kommunestyret, fylkestinget eller kontrollutvalget, kan revisor kreve å få gi sitt svar i et møte.

§ 24-4 Revisors uavhengighet ogandel

Revisor skal være uavhengig og ha godandel.

Departementet kan gi forskrift om krav til revisors uavhengighet ogandel.

§ 24-5 Regnskapsrevisjonens innhold

Revisor skal vurdere om årsregnskapet er avlagt i samsvar med lov og forskrift.

Revisor skal vurdere om registreringen og dokumentasjonen av regnskapsopplysninger er i samsvar med lov og forskrift.

Revisor skal vurdere om årsberetningen inneholder de opplysningene som lov og forskrift krever. Revisor skal vurdere om opplysningene om økonomi i årsberetningen stemmer overens med årsregnskapet. Revisor skal se etter om årsberetningen gir dekkende opplysninger om vesentlige beløpsmessige avvik fra årsbudsjettet og om vesentlige avvik fra kommunestyrets eller fylkestingets premisser for bruken av bevilgningene.

Revisor skal gjennom revisjonen bidra til å forebygge og avdekke misligheter og feil.

§ 24-6 Revisors plikter ved utførelsen av regnskapsrevisjon

Revisor skal se etter om den økonomiske internkontrollen er ordnet på en betryggende måte.

Revisor skal vurdere risikoen for at årsregnskapet ikke gir riktig informasjon som følge av misligheter og feil, og innhente tilstrekkelig informasjon til å vurdere om det foreligger lov- eller forskriftsbrudd som er av vesentlig betydning for årsregnskapet.

Revisor skal vurdere risikoen for brudd på kommunestyrets eller fylkestingets premisser for bruken av bevilgningene, og innhente tilstrekkelig informasjon til å vurdere om årsregnskapet inneholder vesentlige avvik fra disse premissene.

§ 24-7 Skriftlige påpekninger fra regnskapsrevisor

Revisor skal gi skriftlige meldinger om

- vesentlige feil som kan føre til at årsregnskapet ikke gir riktig informasjon
- vesentlige mangler ved registrering og dokumentasjon av regnskapsopplysninger
- vesentlige mangler ved den økonomiske internkontrollen
- manglende eller mangelfull redegjørelse i årsberetningen for vesentlige budsjettavvik
- enhver mislighet

- hvorfor han eller hun ikke har skrevet under på oppgaver som kommunen eller fylkeskommunen skal sende til offentlige myndigheter, og som revisor etter lov eller forskrift skal bekrefte
- hvorfor han eller hun sier fra seg revisjonsoppdraget

Meldinger som nevnt i første ledd skal sendes i nummerte brev til kontrollutvalget, med kopi til kommunedirektøren.

Hvis revisor avdekker eller på annen måte blir kjent med misligheter, skal han eller hun straks melde fra om det etter første ledd bokstav e. Når saksforholdet er nærmere klarlagt, skal revisor sende et nytt brev til kontrollutvalget, med kopi til kommunedirektøren.

Revisor skal årlig gi en skriftlig oppsummering til kontrollutvalget om forhold som er tatt opp etter første ledd, men som ikke er rettet opp eller som ikke er tilstrekkelig fulgt opp.

§ 24-8 Revisjonsberetning

Regnskapsrevisor skal avgi en revisjonsberetning til kommunestyret eller fylkestinget senest 15. april. Det skal sendes kopi til kontrollutvalget, til formannskapet eller fylkesutvalget og til kommunedirektøren. Revisjonsberetningen skal avgis selv om årsregnskapet eller årsberetningen ikke foreligger eller er ufullstendig.

I revisjonsberetningen skal revisor uttale seg om følgende:

- Om årsregnskapet er avlagt i samsvar med lov og forskrift
- Om registreringen og dokumentasjonen av regnskapsopplysninger er i samsvar med lov og forskrift
- Om årsberetningen inneholder de opplysningene som lov og forskrift krever
- Om opplysningene om økonomi i årsberetningen stemmer overens med årsregnskapet
- Om det er avdekket forhold som gir grunn til

å tro at årsberetningen ikke gir dekkende opplysninger om vesentlige budsjettavvik

Hvis revisor i revisjonsberetningen konkluderer med forbehold, konkluderer negativt eller ikke har tilstrekkelig grunnlag for å konkludere, skal årsaken beskrives. Hvis revisor mener at årsregnskapet eller årsberetningen ikke bør vedtas slik de foreligger, skal dette angis særskilt.

Revisjonsberetningen skal også omfatte andre forhold som revisor mener det er nødvendig å opplyse om i henhold til god kommunal revisjonsskikk.

§ 24-9 Forenklet etterlevelseskontroll med økonomi- forvaltningen

Regnskapsrevisor skal se etter om kommunens eller fylkeskommunens økonomiforvaltning i hovedsak foregår i samsvar med bestemmelser og vedtak.

Revisor skal basere oppgaven på en risiko- og vesentlighetsvurdering, som skal legges fram for kontrollutvalget. Revisor skal innhente tilstrekkelig informasjon til å vurdere om det foreligger brudd på lover, forskrifter eller vedtak, der bruddet er av vesentlig betydning for økonomiforvaltningen.

Revisor skal senest 30. juni avgi en skriftlig uttalelse til kontrollutvalget, med kopi til kommunedirektøren, om resultatet av kontrollen.

§ 24-10 Innsyn og undersøkelser i selskaper o.l.

Bestemmelsene om innsyn og undersøkelser i selskaper o.l. i § 23-6 gjelder på tilsvarende måte for kommunens eller fylkeskommunens revisor.

4. Forskrift om kontrollutvalg og revisjon

Fastsatt av Kommunal- og moderniseringsdepartementet 17. juni 2019 med hjemmel i kommuneloven §§ 23-2, 24-2 og 24-4.

KAPITTEL 1. KONTROLLUTVALGETS OG SEKRETARIATETS OPPGAVER MV.

§ 1 Rammer for kontrollutvalgets myndighet

Kontrollutvalget kan ikke overprøve politiske prioriteringer som er foretatt av kommunens eller fylkeskommunens folkevalgte organer eller andre kommunale organer.

§ 2 Kontrollutvalgets rolle i fastsettelsen av budsjettet for kontrollarbeidet

Kontrollutvalget skal utarbeide forslag til budsjett for kontrollarbeidet i kommunen eller fylkeskommunen. Forslaget skal følge innstillingen til årsbudsjettet etter kommuneloven § 14- 3 tredje ledd til kommunestyret eller fylkestinget.

§ 3 Kontrollutvalgets oppgaver ved regnskapsrevisjon

Kontrollutvalget skal holde seg løpende orientert om revisjonsarbeidet og påse at

- kommunens eller fylkeskommunens årsregnskaper blir revidert på en betryggende måte
- regnskapsrevisjonen utføres i samsvar med lov, forskrift og kontrollutvalgets instruks og avtaler med revisor
- regnskapsrevisjonen blir utført av revisorer som oppfyller kravene i kapittel 2 og 3

Kontrollutvalget skal uttale seg til kommunestyret eller fylkestinget om årsregnskapene og årsberetningene før formannskapet eller fylkesutvalget innstiller til vedtak.

Kontrollutvalget skal påse at regnskapsrevisorens påpekinger etter kommuneloven

§§ 24-7 til 24-9 blir rettet eller fulgt opp. Hvis påpekningene ikke blir rettet eller fulgt opp, skal kontrollutvalget rapportere det til kommunestyret eller fylkestinget.

§ 4 Kontrollutvalgets rapportering om forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller

Kontrollutvalget skal rapportere til kommunestyret eller fylkestinget om gjennomførte forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller og resultatet av dem.

§ 5 Kontrollutvalgets oppfølging av kommunestyrets eller fylkestingets vedtak om revisjoner og eierskapskontroller

Kontrollutvalget skal påse at kommunestyrets eller fylkestingets vedtak om regnskapsrevisjoner, forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller blir fulgt opp og skal rapportere til kommunestyret eller fylkestinget om vedtaket er fulgt opp.

§ 6 Innkallinger til møte i kontrollutvalget

Innkallinger til møte i kontrollutvalget skal sendes til utvalgets medlemmer, ordfører eller fylkesordfører og kommunens eller fylkeskommunens oppdragsansvarlige revisorer.

§ 7 Sekretariatets oppgaver

Sekretariatet skal forberede sakene for kontrollutvalget og skal påse at de sakene som behandles av kontrollutvalget, er forsvarlig utredet. Sekretariatet skal også påse at kontrollutvalgets vedtak blir iverksatt.

KAPITTEL 2. KRAV VED EGEN REVISJON, VALG OG BYTTE AV REVISOR OG UTTALELSESRETT VED FORVALTNINGSREVISJON OG EIERSKAPSKONTROLL

§ 8 Ansettelse, suspensjon, oppsigelse og avskjedigelse av revisor

Når kommunen eller fylkeskommunen har egen revisjon, er det kommunestyret eller fylkestinget selv som ansetter, suspenderer, sier opp og avskjediger revisjonens leder.

Kontrollutvalget innstiller i slike saker. Revisjonens leder ansetter, suspenderer, sier opp og avskjediger revisjonens øvrige ansatte.

§ 9 Revisjonsplikt, valg av regnskapsrevisor og kvalifikasjonskrav

Plikten til å utføre regnskapsrevisjon gjelder for alle kommunens eller fylkeskommunens årsregnskaper etter kommuneloven § 14-6 første ledd.

Kommunestyret og fylkestinget velger hvem som skal være regnskapsrevisor for hver av kommunens eller fylkeskommunens årsregnskaper og årsberetninger.

Den oppdragsansvarlige for regnskapsrevisjon etter kommuneloven skal ha en bachelor- eller mastergrad i regnskap og revisjon i samsvar med Finanstilsynets krav til registrert og statsautorisert revisor gitt med hjemmel i revisorloven, og i tillegg ha tre års praksis fra regnskapsrevisjon. En person som var oppdragsansvarlig revisor i en kommune eller fylkeskommune 1. juli 2004, kan likevel fortsette som oppdragsansvarlig i den samme kommunen eller fylkeskommunen, selv om personen ikke oppfyller kravet i første punktum.

Representantskapet skal velge regnskapsrevisor når et interkommunalt politisk råd eller et kommunalt oppgavefellesskap etter kommuneloven § 14-8 første ledd utarbeider eget årsregnskap og egen årsberetning, og det ikke er fastsatt noe annet i samarbeidsavtalen.

§ 10 Utpeking av oppdragsansvarlig regnskapsrevisor, oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor og oppdragsansvarlig revisor for eierskapskontroll

Det skal utpekes en oppdragsansvarlig revisor for hvert regnskapsrevisjonsoppdrag, hvert forvaltningsrevisjonsoppdrag og hvert oppdrag om eierskapskontroll.

§ 11 Krav ved bytte av regnskapsrevisor

Før en revisor tar på seg ansvaret for regnskapsrevisjon etter kommuneloven, skal revisoren be om en uttalelse fra den reviderte virksomhetens forrige revisor om det foreligger forhold som tilsier at en ny revisor ikke bør ta på seg oppdraget. Den forrige revisoren skal uten ugrunnet opphold opplyse skriftlig til den nye revisoren om begrunnelsen for sin fratrede.

Hvis en revisor sier fra seg et oppdrag og fraråder en annen revisor å ta på seg oppdraget, skal revisor dokumentere begrunnelsen for å fratre og for rådet. Også den nye revisoren skal dokumentere sin begrunnelse for å ta på seg oppdraget i strid med den forrige revisors råd.

Hvis det kan ha betydning for den framtidige revisjonen, skal den forrige regnskapsrevisoren uten hinder av taushetsplikten gi opplysninger og dokumentasjon om revisjonsoppdraget til den nye revisoren.

§ 12 Regnskapsrevisors rett til å si fra seg et oppdrag

Når en kommune eller fylkeskommune deltar i et interkommunalt revisjonssamarbeid, eller har inngått avtale med en annen regnskapsrevisor, har regnskapsrevisoren rett til å si fra seg oppdraget hvis

- revisoren har avdekket og påpekt vesentlige brudd på lov eller forskrift som den reviderte virksomheten er underlagt, og virksomheten ikke iverksetter tiltak som er nødvendige for å rette opp forholdene
- revisoren ikke gis mulighet til å oppfylle sine plikter etter lov eller forskrift

c. det foreligger andre særlige grunner

Revisor skal gi kontrollutvalget og den revisjonspliktige rimelig forhåndsvarsel før vedkommende sier fra seg oppdraget som revisor.

§ 13 Overføring av revisjonsoppdrag ved sammenslutning eller omorganisering av revisors virksomhet

Hvis flere revisjonsselskaper slår seg sammen, viderefører det nye selskapet de revisjonsoppdragene som selskapene hadde før sammenslutningen. Det samme gjelder ved selskapsrettslig omorganisering av et revisjonsselskap, og når en personlig drevet revisjonsvirksomhet tas opp i et revisjonsselskap.

Overføring av revisjonsoppdrag etter første ledd begrenser ikke oppdragsgiverens adgang til å bytte revisor.

Et selskap eller en person som nevnt i første ledd skal uten ugrunnet opphold gi skriftlig melding til oppdragsgiveren om sammenslutning, omorganisering eller opptak.

§ 14 Uttalelsesrett ved forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll

Revisor skal sende et utkast til forvaltningsrevisjonsrapport til uttalelse til kommunedirektøren, kommunerådet eller fylkesrådet.

Revisor skal sende et utkast til forvaltningsrevisjonsrapport til uttalelse til det kommunale eller det fylkeskommunale foretaket, aksjeselskapet eller interkommunale selskapet som er gjenstand for forvaltningsrevisjon.

Revisor skal sende et utkast til rapport om eierskapskontroll til uttalelse til selskapet som er omfattet av eierskapskontrollen og til den som utøver kommunens eller fylkeskommunens eierfunksjon.

Uttalelsen skal i sin helhet fremgå av rapporten.

§ 15 Krav til revisjonskriterier

Revisor skal etablere revisjonskriterier for det enkelte revisjonsprosjektet.

KAPITTEL 3. KRAV TIL REVISOR OG REVISORS MEDARBEIDERE

§ 16 Krav til revisors uavhengighet

Revisor kan ikke utføre revisjon eller annen kontroll for kommunen eller fylkeskommunen hvis det foreligger særegne forhold som er egnet til å svekke tilliten til revisorens uavhengighet og objektivitet.

Ansettelse som revisor i kommunen eller fylkeskommunen eller i en interkommunal samarbeidsordning medfører ikke i seg selv at revisoren mangler nødvendig uavhengighet og objektivitet.

§ 17 Grenser for revisors tilknytning til den reviderte virksomheten

Revisor kan ikke utføre revisjon eller annen kontroll for kommunen eller fylkeskommunen hvis revisoren eller revisorens nærstående har en slik tilknytning til den reviderte eller kontrollerte virksomheten eller virksomhetens ansatte eller tillitsmenn at den er egnet til å svekke revisorens uavhengighet og objektivitet.

Nærstående etter første ledd er

- a. revisorens ektefelle eller samboer og deres søsken
- b. revisorens slektninger i rett oppstigende eller nedstigende linje og deres ektefeller eller samboere
- c. revisorens søsken og deres ektefeller eller samboere
- d. slektninger i rett oppstigende eller nedstigende linje til revisorens ektefelle eller samboer

§ 18 Grenser for hvilke stillinger, verv og tjenester som revisor kan ha

Revisor kan ikke

- a. ha andre stillinger i kommunen eller fylkeskommunen
- b. ha andre stillinger i en virksomhet som kommunen eller fylkeskommunen deltar i eller er eier av
- c. være medlem av styrende organer i en virksomhet som kommunen eller fylkeskommunen deltar i eller er eier av. Dette gjelder ikke hvis virksomheten utfører revisjon og er organisert som et interkommunalt selskap, samvirkeforetak eller aksjeselskap
- d. delta i eller ha funksjoner i en annen virksomhet, hvis det kan føre til at revisorens interesser kommer i konflikt med interessene til kommunen eller fylkeskommunen, eller på annen måte er egnet til å svekke tilliten til revisoren
- e. utføre rådgivningstjenester eller andre tjenester for kommunen eller fylkeskommunen, hvis dette er egnet til å svekke revisorens uavhengighet og objektivitet
- f. yte tjenester som hører inn under den reviderte virksomhetens egne ledelses- og kontrolloppgaver
- g. opptre som fullmektig for den reviderte virksomheten, unntatt ved bistand i skattesaker etter domstolsloven § 218

§ 19 Krav til egenvurdering av uavhengighet

Den som utfører revisjon eller annen kontroll for en kommune eller fylkeskommune, skal løpende vurdere sin uavhengighet.

Oppdragsansvarlig revisor skal hvert år, og ellers ved behov, gi en skriftlig egenvurdering av sin uavhengighet til kontrollutvalget.

En skriftlig egenvurdering om revisjonens uavhengighet skal følge alle tilbud om revisjon.

§ 20 Unntak fra taushetsplikten for revisor og revisors medarbeidere

Revisors taushetsplikt etter kommuneloven § 24-2 femte ledd gjelder også for revisors medarbeidere.

Hvis det i forbindelse med et revisjonsoppdrag eller annen kontroll framkommer forhold som gir grunn til mistanke om at det er begått en straffbar handling, kan revisor og revisors medarbeidere underrette politiet uten hinder av taushetsplikten. Hvis det er åpnet etterforskning i en straffesak, kan revisor og revisors medarbeidere uten hinder av taushetsplikten avgi forklaring og framlegge dokumentasjon til politiet om revisjonsoppdrag eller annen kontroll.

Hvis det er nødvendig for at skatteetaten skal kunne utføre sine kontrolloppgaver, kan revisor og revisors medarbeidere uten hinder av taushetsplikten gi opplysninger til skatteetaten om en persons forbindelse med kommunen eller fylkeskommunen.

Taushetsplikten er ikke til hinder for at kontrollører som er engasjert av bransjeorganisasjoner, kan kontrollere hvordan revisjonen er utført.

§ 21 Krav til dokumentasjon av revisors virksomhet

Revisor skal dokumentere hvordan revisjonen er gjennomført og resultatet av revisjonen. Dokumentasjonen skal kunne underbygge og gi grunnlag for å etterprøve revisors konklusjoner. Forhold som tilsier at det kan foreligge misligheter eller feil, skal dokumenteres særskilt med angivelse av hva revisor har foretatt seg.

Ved rådgivning og andre tjenester for den reviderte virksomheten skal revisor dokumentere oppdragets art, omfang og en eventuell anbefaling.

Revisor skal oppbevare dokumentasjonen på en ordnet og betryggende måte i minst 10 år.

KAPITTEL 4. IKRAFTTREDELSE OG OPPHEVELSER

§ 22 Ikrafttredelse og opphevelse av andre forskrifter

Forskriften trer i kraft fra og med det konstituerende møtet i det enkelte kommunestyret og fylkestinget ved oppstart av valgperioden 2019–2023.

Fra samme tidspunkt oppheves forskrift 15. juni 2004 nr. 905 om kontrollutvalg i kommuner og fylkeskommuner og forskrift 15. juni 2004 nr. 904 om revisjon i kommuner og fylkeskommuner mv.

5. Krav til revisors kompetanse

KOMPETANSEKRAV

Den oppdragsansvarlige for revisjon av årsregnskap og årsberetning etter kommuneloven, skal ha en bachelor eller mastergrad i regnskap og revisjon i samsvar med finanstilsynets krav til registrert og statsautorisert revisor gitt med hjemmel i revisorloven, og i tillegg har tre års praksis fra regnskapsrevisjon.

ETTERUTDANNINGSKRAV

Formålet med etterutdanning er at en som ansvarlig revisor skal være tilstrekkelig faglig oppdatert. Etterutdanningskravet er også å se på som et minimumskrav. Revisorene er således selv pålagt å vurdere om det er behov for mer etterutdanning, eksempelvis for å ha nødvendig kunnskap til å kunne revidere den aktuelle kunden.

I offentlig sektor er det et etablert foreningsbasert etterutdanningskrav stilt av NKRF. Det krever selvsagt at man er medlem av NKRF for å bli underlagt disse kravene:

Innenfor en 3-års periode er oppdragsansvarlige revisorer forpliktet til å gjennomføre nødvendig etter- og videreutdanning innenfor relevante fagområder med til sammen 105 kurstimer. De øvrige ansatte (jf. pkt. 1) er forpliktet til å gjennomføre etter- og videreutdanning med til sammen 63 timer innenfor en 3-års periode (ref. regler for obligatorisk etter- og videreutdanning for personlige medlemmer av Norges Kommunerevisorforbund, <https://www.nkrf.no/vedtekter-og-reglement/obligatorisk-etter-og-videreutdanning>).

Det er ikke samme krav til øvrige ansatte i private som reviderer kommuner og som ikke er medlem i NKRF.

6. Eksempel på uavhengighetserklæring

VURDERING AV OPPDRAGSANSVARLIG REVISOR SIN UAVHENGIGHET I FORHOLD TIL XX KOMMUNE

Ifølge forskrift om kontrollutvalg og revisjon av 17. juni 2019, § 19, skal oppdragsansvarlig revisor hvert år, og elles ved behov, gi en skriftlig egenvurdering av sin uavhengighet til kontrollutvalget.

Krav til uavhengighet og objektivitet gjelder også for revisor sine medarbeidere (jf. § 24-4 i kommune-loven, LOV-2018-06-22-83), men det er kun oppdragsansvarlige revisorer som plikter å legge fram en skriftlig vurdering for kontrollutvalget.

Forskrift om kontrollutvalg og revisjon (kap. 3) stiller krav til revisor sin uavhengighet. Kravene er nærmere beskrevet nedenfor.

§ 16 Krav til revisors uavhengighet

Revisor kan ikke utføre revisjon eller annen kontroll for kommunen eller fylkeskommunen hvis det foreligger særegne forhold som er egnet til å svekke tilliten til revisorens uavhengighet og objektivitet.

§ 17 Grenser for revisors tilknytning til den reviderte virksomheten

Revisor kan ikke utføre revisjon eller annen kontroll for kommunen eller fylkeskommunen hvis revisoren eller revisorens nærstående har en slik tilknytning til den reviderte eller kontrollerte virksomheten eller virksomhetens ansatte eller tillitsmenn at den er egnet til å svekke revisorens uavhengighet og objektivitet.

Nærstående etter første ledd er

- a. revisorens ektefelle eller samboer og deres søsken
- b. revisorens slektninger i rett oppstigende eller nedstigende linje og deres ektefeller eller samboere

- c. revisorens søsken og deres ektefeller eller samboere
- d. slektninger i rett oppstigende eller nedstigende linje til revisorens ektefelle eller samboer

§ 18 Grenser for hvilke stillinger, verv og tjenester som revisor kan ha

Revisor kan ikke:

- a. ha andre stillinger i kommunen eller fylkeskommunen
- b. ha andre stillinger i en virksomhet som kommunen eller fylkeskommunen deltar i eller er eier av
- c. være medlem av styrende organer i en virksomhet som kommunen eller fylkeskommunen deltar i eller er eier av. Dette gjelder ikke hvis virksomheten utfører revisjon og er organisert som et interkommunalt selskap, samvirkeforetak eller aksjeselskap
- d. delta i eller ha funksjoner i en annen virksomhet, hvis det kan føre til at revisorens interesser kommer i konflikt med interessene til kommunen eller fylkeskommunen, eller på annen måte er egnet til å svekke tilliten til revisoren
- e. utføre rådgivningstjenester eller andre tjenester for kommunen eller fylkeskommunen, hvis dette er egnet til å svekke revisorens uavhengighet og objektivitet
- f. yte tjenester som hører inn under den reviderte virksomhetens egne ledelses- og kontrolloppgaver
- g. opptre som fullmektig for den reviderte virksomheten, unntatt ved bistand i skattesaker etter domstolsloven § 218

REVISOR SIN EGENVURDERING AV PUNKTENE OVENFOR:

§ 16 Andre særegne forhold	Undertegnede kjenner ikke til særegne forhold som er egnet til å svekke tilliten til min uavhengighet og objektivitet overfor xx kommune
§ 17 Nærstående	Undertegnede eller nærstående til undertegnede har ikke tilknytning til den reviderte eller kontrollerte virksomheten eller til virksomhetens ansatte eller tillitsmenn som vil svekke min uavhengighet og objektivitet
§ 18, Pkt. a: Ansettelsesforhold	Undertegnet er ikke ansatt i andre stillinger i xx kommune
§ 18, Pkt. b: Stilling i virksomhet der kommunen deltar i eller er eier av	Undertegnede har ikke tilsettingsforhold i virksomhet som xx kommune deltar i eller er eier av
§ 18, Pkt. c: Medlem i styrende organ	Undertegnet er ikke medlem av styrende organ i virksomhet som xx kommune deltar i eller er eier av
§ 18, Pkt. d: Delta eller inneha funksjoner i annen virksomhet, som kan føre til interessekonflikt eller svekket tillit	Undertegnede deltar ikke i, eller har funksjoner i annen virksomhet, som kan føre til interessekonflikt eller svekket tillit til rollen som revisor
§ 18, Pkt. e: Rådgjevings-tjenester eller andre tjenester som er egnet til å påvirke revisor sin uavhengighet og objektivitet	Undertegnede bekrefter at det for tiden ikke ytes rådgivingstjenester eller andre tjenester overfor xx kommune som er egnet til å svekke min uavhengighet eller objektivitet overfor xx kommune. Undertegnede bekrefter at: a. leveranse av andre tjenester enn revisjon, eksempelvis rådgiving, ikke utgjør en trussel mot min uavhengighet b. revisjonsselskapet har regler for hvilke tjenesteleveranser det kan påta seg utenom revisjonsoppgavene og for individuelle og/eller samlede honorarbegrensninger
§ 18 Pkt. f: Tjenester under kommunens egne ledelses- og kontrollopgaver	Undertegnede bekrefter at det for tiden ikke ytes tjenester overfor xx kommune som hører inn under kommunens egne ledelses- og kontrollopgaver
§ 18 Pkt. g: Opptre som fullmektig for den revisjonspliktige	Undertegnede bekrefter at hverken revisor eller revisjonsselskapet for tiden opptre som fullmektig for xx kommune
Rotasjon	Undertegnede bekrefter at krav i oppdragsavtalen om rotasjon av oppdragsansvarlig revisor, etterfølges

7. Krav til revisjonsselskapenes kontrollsystem

Risikoen for at revisjonsoppdrag ikke gjennomføres i samsvar med kravene i lov, forskrift og god kommunal revisjonsskikk, kan være vesentlig. ISA 220 Kvalitetskontroll av revisjon av regnskaper, samt av ISQC, som er den bransjefastsatte internasjonale standarden for kvalitetskontroll, omhandler en rekke risikoreduserende tiltak som et revisjonsselskap må iverksette.

ISA 220 pkt. 2

Revisjonsfirmaet er ansvarlig for systemer, retningslinjer og rutiner for kvalitetskontroll. I henhold til ISQC 1 er firmaet forpliktet til å etablere og vedlikeholde et kvalitetskontrollsystem som gir firmaet betryggende sikkerhet for at: (a) Firmaet og personalet etterlever profesjonsstandarter og gjeldende regulatoriske og juridiske krav; og (b) Revisjonsberetningene som avgis av firmaet eller oppdragsansvarlige revisorer er hensiktsmessige ut fra omstendighetene.

ISA-en forutsetter at firmaet er underlagt ISQC 1 eller nasjonale krav som er minst like strenge.

ISQC 1 Elementer i et kvalitetskontrollsystem

Pkt.16

Revisjonsfirmaet skal etablere og vedlikeholde et kvalitetskontrollsystem som omfatter retningslinjer og rutiner for hvert av de følgende elementene

- a. Lederansvar for kvalitetssikring i revisjonsfirmaet
- b. Relevante etiske krav
- c. Aksept og fortsettelse av klientforhold og enkeltoppdrag
- d. Menneskelige ressurser
- e. Gjennomføring av oppdrag
- f. Overvåking

Pkt. 17

Revisjonsfirmaet skal dokumentere sine retningslinjer og rutiner og kommunisere dem til revisjonsfirmaets personale. (Jf. punkt A2–A3)

8. Evaluering av revisor - årlig eller ved behov

MOMENTER FOR VURDERING	KOMMENTAR
PÅSE AT REGNSKAPET BLIR REVIDERT PÅ EN BETRYGGENDE MÅTE	
Kvalifikasjonskrav: Er kravet til utdanning og etterutdanning tilfredsstilt?	
Vandel: Har revisjonen et system for å vurdere ansattes vandel, og etterleves systemet?	
Uavhengighet: - Har kontrollutvalget mottatt egenerklæring om uavhengighet fra oppdragsansvarlig revisor? - Har revisor gode rutiner for å sikre uavhengighet? - Roterer oppdragsansvaret mellom revisorene i selskapet?	
Kvalitetskontroll: - Har revisjonsselskapet et kvalitetskontrollsystem i samsvar med internasjonal standard for kvalitetskontroll (ISQC1)? - Er kontrollutvalget informert om resultatet av eventuelle eksterne kvalitetskontroller?	
HOLDE SEG LØPENDE ORIENTERT OM REVISJONSARBEIDET	
Orientering fra planleggingsfasen: - Har kontrollutvalget fått orientering om revisjonsplanen og risiko- og vesentlighetsvurdering for etterlevelseskontroll? - Har revisor orientert om hvordan vesentlighetsgrenser er vurdert?	
Orientering fra interimfasen: - Har revisor utført de planlagte revisjonshandlingene? Hvis ikke, er avvikene fra planen begrunnet? - Er det utført revisjon på transaksjonsklasser i samsvar med planen? - Har revisor vurdert mislighetsrisiko?	

MOMENTER FOR VURDERING	KOMMENTAR
Orientering fra årsoppgjørfsasen: a. Har revisor orientert tilfredsstillende om regnskaps- og rapporteringsprosessen? b. Er revisors vurdering av årsregnskapet med noter, tilfredsstillende? c. Har revisor vurdert opplysningene i årsmeldingen opp mot årsregnskapet? Orientering fra etterlevelseskontroll: Har kontrollutvalget fått skriftlig rapport om resultatene etter etterlevelsekontroll?	
PÅSE AT REVISJONSARBEIDET FOREGÅR I SAMSVAR MED LOV OG FORSKRIFT, GOD KOMMUNAL REVISJONSSKIKK OG KONTROLLUTVALGETS AVTALER MED, ELLER INSTRUKSER TIL REVISOR	
Foregår revisjonsarbeidet i samsvar med lov, forskrift og god kommunal revisjonsskikk: a. Har kontrollutvalget fått egenerklæring om at revisjonsarbeidet har foregått i samsvar med lov, forskrift og god kommunal revisjonsskikk? b. Hvordan vurderer administrasjonen samarbeidet med revisor? c. Har revisor vurdert hensiktsmessigheten med gjennomføringen av revisjonen? Foregår revisjonsarbeidet i samsvar med kontrollutvalgets avtaler med, eller instruks til revisor? a. Er revisjonsoppdraget gjennomført i samsvar med oppdragsavtalen? b. Har revisor fulgt kontrakt/avtale/revisjonsplan/instruks? c. Er revisjonsarbeidet gjennomført i henhold til åpenhetsrapport? d. Vurderer kontrollutvalget gjennomføringen av årets revisjon som betryggende? e. Er revisjonshonoraret rimelig, sett i lys av virksomhetens størrelse, kompleksitet og risiko? f. Hva er årsaken til eventuelle vesentlige endringer i honoraret? Er disse kommunisert til kontrollutvalget?	

9. Engasjementsbrev

I revisjonsoppdrag er revisor pålagt å inngå engasjementsbrev med klienten, det vil si med kommunen. (ref. internasjonal standard for revisjon, ISA 210). Under framgår hvilke elementer et slikt engasjementsbrev skal inneholde.

For kontrollutvalget er det lite å hente ved å ta utgangspunkt i engasjementsbrevet som grunnlag for å gjennomføre et påse-ansvar. Som bestiller (kunde) kan kontrollutvalget imidlertid ha forventninger og krav til revisor. Slike forventninger og krav bør tas inn i en årlig oppdragsavtale. Oppdragsavtale evt. kontrakt, går foran engasjementsbrev.

Hovedhensikten med engasjementsbrevet er orientering fra revisor om ledelsens ansvar for avleggelsen av årsregnskapet samt orientere om målet med revisjonen og dens begrensninger. Revisor skal stile engasjementsbrevet til den som i organisasjonen er ansvarlig for overordnet styring og kontroll. FKT anbefaler at revisor sender engasjementsbrev til kontrollutvalget med kopi til rådmann. Dette er i samsvar med anbefaling fra NKRF.

ISA 210 Inngåelse av avtale om vilkårene for revisjonsoppdrag (utdrag)

- a. Denne internasjonale revisjonsstandarden (ISA-en) omhandler revisors oppgaver med og plikter til å avtale vilkårene for revisjonsoppdraget med ledelsen og, der det er relevant, dem som har overordnet ansvar for styring og kontroll. Dette innebærer å fastsette at visse forhåndsbetingelser for revisjonen, hvis ansvar ligger hos ledelsen og, der det er relevant, dem som har overordnet ansvar for styring og kontroll, er til stede.
- b. Revisor skal bli enig om vilkårene for revisjonsoppdraget med ledelsen eller dem som har overordnet ansvar for styring og kontroll, der det er relevant. (Jf. punkt A22) .
- c. Under hensyn til punkt d skal de avtalte vilkårene

for revisjonsoppdraget nedfelles i et engasjementsbrev eller annen egnet form for skriftlig avtale, og skal omfatte: (Jf. punkt A22–A26)

- Målet med og omfanget av revisjonen av regnskapet
- Revisors oppgaver og plikter
- Ledelsens ansvar
- Identifisering av det gjeldende rammeverket for finansiell rapportering for utarbeidelsen av regnskapet
- Henvisning til den forventede formen på og innholdet i eventuelle uttalelser som skal avgis av revisor, og (Jf. punkt A23a)
- En erklæring om at det kan foreligge omstendigheter hvor en uttalelse kan avvike fra forventet form og innhold.

- d. Dersom lov eller forskrift inneholder tilstrekkelig detaljerte krav til vilkårene for revisjonsoppdraget som det henvises til i punkt c, er det ikke nødvendig at revisor nedfeller dem i en skriftlig avtale, med unntak av det faktum at slik lov eller forskrift finner anvendelse og at ledelsen erkjenner og forstår sitt ansvar som angitt i punkt 6(b). (Jf. punkt A23, A27–A28) .

10. Arbeidsgruppens sammensetting

Styremedlem

Einar Ulla (leder)

Styremedlem

Dag Robertsen

Kontrollsjef

Tor Harald Hustad

Møre og Romsdal fylkeskommune

Daglig leder

Torbjørn Berglann

Konsek Trøndelag IKS

Kontrollutvalgsmedlem

Bente Tangen

Porsgrunn kommune

fratrådte våren 2018

Generalsekretær

Anne-Karin Femanger Pettersen

tiltrådte arbeidsgruppen våren 2018

www.fkt.no

Utvalg: Kontrollutvalget i Narvik kommune	Saksnummer: 54/2023	Møtedato: 04.12.2023	Saksbehandler: Susan Terese Thoresen
--	-------------------------------	--------------------------------	--

RAPPORTERING FRA REVISOR – PLANLEGGINGSFASEN - REVISJONSSTRATEGI 2023 – NARVIK KOMMUNE

Innstilling til v e d t a k:

Kontrollutvalget tar redegjørelsen til orientering.

Saken gjelder:

Kontrollutvalgets plikt til å påse at kommunens regnskap blir revidert på en betryggende måte.

Vedlegg til saken:

A: Trykte vedlegg:

- Veileder vedrørende kontrollutvalgets påse-ansvar overfor regnskapsrevisor

B: Utrykte vedlegg:

Saksutredning:

1. BAKGRUNNEN FOR SAKEN OG KONTROLLUTVALGETS ANSVAR

Kontrollutvalget skal påse at kommunens regnskaper blir «revidert på en betryggende måte», jf. kommunelovens § 23-2 bokstav a. I kontrollutvalgsforskriftens § 3 (Kontrollutvalgets oppgaver ved regnskapsrevisjon) sies det bl.a. at:

Kontrollutvalget skal holde seg løpende orientert om revisjonsarbeidet og påse at

- a) kommunens eller fylkeskommunens årsregnskaper blir revidert på en betryggende måte*
- b) regnskapsrevisjonen utføres i samsvar med lov, forskrift og kontrollutvalgets instruksjoner og avtaler med revisor*

2. REVISORS ANSVAR OG OPPGAVER

Revisors ansvar og oppgaver er beskrevet i lovens § 24-2, hvor revisor bl.a. ansvar for å «planlegge, gjennomføre, dokumentere og rapportere sitt arbeid i samsvar med lov og forskrift og god kommunal revisjonsskikk».

Revisjonsstrategien vil være det styrende dokument for revisjonsarbeidet. Den inneholder revisors risiko- og vesentlighetsvurderinger og trekker hovedlinjene for hvordan revisjonen skal gjennomføres i løpet av revisjonsåret.

Det er i loven vist til «god kommunal revisjonsskikk», som er en rettslig standard. Dette innebærer at loven selv ikke definerer innholdet i begrepet, men at det er dynamisk og tilpasses endringene i samfunnet til enhver tid.

I arbeidet med å gi standarden *god kommunal revisjonsskikk* et nærmere innhold er det utarbeidet internasjonale revisjonsstandards (ISA-ene). Disse har noen tilleggsvurderinger som er spesifikke for utførelse av revisjon i offentlig sektor.

Etter ISA 300 – *Planlegging av revisjon av et regnskap* skal revisor utarbeide en overordnet revisjonsstrategi. Denne skal beskrive revisjonens omfang og angrepsmåte, tidspunkt og styring av oppdraget.

Utover revisjonsstrategien utarbeider revisor en mer detaljert plan for å håndtere de forskjellige forholdene som er identifisert i revisjonsstrategien. Den overordnede revisjonsstrategien og revisjonsplanen oppdateres og endres ved behov etter hvert som revisjonen utføres.

Kommunens internkontroll (egenkontroll) er sentralt ved revisors planlegging av oppdraget. I ISA 315 – *Identifisering og vurdering av risikoene for vesentlig feilinformasjon gjennom forståelse av enheten og dens omgivelser* – stilles det blant annet krav til revisor for hvordan revisor skal innhente og vurdere bevis i risikoarbeidet. ISA 315 er revidert og er gjort gjeldende fra regnskapsåret 2022.

Den reviderte standarden har tydeligere krav til at revisor må dokumentere sin forståelse av enheten, regnskapsreglene og enhetens interne kontroll. Det vil si at revisor må dokumentere forståelse av hver komponent av enhetens interne kontroll, virksomhetens størrelse og kompleksitet m.v., Hvorvidt revisor ser det som aktuelt å teste kontroller har fortsatt betydning for hvor omfattende og detaljert forståelse revisor må dokumentere.

3. REVISORS RAPPORTERING – KONTROLLUTVALGETS «PÅSE-ANSVAR» OVERFOR REGNSKAPSREVISOR

Revisors fremleggelse av sin revisjonsstrategi er et sentralt bidrag til at kontrollutvalget kan utføre sin oppgave med å påse at regnskapet blir revidert på en betryggende måte.

I veilederen for kontrollutvalgets påse-ansvar overfor regnskapsrevisor, utarbeidet av Forum for Kontroll og Tilsyn har i 2019, presenteres påse-ansvaret i tre faser. Å «holde seg løpende orientert om revisjonsarbeidet» er den ene fasen. Rapporteringen fra revisor i innværende møte gjelder planleggingsfasen. I veilederen er følgende beskrevet som gjelder denne fasen:

Orientering om planleggingsfasen

Kontrollutvalget kan be om at revisor orienterer om revisjonsplanen med revisjonsstrategi og risiko- og vesentlighetsvurderinger. Orienteringen bør være skriftlig og minst beskrive:

- a. hvordan revisor fastsetter vesentlighetsnivå og de ressurser (bemanning og kvalifikasjoner) som skal brukes i gjennomføringen av revisjonen*
- b. hvilken struktur revisor i sin revisjonstilnærming har på kommuneorganisasjonen*
- c. vesentlige regnskapsprinsipp og de viktigste områdene der revisor gjør skjønnsmessige vurderinger. Revisor bør også orientere om status for sin oppfølging av fjorårets revisjon*

Veilederen vedlegges saken som trykt vedlegg.

Revisor vil i møtet redegjøre for revisjonsstrategien. Tidligere praksis har vært at revisor presenterer strategien muntlig i møtet med en powerpointpresentasjon. Sekretariatet legger til grunn at presentasjonen gjøres tilgjengelig for kontrollutvalget/sekretariatet.

En relevant opplysning i denne saken er at KomRev NORD er medlem av Norges kommunerevisorforbund (NKRF). I regi av NKRF er det etablert en kvalitetskontrollordning som skal sikre at medlemmene reviderer i henhold til god kommunal revisjonsskikk.

Finnsnes, den 15. november 2023

Susan Terese Thoresen
seniorrådgiver

Utvalg: Kontrollutvalget i Narvik kommune	Saksnummer: 55/2023	Møtedato: 04.12.2023	Saksbehandler: Susan Terese Thoresen
--	-------------------------------	--------------------------------	--

RAPPORTERING FRA REVISOR - PLANLEGGINGSFASEN - REVISJONSSTRATEGI 2023 – NARVIK VANN KF

Innstilling til v e d t a k:

Kontrollutvalget tar redegjørelsen til orientering.

Saken gjelder:

Kontrollutvalgets plikt til å påse at foretakets regnskap blir revidert på en betryggende måte.

Vedlegg til saken:

A: Trykte vedlegg:

B: Utrykte vedlegg:

- Veileder vedrørende kontrollutvalgets påse-ansvar overfor regnskapsrevisor

Saksutredning:

1. BAKGRUNNEN FOR SAKEN OG KONTROLLUTVALGETS ANSVAR

Kontrollutvalget skal påse at kommunens regnskaper blir «revidert på en betryggende måte», jf. kommunelovens § 23-2 bokstav a. I kontrollutvalgskonferansen § 3 (Kontrollutvalgets oppgaver ved regnskapsrevisjon) sies det bl.a. at:

Kontrollutvalget skal holde seg løpende orientert om revisjonsarbeidet og påse at

- a) kommunens eller fylkeskommunens årsregnskaper blir revidert på en betryggende måte*
- b) regnskapsrevisjonen utføres i samsvar med lov, forskrift og kontrollutvalgets instruksjoner og avtaler med revisor*

Plikten som pålegges kontrollutvalget gjelder også for kommunale foretak.

2. REVISORS ANSVAR OG OPPGAVER

Revisors ansvar og oppgaver er beskrevet i lovens § 24-2, hvor revisor bl.a. ansvar for å «planlegge, gjennomføre, dokumentere og rapportere sitt arbeid i samsvar med lov og forskrift og god kommunal revisjonsskikk».

Revisjonsstrategien vil være det styrende dokument for revisjonsarbeidet. Den inneholder revisors risiko- og vesentlighetsvurderinger og trekker hovedlinjene for hvordan revisjonen skal gjennomføres i løpet av revisjonsåret.

Det er i loven vist til «god kommunal revisjonsskikk», som er en rettslig standard. Dette innebærer at loven selv ikke definerer innholdet i begrepet, men at det er dynamisk og tilpasses endringene i samfunnet til enhver tid.

I arbeidet med å gi standarden *god kommunal revisjonsskikk* et nærmere innhold er det utarbeidet internasjonale revisjonsstandards (ISA-ene). Disse har noen tilleggsvurderinger som er spesifikke for utførelse av revisjon i offentlig sektor.

Etter ISA 300 – *Planlegging av revisjon av et regnskap* skal revisor utarbeide en overordnet revisjonsstrategi. Denne skal beskrive revisjonens omfang og angrepsmåte, tidspunkt og styring av oppdraget.

Utover revisjonsstrategien utarbeider revisor en mer detaljert plan for å håndtere de forskjellige forholdene som er identifisert i revisjonsstrategien. Den overordnede revisjonsstrategien og revisjonsplanen oppdateres og endres ved behov etter hvert som revisjonen utføres.

Kommunens internkontroll (egenkontroll) er sentralt ved revisors planlegging av oppdraget. I ISA 315 – *Identifisering og vurdering av risikoene for vesentlig feilinformasjon gjennom forståelse av enheten og dens omgivelser* – stilles det blant annet krav til revisor for hvordan revisor skal innhente og vurdere bevis i risikoarbeidet. ISA 315 er revidert og er gjort gjeldende fra regnskapsåret 2022.

Den reviderte standarden har tydeligere krav til at revisor må dokumentere sin forståelse av enheten, regnskapsreglene og enhetens interne kontroll. Det vil si at revisor må dokumentere forståelse av hver komponent av enhetens interne kontroll, virksomhetens størrelse og kompleksitet m.v., Hvorvidt revisor ser det som aktuelt å teste kontroller har fortsatt betydning for hvor omfattende og detaljert forståelse revisor må dokumentere.

3. REVISORS RAPPORTERING – KONTROLLUTVALGETS «PÅSE-ANSVAR» OVERFOR REGNSKAPSREVISOR

Revisors fremleggelse av sin revisjonsstrategi er et sentralt bidrag til at kontrollutvalget kan utføre sin oppgave med å påse at regnskapet blir revidert på en betryggende måte.

I veilederen for kontrollutvalgets påse-ansvar overfor regnskapsrevisor, utarbeidet av Forum for Kontroll og Tilsyn har i 2019, presenteres påse-ansvaret i tre faser. Å «holde seg løpende orientert om revisjonsarbeidet» er den ene fasen. Rapporteringen fra revisor i innværende møte gjelder planleggingsfasen. I veilederen er følgende beskrevet som gjelder denne fasen:

Orientering om planleggingsfasen

Kontrollutvalget kan be om at revisor orienterer om revisjonsplanen med revisjonsstrategi og risiko- og vesentlighetsvurderinger. Orienteringen bør være skriftlig og minst beskrive:

- a. hvordan revisor fastsetter vesentlighetsnivå og de ressurser (bemanning og kvalifikasjoner) som skal brukes i gjennomføringen av revisjonen*
- b. hvilken struktur revisor i sin revisjonstilnærming har på kommuneorganisasjonen*
- c. vesentlige regnskapsprinsipp og de viktigste områdene der revisor gjør skjønnsmessige vurderinger. Revisor bør også orientere om status for sin oppfølging av fjorårets revisjon*

Veilederen antas å være kjent for kontrollutvalget.

Revisor vil i møtet redegjøre for revisjonsstrategien. Tidligere praksis har vært at revisor presenterer strategien muntlig i møtet med en powerpointpresentasjon. Sekretariatet legger til grunn at presentasjonen gjøres tilgjengelig for kontrollutvalget/sekretariatet.

En relevant opplysning i denne saken er at KomRev NORD er medlem av Norges kommunerevisorforbund (NKRF). I regi av NKRF er det etablert en kvalitetskontrollordning som skal sikre at medlemmene reviderer i henhold til god kommunal revisjonsskikk.

Finnsnes, den 15. november 2023

Susan Terese Thoresen
seniorrådgiver

Utvalg: Kontrollutvalget i Narvik kommune	Saksnummer: 56/2023	Møtedato: 04.12.2023	Saksbehandler: Susan Terese Thoresen
--	-------------------------------	--------------------------------	--

RAPPORTERING FRA REVISOR - PLANLEGGINGSFASEN - REVISJONSSTRATEGI 2023 – NARVIK HAVN KF

Innstilling til v e d t a k:

Kontrollutvalget tar redegjørelsen til orientering.

Saken gjelder:

Kontrollutvalgets plikt til å påse at foretakets regnskap blir revidert på en betryggende måte.

Vedlegg til saken:

A: Trykte vedlegg:

B: Utrykte vedlegg:

- Veileder vedrørende kontrollutvalgets påse-ansvar overfor regnskapsrevisor

Saksutredning:

1. BAKGRUNNEN FOR SAKEN OG KONTROLLUTVALGETS ANSVAR

Kontrollutvalget skal påse at kommunens regnskaper blir «revidert på en betryggende måte», jf. kommunelovens § 23-2 bokstav a. I kontrollutvalgskonferansen § 3 (Kontrollutvalgets oppgaver ved regnskapsrevisjon) sies det bl.a. at:

Kontrollutvalget skal holde seg løpende orientert om revisjonsarbeidet og påse at

- a) kommunens eller fylkeskommunens årsregnskaper blir revidert på en betryggende måte*
- b) regnskapsrevisjonen utføres i samsvar med lov, forskrift og kontrollutvalgets instruksjoner og avtaler med revisor*

Plikten som pålegges kontrollutvalget gjelder også for kommunale foretak.

2. REVISORS ANSVAR OG OPPGAVER

Revisors ansvar og oppgaver er beskrevet i lovens § 24-2, hvor revisor bl.a. ansvar for å «planlegge, gjennomføre, dokumentere og rapportere sitt arbeid i samsvar med lov og forskrift og god kommunal revisjonsskikk».

Revisjonsstrategien vil være det styrende dokument for revisjonsarbeidet. Den inneholder revisors risiko- og vesentlighetsvurderinger og trekker hovedlinjene for hvordan revisjonen skal gjennomføres i løpet av revisjonsåret.

Det er i loven vist til «god kommunal revisjonsskikk», som er en rettslig standard. Dette innebærer at loven selv ikke definerer innholdet i begrepet, men at det er dynamisk og tilpasses endringene i samfunnet til enhver tid.

I arbeidet med å gi standarden *god kommunal revisjonsskikk* et nærmere innhold er det utarbeidet internasjonale revisjonsstandarder (ISA-ene). Disse har noen tilleggsvurderinger som er spesifikke for utførelse av revisjon i offentlig sektor.

Etter ISA 300 – *Planlegging av revisjon av et regnskap* skal revisor utarbeide en overordnet revisjonsstrategi. Denne skal beskrive revisjonens omfang og angrepsmåte, tidspunkt og styring av oppdraget.

Utover revisjonsstrategien utarbeider revisor en mer detaljert plan for å håndtere de forskjellige forholdene som er identifisert i revisjonsstrategien. Den overordnede revisjonsstrategien og revisjonsplanen oppdateres og endres ved behov etter hvert som revisjonen utføres.

Kommunens internkontroll (egenkontroll) er sentralt ved revisors planlegging av oppdraget. I ISA 315 – *Identifisering og vurdering av risikoene for vesentlig feilinformasjon gjennom forståelse av enheten og dens omgivelser* – stilles det blant annet krav til revisor for hvordan revisor skal innhente og vurdere bevis i risikoarbeidet. ISA 315 er revidert og er gjort gjeldende fra regnskapsåret 2022.

Den reviderte standarden har tydeligere krav til at revisor må dokumentere sin forståelse av enheten, regnskapsreglene og enhetens interne kontroll. Det vil si at revisor må dokumentere forståelse av hver komponent av enhetens interne kontroll, virksomhetens størrelse og kompleksitet m.v., Hvorvidt revisor ser det som aktuelt å teste kontroller har fortsatt betydning for hvor omfattende og detaljert forståelse revisor må dokumentere.

3. REVISORS RAPPORTERING – KONTROLLUTVALGETS «PÅSE-ANSVAR» OVERFOR REGNSKAPSREVISOR

Revisors fremleggelse av sin revisjonsstrategi er et sentralt bidrag til at kontrollutvalget kan utføre sin oppgave med å påse at regnskapet blir revidert på en betryggende måte.

I veilederen for kontrollutvalgets påse-ansvar overfor regnskapsrevisor, utarbeidet av Forum for Kontroll og Tilsyn har i 2019, presenteres påse-ansvaret i tre faser. Å «holde seg løpende orientert om revisjonsarbeidet» er den ene fasen. Rapporteringen fra revisor i innværende møte gjelder planleggingsfasen. I veilederen er følgende beskrevet som gjelder denne fasen:

Orientering om planleggingsfasen

Kontrollutvalget kan be om at revisor orienterer om revisjonsplanen med revisjonsstrategi og risiko- og vesentlighetsvurderinger. Orienteringen bør være skriftlig og minst beskrive:

- a. hvordan revisor fastsetter vesentlighetsnivå og de ressurser (bemanning og kvalifikasjoner) som skal brukes i gjennomføringen av revisjonen*
- b. hvilken struktur revisor i sin revisjonstilnærming har på kommuneorganisasjonen*
- c. vesentlige regnskapsprinsipp og de viktigste områdene der revisor gjør skjønnsmessige vurderinger. Revisor bør også orientere om status for sin oppfølging av fjorårets revisjon*

Veilederen antas å være kjent for kontrollutvalget.

Revisor vil i møtet redegjøre for revisjonsstrategien. Tidligere praksis har vært at revisor presenterer strategien muntlig i møtet med en powerpointpresentasjon. Sekretariatet legger til grunn at presentasjonen gjøres tilgjengelig for kontrollutvalget/sekretariatet.

En relevant opplysning i denne saken er at KomRev NORD er medlem av Norges kommunerevisorforbund (NKRF). I regi av NKRF er det etablert en kvalitetskontrollordning som skal sikre at medlemmene reviderer i henhold til god kommunal revisjonsskikk.

Finnsnes, den 15. november 2023

Susan Terese Thoresen
seniorrådgiver

Utvalg: Kontrollutvalget i Narvik kommune	Saksnummer: 57/2023	Møtedato: 04.12.2023	Saksbehandler: Susan Terese Thoresen
--	-------------------------------	--------------------------------	--

RAPPORTERING FRA REVISOR – FORENKLET ETTERLEVELSESKONTROLL FOR 2023 – RISIKO- OG VESENTLIGHETSVURDERING

Innstilling til vedtak:

Kontrollutvalget tar revisors risiko- og vesentlighetsvurdering til orientering.

Saken gjelder:

Presentasjon fra revisor av risiko- og vesentlighetsvurderingen for forenklet etterlevelseskontroll for 2023.

Saksutredning:

1. Bakgrunn for saken

Regnskapsrevisor har som hovedoppgave å gjennomføre en finansiell revisjon. Finansiell revisjon vil – grovt sagt – si å kontrollere at kommunens årsregnskap ikke inneholder vesentlige feil. Under finansiell revisjon vil regnskapsrevisor hovedsakelig rette revisjonen mot de delene av økonomiforvaltningen som har betydning for årsregnskapet.

Etter kommuneloven har regnskapsrevisor også plikt til å foreta en «forenklet etterlevelseskontroll» med økonomiforvaltningen. Dette skal være en fast kontroll av de delene av økonomiforvaltningen som ikke nødvendigvis blir kontrollert under den finansielle revisjonen. Kontrollen skal altså være en kontroll av økonomiforvaltningen i *forlengelsen* av den finansielle revisjonen og skal som utgangspunkt rette seg mot de delene av økonomiforvaltningen som revisor ikke har gjennomgått ved sin finansielle revisjon.

Formålet med kontrollen er å bidra til å forebygge og avdekke alvorlige feil og mangler i den sentrale økonomiforvaltningen i kommunen. Dette vil styrke grunnlaget for at kontrollutvalget kan ivareta sitt ansvar for å føre kontroll med at økonomiforvaltningen i kommunen foregår i samsvar med bestemmelser og vedtak, jf. bestemmelsen i kommunelovens § 23-2, første ledd, bokstav b.

Bestemmelsen om forenklet etterlevelseskontroll har blitt nedfelt i kommunelovens § 24-9 som sier:

«Regnskapsrevisor skal se etter om kommunens eller fylkeskommunens økonomiforvaltning i hovedsak foregår i samsvar med bestemmelser og vedtak.

Revisor skal basere oppgaven på en risiko- og vesentlighetsvurdering, som skal legges fram for kontrollutvalget. Revisor skal innhente tilstrekkelig informasjon til å vurdere om det foreligger brudd på lover, forskrifter eller vedtak, der bruddet er av vesentlig betydning for økonomiforvaltningen.

Revisor skal senest 30. juni avgi en skriftlig uttalelse til kontrollutvalget, med kopi til kommunedirektøren, om resultatet av kontrollen.»

Som det fremgår av bestemmelsen innebærer oppgaven at revisor skal se etter om kommunens økonomiforvaltning «i hovedsak» foregår i samsvar med lover og forskrifter og vedtak. For det første må dette forstås slik at kontrollen rettes mot sentrale deler av økonomiforvaltningen, det vil si hvor feil og mangler vil kunne få vesentlige økonomiske konsekvenser, eller ha stor betydning for tilliten til kommunens økonomiforvaltning. For det andre må dette forstås slik at kontrollen som utgangspunkt rettes mot etterlevelsen av grunnleggende og overordnede krav til økonomiforvaltningen.

Utvidelsen av revisors oppgave må ses på bakgrunn av begrensede økonomiske rammer, og kontrollen skal derfor være forenklet og skal kunne utføres ved hjelp av enkle kontrollhandlinger. Det er ikke et krav om at revisor skal kunne bekrefte at økonomiforvaltningen *uten unntak* foregår i samsvar med lover og forskrifter mv. Det kreves derfor ikke at revisor skal foreta kontroll av alle detaljer på et område eller i en sak.

Et naturlig utgangspunkt for å kunne uttale seg om økonomiforvaltningen i hovedsak etterlever bestemmelser og vedtak, vil kunne være at revisor ser på om kommunen har systemer for å overholde sentrale lovbestemte krav og kommunens egne reglementer og vedtak, og om systemene følges. Eksempelvis kan dette gjelde om selvkostprinsippet overholdes, at anskaffelser bygger på konkurranse, likebehandling og åpenhet, at finansforvaltningen foregår i samsvar med kommunens finansreglement, og at det ikke foreligger vesentlig finansiell risiko i kommunens finansforvaltning. Andre områder som har vært nevnt er tilskudd private barnehager, tilskuddsforvaltning og kontraktsoppfølging.

Som nevnt i loven skal kontrollen basere seg på en «risiko- og vesentlighetsvurdering». I dette ligger det en vurdering opp mot de sentrale områdene innenfor kommunens økonomiforvaltning, og kontrollen må rettes mot områder der risikoen for vesentlige feil og mangler er størst. Hvilke kontrollhandlinger som skal utføres og hvor langt kontrollhandlingene skal gå for å avdekke eventuell manglende etterlevelse, må bygge på risiko- og vesentlighetsvurderingen og det som ellers vil følge av god kommunal revisjonsskikk.

Verken loven eller revisjonsforskriften regulerer nærmere i detalj hvordan revisor skal utføre sitt arbeid under kontrollen. Det vil derfor være opp til god kommunal revisjonsskikk å definere de nærmere avgrensningene av innholdet i revisors plikter. Det samme gjelder avklaringer av hvor grensen mellom etterlevelserevisjon og forvaltningsrevisjon skal gå. Norges Kommunerevisorforbund (NKRF) og Den norske Revisorforening (DnR) har i denne sammenheng utarbeidet en standard «God kommunal revisjonsskikk RSK 301 for forenklet etterlevelseskontroll med økonomiforvaltningen». Standarden ble gjort gjeldende fra årsregnskapet 2020.

Begrepet «vesentlig betydning for økonomiforvaltningen» er omtalt i RSK 301. I standarden er vesentlighet definert ut fra to forhold:

- Kvantitativ vesentlighet; beløpsstørrelse relatert til kommunen eller enkeltinnbyggere eller en gruppe innbyggere
- Kvalitativ vesentlighet; manglende etterlevelse av bestemmelser og vedtak som ikke nødvendigvis har vesentlig beløpsmessig betydning. Slike mangler kan likevel ha vesentlig betydning for økonomiforvaltningen på grunn av f.eks. potensielt omdømmetap og samfunnsmessig aktualitet.

Et eksempel på kvantitativ vesentlighet kan være beregning av selvkost. Feil i beregningene vil neppe være vesentlig for regnskapet, men for abonnentene kan det være vesentlig. Kvalitativ vesentlighet med potensielt omdømmetap og samfunnsmessig aktualitet kan være ved manglende etterlevelse av offentlige anskaffelser. Hvis kommunen ikke følger kravene til konkurranse og kjøper tjenester til en høyere sum enn de kunne fått med anbud blir det ikke feil i regnskapet, men hvis dette blir kjent, vil det sannsynligvis bli et omdømmetap, tap av tillit fra andre leverandører og kommer dette i media, vil det også få samfunnsmessig aktualitet. Samfunnsmessig aktualitet kan også være områder kommunestyret er spesielt opptatt av, og det kan være manglende etterlevelse av vedtak på det området.

I samsvar med kontrollutvalget generelle påse-ansvar, er det i kommuneloven § 24-9 bestemt at revisor skal legge fram sin risiko- og vesentlighetsvurdering for kontrollutvalget.

2. Rapportering fra revisor

I innværende møte vil revisor orientere om risiko- og vesentlighetsvurderingen tilknyttet kontrollen av kommunens økonomiforvaltning for 2023, jf. ovenfor.

Sekretariatet legger til grunn at det gis en kort presentasjon, og at denne presentasjonen gjøres tilgjengelig for kontrollutvalget v/sekretariatet.

Finnsnes, den 16. november 2023

Susan Terese Thoresen
seniorrådgiver

Utvalg: Kontrollutvalget i Narvik kommune	Saksnummer: 58/2023	Møtedato: 04.12.2023	Saksbehandler: Susan Terese Thoresen
--	-------------------------------	--------------------------------	--

OPPDRAKSANSVARLIG REVISORS UAVHENGIGHETSVURDERING – NARVIK KOMMUNE, NARVIK HAVN KF OG NARVIK VANN KF

Innstilling til v e d t a k:

Kontrollutvalget tar oppdragsansvarlig revisor Elsa Saghaugs vurdering av egen uavhengighet til orientering.

Saken gjelder:

Behandling av uavhengighetsvurdering fra oppdragsansvarlig revisor i KomRev NORD.

Vedlegg til saken:

A: Trykte vedlegg: Uavhengighetsvurdering av 13.11.2023 fra oppdragsansvarlig revisor Elsa Saghaug.

Saksutredning:

I forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 10 fremgår følgende:

Det skal utpekes en oppdragsansvarlig revisor for hvert regnskapsrevisjonsoppdrag, hvert forvaltningsrevisjonsoppdrag og hvert oppdrag om eierskapskontroll.

Vedlagt uavhengighetserklæring gjelder oppdragsansvarlig revisor i KomRev NORD.

Etter kommunelovens § 24-4 skal revisor være uavhengig og ha godandel.

Det er gitt nærmere bestemmelser om dette i forskrift om kontrollutvalget og revisjon §§ 16-18. Det må etter bestemmelsene ikke foreligge særegne forhold, eller forekomme at revisor har en slik tilknytning til oppdraget, dets ansatte eller tillitsmenn, som gjør at revisors uavhengighet og objektivitet svekkes.

Revisor skal til enhver tid vurdere sin uavhengighet, men det er i forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 19, 2.ledd bestemt at revisor også skal avgi en egen erklæring om sin uavhengighet til kontrollutvalget. Det sies her:

Oppdragsansvarlig revisor skal hvert år, og ellers ved behov, gi en skriftlig egenvurdering av sin uavhengighet til kontrollutvalget.

Uavhengighet og objektivitet er grunnleggende for at revisor skal kunne utøve sin funksjon. Revisor må derfor selv identifisere forhold som kan medføre en risiko i forhold til uavhengighet og objektivitet. Dersom det oppstår tilfeller der det stilles spørsmål knyttet til uavhengigheten, skal den oppdragsansvarlige revisoren gi melding om dette til kontrollutvalget. I slike tilfeller vil det være rimelig at revisor avgir en ny egenvurdering.

Selv om kravet bare gjelder den oppdragsansvarlige revisoren, antas det at samtlige revisorer på oppdraget gir en tilsvarende vurdering til den oppdragsansvarlige revisoren i forhold til den enkelte sitt tildelte arbeidsområde. Forholdet forutsettes å bli dekket av revisors internkontroll.

Vedlagt følger oppdragsansvarlig revisor Elsa Saghaugs vurdering av egen uavhengighet. Uavhengighetserklæringen viser hvilke vurderinger som skal gjøres, og hennes vurderinger i forhold til de enkelte punktene.

Sekretariatet finner ikke noe i vedlagte vurdering som tilsier at Elsa Saghaug ikke skal være i stand til å utføre revisjonsarbeidet overfor Narvik kommune, Narvik Havn KF og Narvik Vann KF på en objektiv og forsvarlig måte.

Finnsnes, den 16. november 2023

Susan Terese Thoresen
seniorrådgiver

Kontrollutvalget i Narvik kommune

Deres ref:

Vår ref:

39

Saksbehandler:

Elsa Saghaug

es@komrevnord.no

Telefon:

77 04 14 02

Dato:

13.11.2023

Vurdering av oppdragsansvarlig revisors uavhengighet for Narvik kommune, Narvik Havn KF og Narvik Vann KF

Innledning

Ifølge kommuneloven § 24-4 skal revisor være uavhengig og ha godandel. Nærmere krav til revisors uavhengighet følger av forskrift om kontrollutvalg og revisjon §§ 16-19.

Kravene til uavhengighet og objektivitet gjelder for alle som utfører revisjon for kommunen, herunder regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll. Dette omfatter både oppdragsansvarlig revisor, medarbeidere på oppdraget og eventuelt andre som er engasjert på oppdraget.

KomRev NORD IKS har et kvalitetsstyringssystem i samsvar med internasjonal standard for kvalitetsstyring i revisjonsforetak (ISQM 1). Som en del av vår kvalitetsstyring vurderer vi risikoen for manglende etterlevelse av uavhengighetsreglene og andre relevante etiske krav. Risikovurderingen er grunnlag for utforming av retningslinjer og rutiner for å håndtere slike risikoer. Som en del av kvalitetsstyringssystemet innhenter vi årlig en dokumentert bekreftelse på etterlevelse av uavhengighetskrav fra alle ansatte og annet personale.

Ifølge kontrollutvalgs- og revisjonsforskriften § 19 skal oppdragsansvarlig revisor hvert år, og ellers ved behov, gi en skriftlig egenvurdering av sin uavhengighet til kontrollutvalget. Denne egenvurderingen følger nedenfor.

Oppdragsansvarlig revisors vurdering av uavhengighet

Forskriftskrav	Oppdragsansvarlig revisors egenvurdering
Overordnet krav til uavhengighet (§ 16)	Undertegnede bekrefter at det ikke foreligger spesielle forhold som er egnet til å svekke tilliten til revisors uavhengighet og objektivitet.
Tilknytning til den reviderte virksomheten (§ 17)	Undertegnede har ikke selv eller nærstående som har en slik tilknytning til den reviderte eller kontrollerte virksomheten eller virksomhetens ansatte eller tillitsmenn at den er egnet til å svekke revisorens uavhengighet og objektivitet.
Stillinger i kommunen (§ 18 a)	Undertegnede har ikke andre stillinger eller verv i kommunen.
Stillinger i virksomhet (§ 18 b)	Undertegnede har ikke andre stillinger i en virksomhet som kommunen eller foretakene deltar i eller er eier av, utover at KomRev NORD IKS utfører revisjon og er organisert som et interkommunalt selskap.
Medlem av styrende organer (§ 18 c)	Undertegnede er ikke medlem av styrende organer i virksomhet som kommunen eller foretakene deltar i eller er eier av, utover at KomRev NORD IKS utfører revisjon og er organisert som et interkommunalt selskap.

Besøks-/postadresse

Sjøgt. 3
9405 HARSTAD
www.komrevnord.no

Avdelingskontor:

Alta, Bodø, Finnsnes, Hammerfest, Lakselv, Leknes, Narvik, Sortland,
Svolvær og Tromsø
post@komrevnord.no

Telefon:

77 04 14 00

Organisasjonsnummer:

986 574 689

Forskriftskrav	Oppdragsansvarlig revisors egenvurdering
Deltakelse eller funksjoner i annen virksomhet (§ 18 d)	Undertegnede deltar ikke i, eller har funksjoner i en annen virksomhet, som kan medføre at revisors interesser kommer i konflikt med interessene til kommunen eller foretakene, eller på annen måte er egnet til å svekke tilliten til revisor.
Rådgivning eller andre tjenester (§ 18 e)	Før slike tjenester gjør undertegnede en vurdering av rådgivningens eller tjenestens art med hensyn til revisors uavhengighet og objektivitet. Dersom vurderingen konkluderer med at utøvelse av slik tjeneste kommer i konflikt med kontrollutvalgs- og revisjonsforskriften § 18 e, utfører vi ikke tjenesten. Revisor vurderer hvert enkelt tilfelle særskilt. Revisor besvarer løpende spørsmål/henvendelser som er å betrakte som veiledning og bistand og ikke revisjon. Undertegnede er bevisst på at også slik veiledning må skje med varsomhet og på en måte som ikke binder opp revisors senere revisjons- og kontrollvurderinger. Undertegnede har ikke ytet rådgivnings- eller andre tjenester overfor Narvik kommune eller foretakene som kommer i konflikt med denne bestemmelsen.
Tjenester under kommunens egne ledelses- og kontrolloppgaver (§ 18 f)	Undertegnede har ikke ytet tjenester overfor Narvik kommune eller foretakene som hører inn under kommunens egne ledelses- og kontrolloppgaver.
Fullmektig for den revisjonspliktige (§ 18 g)	Undertegnede opptrer ikke som fullmektig for Narvik kommune eller foretakene.

KomRev NORD IKS

Elsa Saghaug
Oppdragsansvarlig revisor

Utvalg: Kontrollutvalget i Narvik kommune	Saksnummer: 69/2023	Møtedato: 4.12.2023	Saksbehandler: Tage Karlsen
--	-------------------------------	-------------------------------	---------------------------------------

RAPPORT - EIERSKAPSKONTROLL NARVIKGÅRDEN AS

Innstilling til v e d t a k:

1. Kontrollutvalget tar rapporten *Eierskapskontroll Narvikgården AS* til orientering.
2. Kontrollutvalget noterer seg at alle kriterier er oppfylt med unntak av KS-anbefaling nr. 10 om vedtektsfesting av valgkomite. Kontrollutvalget merker seg videre at hensynet bak anbefalingen likevel er ivaretatt ved at kommunens eierskapsmelding beslutter at valgkomite skal benyttes. Etter kontrollutvalgets oppfatning blir det derfor en hensiktsmessighetsvurdering hvorvidt revisors anbefaling skal følges opp. Denne vurderingen tilligger kommunestyret, og kontrollutvalget vurderer at utvalget ikke vil legge noen føringer i sin innstilling til kommunestyret. Kontrollutvalget nøyer seg derfor med å gjøre oppmerksom på anbefalingen i sitt eget vedtak, uten å følge den opp i innstillingen til kommunestyret,
3. Kontrollutvalget oversender saken til kommunestyret med følgende **innstilling til vedtak**:

Kommunestyret tar rapporten *Eierskapskontroll Narvikgården AS* av 2.11.2023 fra KomRev Nord til orientering.

Vedlegg:

Rapport *Eierskapskontroll Narvikgården AS*, 2.11.2023

Saksutredning:

1. INNLEDNING/ BAKGRUNN

Kontrollutvalget bestilte eierskapskontroll rettet mot Narvik kommunes utøvelse av eierskapet i Narvikgården AS i møte 5.12.2022 (sak 63/22). Bestillingen var i samsvar med plan for eierskapskontroll vedtatt av kommunestyret.

Hovedproblemstillingene som skulle besvares i eierskapskontrollen var følgende:

- *Fører Narvik kommune kontroll med sine eierinteresser i Narvikgården AS?*

- *Utøves kommunens eierinteresser i samsvar med kommunestyrets vedtak og forutsetninger, herunder kommunens eierstrategi, aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring og selskapsledelse?*

KomRev NORD IKS leverte rapporten 2.11.2023.

Rapporten er omfangsrik og sekretariatet viser generelt til rapporten for de enkelte krav (revisjonskriterier) som er utledet og de nærmere vurderinger som revisor har gjort opp mot disse.

2. REVISORS FUNN OG VURDERINGER

Undersøkelseskriteriene er hentet både fra aksjeloven og kommuneloven, anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll utarbeidet av KS 2015, Anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll fra KS 2020 og fra selskapets egne vedtekter.

Ved lesing av rapporten er det viktig at lovbestemte krav og selskapets vedtekter, er bindende bestemmelser for selskapets. Anbefalingene fra KS er anbefalinger som selskapet og eierne ikke har noen plikt til å etterleve.

Som det fremgår av rapporten er samtlige undersøkte lovkrav oppfylt.

Revisors konklusjon bygger på følgende vurderinger:

«Eier Narvik kommune har **oppfylt**:

- Aksjeloven § 2-1 (1) og 2-2 om stiftelsesdokument og vedtekter
- Aksjelovens § 5-5 (1) og (2) om generalforsamling
- Kommuneloven § 26-1 om eierskapsmelding
- KS-anbefaling nr. 1 om valg av selskapsform
- KS-anbefaling nr. 4 om årlig rapport til kommunestyret
- KS-anbefaling nr. 3, samt bestemmelse i kommunens eierskapsmelding, om gjennomføring av eierskapsseminarer
- KS-anbefaling nr. 5 om utarbeidelse og jevnlig revidering av styringsdokumenter og avtaler
- KS-anbefaling nr. 6 om eiermøter
- KS-anbefaling nr. 7 om oppnevning av eierrepresentanter
- KS-anbefaling nr. 8 om generalforsamling
- Selskapets vedtekter § 7 om innkallingsfrist til generalforsamling
- KS-anbefaling nr. 9 kompetanse i styret
- KS-anbefaling nr. 11 om kjønnsbalanse i styret
 - KS-anbefaling nr. 12 om å anbefale styret å vurdere egen kompetanse
 - KS-anbefaling nr. 13 om at styremedlemmer i morselskap ikke bør sitte i styret i datterselskap
 - KS-anbefaling nr. 14 om bruk av numeriske vararepresentanter

Eier Narvik kommune har **ikke oppfylt**:

- KS-anbefaling nr. 10 om å vedtektsfeste bruk av valgkomité

Styret i Narvikgården AS har **oppfylt**:

- KS-anbefaling nr. 12 om å vurdere egen kompetanse
- KS-anbefaling nr. 15 om rutiner for håndtering av habilitetskonflikter
- KS-anbefaling nr. 19 om etiske retningslinjer»

3. REVISORS KONKLUSJON

Revisors konklusjon (s. 21 og 22 i rapporten er at:

1. Narvik kommune fører kontroll med sine eierinteresser i Narvikgården AS
2. Narvik kommunes eierinteresser utøves i det alt vesentlige i samsvar med kommunestyrets vedtak og forutsetninger, aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring og selskapsledelse

4. NÆRMERE OM DE ANBEFALINGER SOM IKKE VURDERES SOM FULLT UT OPPFYLT

Revisor begrunner konklusjonen slik (s. 22):

«Begrunnelsen for konklusjonen er at alle de utledede kriteriene, bortsett fra ett, er vurdert som oppfylt. Fordi Narvik kommune ikke gjennom selskapets vedtekter har skriftliggjort praksisen for bruk av valgkomité ved valg til styret i selskapet, er konklusjonen ikke fullt ut positivt formulert.»

Det er tidligere i rapporten redegjort for at det i praksis benyttes valgkomite og at dette er formalisert gjennom kommunens eierskapsmelding (s. 17):

«Revisors funn

Revisor finner ikke at det i selskapets vedtekter finnes bestemmelse om bruk av valgkomité. Av kommunens eierskapsmelding fremgår det at det er gruppelederne i kommunestyret som utgjør valgkomite for alle kommunale selskaper. Disse fremmer forslag til eierrepresentanter i kommunale selskaper.

Revisors vurdering

Narvik kommune benytter seg av valgkomité ved valg av styre til Narvikgården AS, og praksisen er formalisert gjennom kommunens eierskapsmelding. Anbefalingen fra KS er imidlertid at bestemmelse om dette fastsettes også i det enkelte selskapets vedtekter. Revisors vurdering er følgelig at **Narvik kommune ikke har oppfylt KS-anbefaling nr. 10** om å *vedtektsfeste* denne praksisen.»

4. REVISORS ANBEFALINGER

Revisors har fremsatt følgende anbefaling i rapportens kapittel 5:

«På bakgrunn av rapportens funn, vurderinger og konklusjoner anbefaler revisor Narvik kommune å vurdere å vedtektsfeste bruk av valgkomité ved valg til styret i Narvikgården AS.»

5. SEKRETARIATETS VURDERING

Etter sekretariatets syn er rapporten god og grundig og besvarer kontrollutvalgets bestilling.

Sekretariatet har ingen innvendinger mot den metodikk som er byttet i rapporten og utvalget av den dokumentasjon og det faktagrunnlag rapporten bygger på.

Sekretariatet merker seg at hverken Narvik kommune eller Narvikgården AS har fremmet innvendinger mot revisors funn, vurderinger og konklusjoner.

Sekretariatet vurderer at dette er god rapport for Narvik kommune. Rapporten indikerer en bevisst eierskapsutøvelse.

For så vidt gjelder revisors konklusjon på problemstilling 2 vil sekretariatet fremholde at det kriteriet, KS-anbefaling nr. 10, er en anbefaling, ikke en bindende regel. Videre fremkommer det av rapporten at hensynet bak anbefalingen er ivaretatt gjennom kommunens egen eierskapsmelding, som bestemmer at valgkomite skal benyttes. Etter sekretariatets mening blir det en ren hensiktsmessighetsvurdering om det skal iverksettes en prosess med endring av selskapets vedtekter for å oppfylle KS-anbefalingen. Denne vurderingen tilkommer kommunestyret. Kontrollutvalget er et kontrollorgan og bør i alminnelighet være tilbakeholdende med å legge føringer for politiske organer i saker hvor det hverken foreligger regelbrudd eller risiko.

Innstilling til vedtak er utformet i henhold til dette.

Harstad, 24.11.2023

Tage Karlsen
seniorrådgiver

EIERSKAPSKONTROLL

Narvikgården AS

Narvik kommune

Forord

På grunnlag av bestilling fra kontrollutvalget i Narvik kommune har KomRev NORD gjennomført en eierskapskontroll i Narvikgården AS. Kontrollutvalgets plikt til å påse at eierskapskontroll gjennomføres, følger av lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) § 23-2 bokstav d. En eierskapskontroll er en kontroll av hvorvidt den som utøver kommunens eller fylkeskommunens eierinteresser, gjør dette i samsvar med lover og forskrifter, kommunestyrets eller fylkestingets vedtak og anerkjente prinsipper for eierstyring, jf. § 23-4.

Før igangsetting av eierskapskontrollen har revisjonen vurdert egen uavhengighet overfor Narvik kommune og Narvikgården AS, jf. kommuneloven § 24-4 og revisjonsforskriften §§ 16-19. Vi kjenner ikke til forhold som er egnet til å svekke tilliten til vår uavhengighet og objektivitet.

Vi takker Narvik kommune og Narvikgården AS for samarbeidet i gjennomføring av eierskapskontrollen.

Hammerfest, 21.11.2023

Knut Teppan Vik

*Oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor,
ansvarlig for kvalitetssikring*

Tone Jæger Karlstad

Prosjektleder, forvaltningsrevisor

SAMMENDRAG

Kontrollutvalget i Narvik kommune vedtok i møte 5.12.2022 under sak 63/2022 å bestille en eierskapskontroll i Narvikgården AS. Narvikgården AS er et aksjeselskap som er 100% eid av Narvik kommune. Selskapets vedtektsfestede formål er eiendomsutvikling, kjøp, salg og utleie av fast eiendom, samt annen virksomhet som naturlig faller inn under dette ved aksjekjøp eller på annen måte.

Eierskapskontrollen er gjennomført med utgangspunkt i følgende to problemstillinger:

1. *Fører Narvik kommune kontroll med sine eierinteresser i Narvikgården AS?*
2. *Utøves kommunens eierinteresser i samsvar med kommunestyrets vedtak og forutsetninger, aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring og selskapsledelse?*

Revisors vurderinger av eierutøvelsen i Narvikgården AS er gjort opp mot sentrale krav i relevant lovverk, kommunestyrets vedtak og forutsetninger gjennom vedtekter for selskapet og eierskapsmelding, samt etablerte normer for god eierstyring. Med sistnevnte mener vi i denne eierskapskontrollen KS sine anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll fra 2020. Denne inneholder anbefalinger til både eier, generalforsamling og styret. Vi har ikke gjort undersøkelser av selskapets drift. Vurderingene er basert på skriftlige opplysninger fra selskapet slik som protokoller fra generalforsamlinger og dokumentasjon som er styrende for selskapsledelsen. Vi baserer oss også på opplysninger som selskapet v/styret, administrasjonen og Narvik kommune har gitt oss muntlig, skriftlig og gjennom såkalte egenerklæringsskjemaer.

Revisors konklusjoner er at:

1. Narvik kommune fører kontroll med sine eierinteresser i Narvikgården AS
2. Narvik kommunes eierinteresser utøves i det alt vesentlige i samsvar med kommunestyrets vedtak og forutsetninger, aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring og selskapsledelse

Revisors konklusjon bygger på følgende oppsummerte vurderinger:

Eier Narvik kommune har **oppfylt**:

- Aksjeloven § 2-1 (1) og 2-2 om stiftelsesdokument og vedtekter
- Aksjelovens § 5-5 (1) og (2) om generalforsamling
- Kommuneloven § 26-1 om eierskapsmelding
- KS-anbefaling nr. 1 om valg av selskapsform
- KS-anbefaling nr. 4 om årlig rapport til kommunestyret
- KS-anbefaling nr. 3, samt bestemmelse i kommunens eierskapsmelding, om gjennomføring av eierskapsseminarer
- KS-anbefaling nr. 5 om utarbeidelse og jevnlig revidering av styringsdokumenter og avtaler
- KS-anbefaling nr. 6 om eiermøter
- KS-anbefaling nr. 7 om oppnevning av eierrepresentanter
- KS-anbefaling nr. 8 om generalforsamling
- Selskapets vedtekter § 7 om innkallingsfrist til generalforsamling
- KS-anbefaling nr. 9 kompetanse i styret
- KS-anbefaling nr. 11 om kjønnsbalanse i styret

- KS-anbefaling nr. 12 om å anbefale styret å vurdere egen kompetanse
- KS-anbefaling nr. 13 om at styremedlemmer i morselskap ikke bør sitte i styret i datterselskap
- KS-anbefaling nr. 14 om bruk av numeriske vararepresentanter

Eier Narvik kommune har **ikke oppfylt:**

- KS-anbefaling nr. 10 om å vedtektsfeste bruk av valgkomité

Styret i Narvikgården AS har **oppfylt:**

- KS-anbefaling nr. 12 om å vurdere egen kompetanse
- KS-anbefaling nr. 15 om rutiner for håndtering av habilitetskonflikter
- KS-anbefaling nr. 19 om etiske retningslinjer

På bakgrunn av rapportens funn, vurderinger og konklusjoner anbefaler revisor Narvik kommune å vurdere å vedtektsfeste bruk av valgkomité ved valg til styret i Narvikgården AS.

Innholdsfortegnelse

SAMMENDRAG	2
1 INNLEDNING OG SELSKAPSINFORMASJON.....	2
1.1 Bakgrunn og bestilling	2
1.2 Selskapsinformasjon.....	2
1.2.1 Etablering, eierforhold og formål	2
1.2.2 Styret og daglig ledelse/drift	4
2 PROBLEMSTILLINGER, KRITERIER OG METODE	5
2.1 Problemstillinger	5
2.2 Kriterier	5
2.3 Metode.....	5
3 KONTROLL, UTØVELSE OG OPPFØLGING AV KOMMUNENS EIERINTERESSER.....	7
3.1 Eierstyring	7
3.1.1 Valg av selskapsform.....	7
3.1.2 Stiftelsesdokument	8
3.1.3 Eierskapsmelding	8
3.1.4 Eierskapsseminarer.....	11
3.1.5 Gjennomgang og revisjon av avtaler og styringsdokumenter.....	12
3.1.6 Eiermøter og eiers oppfølging utenfor generalforsamling.....	13
3.1.8 Generalforsamling.....	14
3.1.9 Styrets sammensetning og kompetanse.....	16
3.1.10 Bruk av valgkomité.....	17
3.2 Styret	18
3.2.1 Rutiner for habilitetskonflikter	18
3.2.2 Etiske retningslinjer for selskapsdriften.....	19
3.3 Avtalemessige og juridiske forhold. Handlingsplan 2023	19
3.4 Oppsummering og samlet konklusjon	21
4 UTTALELSER	23
5 ANBEFALINGER.....	25
6 REFERANSER.....	26

1 INNLEDNING OG SELSKAPSinFORMASJON

1.1 Bakgrunn og bestilling

Kontrollutvalget i Narvik kommune vedtok i møte 5.12.2022 under sak 63/22 å bestille en eierskapskontroll rettet mot selskapet Narvikgården AS. Overordnet prosjektskisse fra KomRev NORD ble vedtatt i møte 24.2.2023 under sak 4/23. Eierskapskontroll rettet mot dette selskapet inngår i kommunens plan for eierskapskontroll for perioden 2019-2023. Av planen fremgår det: *«Narvikgården AS er kommunens eiendomsselskap og selskapet forvalter en del av kommunens eiendommer. I tillegg skal selskapet bidra med tilrettelegging for næringsutvikling. Dette er viktige oppgaver for kommunen. Selskapet forvalter betydelige økonomiske verdier på vegne av kommunen.»*

Forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll i selskapet, på daværende tidspunkt kalt *selskapskontroll*, er tidligere gjennomført av KomRev NORD i 2018. Konklusjonen på problemstillingene under eierskapskontrollen fra 2018 var som følgende:

1. Narvik kommune fører ikke fullt ut kontroll med sine eierinteresser i Narvikgården AS.
2. Narvik kommunes eierinteresser utøves ikke fullt ut i samsvar med kommunestyrets vedtak og forutsetninger, aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring.

I konklusjonene ble det særlig vektlagt at Narvik kommune ikke hadde oppdatert og revidert eierskapsmelding i tråd med det som var forutsatt fra kommunens side. Revisor vektla også manglende målformuleringer og verdidokumenter samt manglende bruk av valgkomite og numeriske varamedlemmer til styret. Revisor påpekte også manglende registrering av styreverv i styrevervregisteret.

Revisor kom med følgende anbefalinger til Narvik kommune og Narvikgården AS: *«På bakgrunn av våre funn, vurderinger og konklusjoner anbefaler vi Narvik kommune og Narvikgården AS å vurdere å treffe tiltak for å oppfylle alle KS-anbefalingene om eierstyring, selskapsledelse og kontroll.»*

Revisor oppfatter at kontrollutvalgets formål med eierskapskontrollen er å bidra til å sikre at Narvik kommunes eierskap overfor selskapet ivaretas på en forsvarlig måte, og at det legges til rette for at målsetningene med etableringen av selskapet følges opp.

1.2 Selskapsinformasjon

1.2.1 Etablering, eierforhold og formål

Narvikgården AS er et aksjeselskap som eies 100% av Narvik kommune. Det er ordfører som representerer eier Narvik kommune i generalforsamling. Foranledningen for opprettelsen av Narvikgården AS var at to store eiendomsbesittere i kommunen, Norges Statsbaner AS (NSB) og Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag (LKAB), overførte bygg og anlegg til Narvik kommune til en lav pris. Formålet med overføringen skulle være næringsutvikling i kommunen. Selskapet Narvik Vekst ble etablert i 1999 for å forvalte eiendommene. Narvikgården AS ble opprettet i 2001, og ble da det overtakende selskapet i en fusjon med Narvik Vekst.

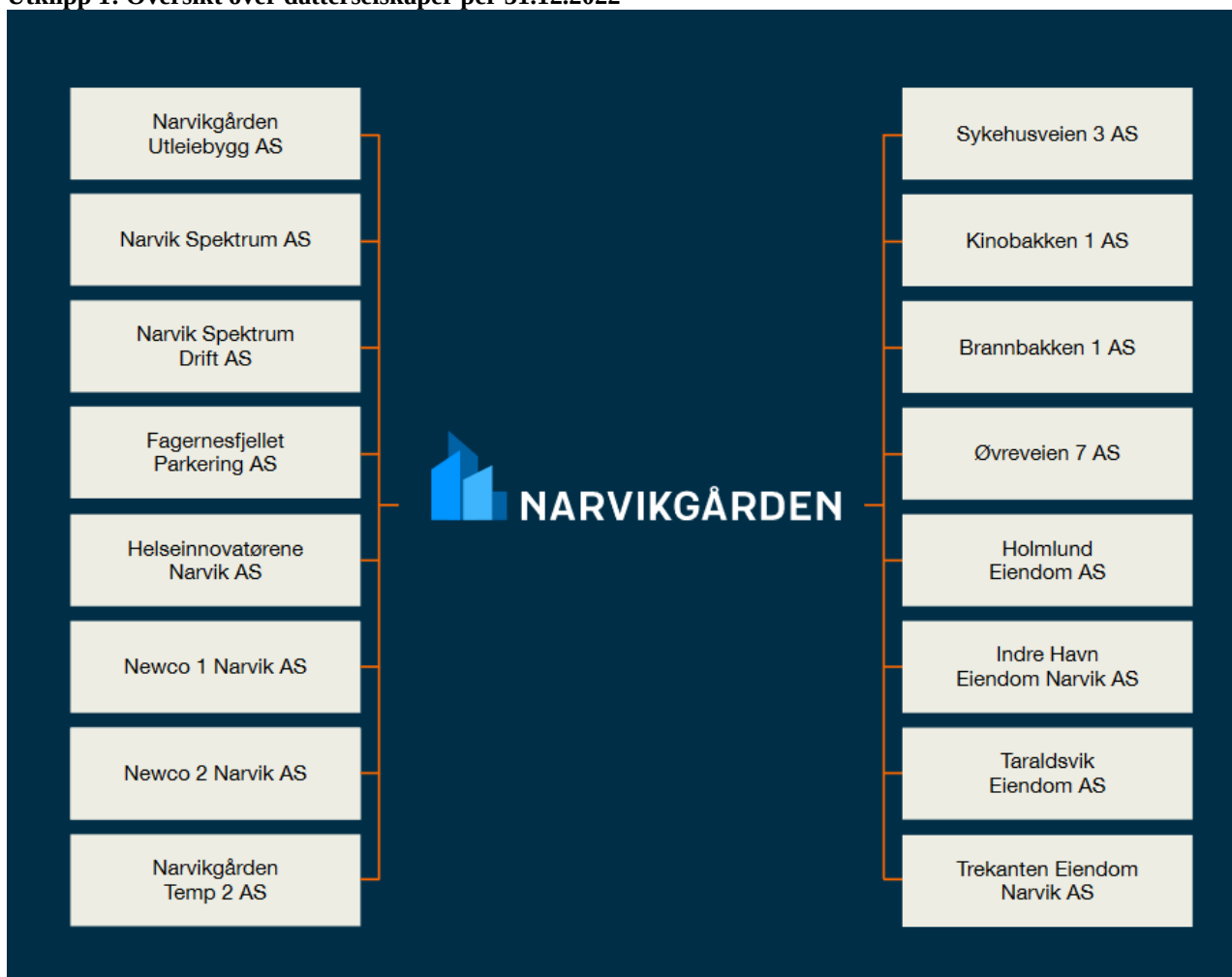
Selskapets formål er ifølge § 3 i vedtektene *«eiendomsutvikling, kjøp, salg og utleie av fast eiendom samt annet virksomhet som naturlig faller inn under dette ved aksjekjøp eller på annen måte.»* Ifølge selskapets hjemmeside er Narvikgårdens visjon *«Etablering, trivsel og vekst i Narvikregionen»*. Mer

utfyllende informasjon om selskapets mål og formål er også gitt her; det fremgår at selskapet har satt som mål å lykkes gjennom aktivt og nært samarbeid samt langsiktig tenkning sammen med eier, næringslivet og innbyggerne i Narvik kommune. Selskapet har som forretningsidé å drive by- og eiendomsutvikling primært innenfor egne arealer, selge, bygge og leie ut eiendommer i Narvikregionen. Sekundært delta i annen virksomhet som naturlig faller inn under eiendoms- og byutvikling, herunder også delta som aktiv eier i andre selskapet. I samsvar med kommunens strategiske næringsplan har selskapets hovedfokus vært rettet mot:

- Klargjøring for salg og utleie av næringsarealer
- Oppfølging av nye bygg og kjøp av eksisterende for utvikling, utleie og salg
- By- og samfunnsutvikling
- Andre aktiviteter for å bidra til trivsel og bolyst i regionen

Narvikgården AS har 100% eierskap i 16 datterselskaper. Nedenstående utklipp er hentet fra selskapets årsmelding for 2022, og viser alle datterselskapene per 31.12.2022.

Utklipp 1: Oversikt over datterselskaper per 31.12.2022

Kilde: Årsmelding for Narvikgården AS 2022

I tillegg til de heleide datterselskapene har Narvikgården AS aksjer i følgende selskaper:

- Narvikfjellet (12%)
- Narvikfjellet Allmenn AS (17%)
- Narvik Kapital (11,01%)
- Visit Narvik AS (33,82%)
- Medby Næringspark AS (15,01%)
- Haikjeften AS (10,02%)
- Astafjord Industrier AS (35,71%)
- Helseinnovatørene Narvik AS (50%)
- Polar Park (0,53%)
- Stiftelsen Vinterfestuka

1.2.2 Styret og daglig ledelse/drift

Generalforsamlingen i selskapet valgte i juni 2023 nåværende styre. Styreleder i selskapet er Thomas Nygård, og øvrige styremedlemmer er Stig Nerdal, Marie Lovise Ve, Torje Kosmo Karlsen og Cathrine Kaarbø. Generalforsamlingen har også oppnevnt tre varamedlemmer i numerisk rekkefølge; Bjørn Harald Larsen, Morten Lorentzen og Ellen M. Iversen. Ansattrepresentant i styret er Rune Hakvåg Pettersen, og vara ansattrepresentant er Eirik Djupvik.

I 2022 vedtok generalforsamlingen at styrets leder mottar et fast honorar pr. år på kroner 70.000,-. De øvrige styremedlemmene mottar et fast honorar pr. år på kroner 30.000,-. Vararepresentanter mottar et honorar på kroner 600,- pr. time.

Administrerende direktør i Narvikgården er Bjørnar Evenrud, og selskapet har ni øvrige ansatte innenfor stillingskategoriene leder utvikling og vekst, senior prosjektleder, økonomi- og regnskapssjef, prosjektleder, prosjektleder salg, arealplanlegger og driftstekniker.

Selskapets revisor er Hålogaland Revisjon AS. I 2022 var godtgjørelsen for revisjon kr 339 025, og kr 300 974 til *annen bistand*. I dette ligger rådgivningstjenester i forbindelse med en større fisjonsprosess som selskapet gjennomførte i 2022.

I tabellen nedenfor viser vi en oversikt over selskapets driftsresultat, egenkapital og gjeld, slik det fremgår av årsregnskapene for 2020, 2021 og 2022.

Tabell 2: Utdrag fra årsregnskapene fra 2020, 2021 og 2022

År	Driftsinntekter	Driftskostnader	Driftsresultat	Årsresultat	Sum egenkapital	Sum gjeld
2020	26 305	17 279	9 026	6 289	95 069	132 410
2021	14 472	29 426	-14 954	82 855	177 924	118 054
2022	13 471	21 220	-7749	-4773	173 151	102 144

Kilde: www.proff.no

2 PROBLEMSTILLINGER, KRITERIER OG METODE

2.1 Problemstillinger

På bakgrunn av kontrollutvalgets vedtak og bestilling, gjelder følgende problemstillinger for eierskapskontrollen:

1. *Fører Narvik kommune kontroll med sine eierinteresser i Narvikgården AS?*
2. *Utøves kommunens eierinteresser i samsvar med kommunestyrets vedtak, aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring og selskapsledelse?*

2.2 Kriterier

Når Narvik kommune har virksomhet utenfor egen organisasjon, gjelder ikke de styringssystemene som normalt gjelder for kommunens virksomhet etter lov om kommuner og fylkeskommuner. Kommunens styring av virksomheten må følge de regler som gjelder for den aktuelle selskapsformen. For Narvikgården AS er dette aksjeselskapslovgivningen. Kommunens styring av selskapet må skje gjennom generalforsamling, styret og daglig leder. Den styringen som gjøres i selskapet av styret og daglig leder, kalles selskapsstyring. Som eier i aksjeselskapet skal kommunen ikke involvere seg direkte i selskapsstyringen. Ved bruk av generalforsamlingen som styringskanal, kan kommunen som eier på et overordnet nivå bestemme hvordan styret skal forvalte selskapet. Kommunen kan også etablere andre arenaer for utøvelse av eierstyring.

For å kunne gjøre vurderinger av Narvik kommunes kontroll av og eierutøvelse i Narvikgården AS, må vi utlede kriterier. Kriteriene skal være en målestokk for revisors vurderinger av kommunens eierskapsutøvelse. Kriteriene i denne eierskapskontrollen utledes fra følgende kilder:

- Lov 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskaper (aksjeloven)
- Lov 22. juni 2018 nr. 83 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven)
- Anbefalinger om eierskaps, selskapsledelse og kontroll, KS (2020)
- Narvik kommunes eierskapsmelding
- Vedtekter for Narvikgården AS

De konkrete kravene fra de ovennevnte kildene fremkommer i tekstbokser i de relevante kapitlene.

2.3 Metode

Eierskapskontrollen er gjennomført i overensstemmelse med *RSK 002 Standard for eierskapskontroll*¹, kommunelovens regler om gjennomføring av eierskapskontroll, jf. § 23-4, samt forskrift om kontrollutvalg og revisjon §§ 10 og 14.

Narvik kommune og Narvikgården AS ble orientert om eierskapskontrollen i oppstartsbrev 11.4.2023. Revisor gjennomførte et oppstartsmøte med administrerende direktør i Narvikgården AS 19.4.2023. I oppstartsmøtet innhentet vi noe informasjon av relevans for eierskapskontrollen. Styreleder, og representant for eier Narvik kommune, har svart skriftlig på spørsmål som revisor har stilt i såkalt egenerklæringsskjema til hver av dem.

¹ Fastsatt av NKRFs styre 12.08.2020 og gjort gjeldende som god kommunal revisjonsskikk for eierskapskontroller med oppstartsbrev sendt etter 30.09.2020

Dokumentasjon fra selskapet som ligger til grunn for våre beskrivelser, er blant annet innkallinger og protokoller fra møter i styret og generalforsamlingen for årene 2020, 2021 og 2022. Vi har også bedt om å få oversendt styrende dokumenter for selskapet, eksempelvis instruks, strategier og planer. Vi har også innhentet årsregnskap og årsberetninger. Vi har videre fremskaffet saksopplysninger fra åpne kilder som søkemotoren proff.no og selskapets egne hjemmesider. Informasjon fra disse dokumentene inngår i datagrunnlaget for eierskapskontrollen.

Det innsamlede datamaterialet utgjør etter revisjonens vurdering et relevant og tilstrekkelig grunnlag for vurderingene og konklusjonene som fremgår av rapporten. Vi har sammenlignet de ulike typene data med hverandre for å avdekke eventuelle motsetninger i opplysninger som fremkommer i dem. På bakgrunn av forannevnte vurderinger og sammenligninger forutsetter revisjonen at det ikke er vesentlige feil i datamaterialet som presenteres i rapporten. Påliteligheten og gyldigheten er også søkt sikret på et overordnet nivå gjennom revisjonens interne kvalitetssikringssystem.

Vi understreker at eierskapskontrollen begrenser seg til en vurdering av om Narvik kommune som eier av selskapet, og av styrets virksomhet. En materiell vurdering av selskapets organisering, drift og funksjon faller således utenfor rammene for en eierskapskontroll. Vi gir likevel i rapporten informasjon om selskapets administrasjon med detaljeringsnivå som går utover informasjonen om den rene eierstyringen. Når dette presenteres er det som bidrag til en helhetlig fremstilling av selskapet og dets drift.

3 KONTROLL, UTØVELSE OG OPPFØLGING AV KOMMUNENS EIERINTERESSER

I dette kapitlet presenterer vi revisors funn og revisors vurderinger vedrørende problemstillingene som er lagt til grunn for eierskapskontrollen.

3.1 Eierstyring

3.1.1 Valg av selskapsform

Kommunen bør som eier sørge for en selskapsform som er tilpasset virksomhetens formål og oppgaver, behovet for eierstyring, samfunnsansvar, hensynet til innsyn, markedsforhold og det aktuelle lovverket.

Jf. KS-anbefaling nr. 1

Revisors funn

Narvikgården AS ble i 2001 etablert som et aksjeselskap. Revisor har stilt spørsmål til Narvik kommune vedrørende valg av selskapsform. Vi har fått tilbakemelding om at selskapet ble etablert som en del av kommunens virkemiddelapparat for eiendomsutvikling, kjøp, salg og utleie av fast eiendom samt annen virksomhet som naturlig faller inn under dette ved aksjekjøp eller på annen måte. Selskapet har en rekke datterselskaper knyttet til enten eiendomsutvikling eller andre oppgaver som selskapet har tatt på seg.

Videre har vi fått informasjon om at siden selskapet konkurrerer i det åpne marked, er det naturlig at det er organisert som et aksjeselskap. Kommunen har vurdert at med tanke på selskapets langsiktige perspektiv og formål er selskapsformen mest hensiktsmessig. Kommunen viser til at siden Narvik kommune eier 100% av selskapet, kan kommunen gjennom generalforsamling og eierskapsmelding gi selskapet retning som er i tråd med kommunens fokus på samfunns- og næringsutvikling.

Revisor er ikke kjent med at det har vært vurdert andre organisasjonsformer for selskapet.

I kommunens eierskapsmelding inngår noen retningslinjer for valg av selskapsform. Her fremgår at det ved valg av selskapsform blant annet må vurderes hvilken hensikt kommunen har med eierskap samt hva kommunen ønsker å oppnå, hvordan kommunen kan styre (eksempelvis gjennom representantskap, generalforsamling o.l.), hvorvidt tjenesten er en monopoltjeneste eller en tjeneste i et konkurranseutsatt marked, om eier har krav til økonomisk utbytte, og hvordan selskapet skal kommunisere med kommunen. Videre fremgår flere øvrige forhold som bør vurderes ved valg av selskapsform, herunder blant annet forholdet til lov om offentlige anskaffelser dersom kommunen skal kjøpe tjenester fra selskapet, økonomisk risiko og begrensning av denne, om valg av selskapsform påvirker forholdet til merverdiavgift og om det får konsekvenser for ansatte å skille tjenesten ut i eget selskap.

Revisors vurdering

Ovenstående funn indikerer etter revisors syn at Narvik kommune som eier av selskapet har et bevisst forhold til valg av selskapsform for den virksomheten som Narvikgården skal drive, samt at denne organiseringen for kommunen som eier oppleves som hensiktsmessig. På generelt grunnlag kan det nevnes at aksjeselskap er en relativt vanlig organisasjonsform for kommunalt eide eiendomsselskaper. Revisor er ikke kjent med forhold som tilsier at Narvik kommune burde ha valgt en annen selskapsform for virksomheten som Narvikgården skal bedrive. Revisors vurdering er

følgelig at **Narvik kommune har oppfylt KS-anbefaling nr. 1**. I vurderingen vektlegges også det faktum at selskapet konkurrer i det åpne markedet, noe som etter revisors syn taler for at en hensiktsmessig selskapsform er valgt. Revisor påpeker at Narvik kommune i sin eierskapsmelding også har utarbeidet generelle, skriftlige retningslinjer for valg av selskapsform. Eierskapsmeldingen var ikke gjeldende på tidspunktet for etablering av Narvikgården AS, men kan anses som et uttrykk for dagens praksis.

3.1.2 Stiftelsesdokument

For å stifte et aksjeselskap skal stifterne opprette et stiftelsesdokument. Stiftelsesdokumentet skal inneholde selskapets vedtekter.

Aksjeloven § 2-1(1)

Vedtektene skal minst angi:

1. selskapets foretaksnavn,
2. selskapets virksomhet,
3. aksjekapitalens størrelse, jf. § 3-1
4. aksjenes pålydende (nominelle beløp), jf. § 3-1

Dersom selskapet ved sin virksomhet ikke skal ha til formål å skaffe aksjeeierne økonomisk utbytte, skal vedtektene inneholde bestemmelser om anvendelse av overskudd og av formuen ved oppløsning.

Jf. aksjeloven § 2-2

Revisors funn

Revisor har fått oversendt stiftelsesdokument for Narvikgården AS. Dokumentet ble utarbeidet 20.3.2001 i forbindelse med stiftelse av selskapet. Stiftelsesdokumentet inneholder også selskapets vedtekter. Vedtektene inneholder informasjon om selskapets foretaksnavn og formål/virksomhet, aksjekapitalens størrelse og pålydende beløp.

Revisors vurdering

Stiftelsesdokumentet og selskapets vedtekter har det innhold som er påkrevd etter aksjelovens bestemmelser. Revisors vurdering er følgelig at **Narvik kommune har oppfylt aksjeloven § 2-1 (1) og 2-2**.

3.1.3 Eierskapsmelding

Kommunen skal minst én gang i valgperioden utarbeide en eierskapsmelding som skal vedtas av kommunestyret. Eierskapsmeldingen skal inneholde

- a) kommunens eller fylkeskommunens prinsipper for eierstyring
- b) en oversikt over selskaper, kommunale foretak og andre virksomheter som kommunen har eierinteresser eller tilsvarende interesser i
- c) kommunens formål med sine eierinteresser eller tilsvarende interesser i virksomhetene som nevnt i bokstav b

Jf. kommuneloven § 26-1

Kommunestyret bør årlig få en rapport om tilstanden (økonomi, spesielle forhold osv. for selskapene).

Jf. KS-anbefaling nr. 4

Revisors funn

Narvik kommune har en eierskapsmelding som er vedtatt av kommunestyret 16.6.2022 under sak 54/22. Eierskapsmeldingen inneholder overordnede prinsipper for eierstyring og utøvelse av eierskap i selskaper hvor kommunen har eierskap. Det fremgår av eierskapsmeldingens innledning av den fokuserer på kommunen som eier, og har som mål å øke bevisstheten rundt forvaltning av eierskapet, sikre at rettssubjektene gis nødvendige styringssignaler, og tydeliggjør lokalpolitikernes ansvar overfor kommunalt eide virksomheter og rettssubjekter. Det fremgår videre at eierskapsmeldingen er et overordnet politisk styringsdokument for virksomheten som er utskilt fra kommunen og plassert ved et annet rettssubjekt.

Kapittel 3 i eierskapsmeldingen omhandler Narvik kommunes eierskapspolitikk, som ifølge kommunen innebærer alle de overordnede premisser, krav og rammer som kommunen legger til grunn for forvaltningen av alle sine selskaper og eierandeler. Kapittelet inneholder også informasjon om Narvik kommunes prinsipper for eierstyring. Det fremgår at eierskapspolitikken skal bidra til en **tydelig og transparent** forvaltning, drift og utvikling av selskapene kommunen eier.

Det er utarbeidet egne prinsipper for aktivt eierskap. Disse gjengis i det følgende:

- **Politiske diskusjoner** tas i kommunestyret, der hele tjenesteproduksjonen settes i fokus.
- **Instrukser og styringssignaler** gis av kommunen i det operative eierorganet (generalforsamling/representantskap); disse representerer kommunestyrets flertall og skal stemme likt. Eierskapsmelding med tilhørende eierstrategier er et bidrag til dette.
- **Kommunens interesser** ivaretas av eierrepresentantene og disse har myndighet til å stemme på generalforsamlingen/representantskapsmøtene.
- **Vedtektsendringer** skal behandles i kommunestyret før det behandles i generalforsamlingen/representantskap.
- **Årsmøtene i selskapene** skal sammen med årsmeldinger og årsregnskaper i rettssubjektene forelegges kommunestyret, slik at kommunestyret får anledning til å avgi sine signaler til årsmøtet.

I det følgende gis en fremstilling av Narvik kommunes overordnede prinsipper for eierstyring rettet mot eier, slik de fremgår av eierskapsmeldingen. I dokumentet det vises til, er flere av prinsippene gitt mer utfyllende, og til dels omfattende, innhold. Fremstillingen her er av prinsippene på et overordnet nivå.

- **Det skal være åpenhet rundt Narvik kommunes eierskap.** Eierskapsmeldingen i sin helhet, skal frem til kommunestyret en gang i valgperioden. Alle protokoller fra årsmøter, representantskap og generalforsamling legges frem for formannskapet og kommunestyret til orientering.
- **Valget om å etablere et selskap og valg av selskapsform skal baseres på en analyse av kommunens styringsbehov og mål for virksomheten.**
- **Narvik kommune skal fremme sine interesser overfor kommunale selskaper gjennom eierorganene.** Med eierorganene forstås generalforsamling, representantskapsmøter og årsmøter.
- **Narvik kommune skal gi klare og langsiktige mål for selskapene. Styret er ansvarlig for å realisere målene.** Narvik kommune angir mål og strategier for selskapene gjennom å godkjenne vedtekter, selskapsavtaler, aksjonæravtaler, samarbeidsavtaler, eierskapsmelding og eierstrategier mv. Kommunen angir dermed sine mål gjennom de ytre rammene for selskapenes virksomhet i formålsparagrafen. Dersom ordinære styringsdokumenter ikke

gir tilstrekkelig styringssignaler til selskapene bør Narvik kommune supplere styringsdokumentene med selskapsvise eierstrategier. Narvik kommune bør gi tydelige signaler i eiermeldingene til det enkelte selskap om hvilke forventninger de har til selskapet.

- **Selskapene skal være bevisst sitt samfunnsansvar.**
- **Styret skal på selvstendig grunnlag ha en aktiv rolle med hensyn til service, kontroll, strategi og ressursituasjon.**
- **Styresammensetningen skal gjenspeile behovet for kompetanse, kapasitet og mangfold ut fra selskapets egenart og behov.**
- **Godtgjørelser til styret skal fremstå som rimelig med henblikk på ansvar, kompetanse, arbeidsbyrden og virksomhetens kompleksitet.**
- **Styrevervregisteret.** Narvik kommune forventer at kommunale selskaper knytter seg til styrevervregisteret.
- **Resultatmål, utbytte og krav til avkastning.** Som eier gir Narvik kommune uttrykk til forventninger til selskapets bidrag og utbytte. Utbytteforventninger skal reflektere hva Narvik kommune som eier mener er en riktig balanse mellom utbytte og tilbakeholdt overskudd. Et sentralt hensyn ved fastsetting av utbytte er at selskapet bør ha en egenkapital som er tilpasset virksomhetens mål, strategi og risikoprofil. I forbindelse med det årlige budsjettarbeidet utarbeides utbytteforventninger som kommuniseres til selskapenes styrer i de selskapene der det er aktuelt med utbytte i tråd med vedtatte eierstrategier.

Eierskapsmeldingen inneholder oversikt over alle selskaper som Narvik kommune hadde eierinteresser i per 2021. Dette inkluderer kommunale foretak, aksjeselskap, interkommunale selskaper, gjensidige forsikringsselskap, samvirkeforetak/andelslag, interkommunalt og interfylkeskommunalt samarbeid, stiftelser, avtalesamarbeid, vertskommunesamarbeid og stiftelser. De ulike selskapene er kategorisert i tre grupper. Narvikgården AS er kategorisert i gruppe 1, som defineres som *selskaper som har stor betydning for kommunal tjenesteyting, og som utfører lovpålagte oppgaver eller oppgaver som ansees viktig for Narvik kommunes tjenesteyting til befolkningen.*

Det inngår også mer utfyllende informasjon om Narvikgården AS konkret; historikk, aksjekapital, eierstruktur, virksomhet, vedtektsfestet formål, styre og organisering. Om Narvik kommunes eierstrategi for eierskapet fremgår følgende:

I tillegg til vedtektsfestet formål forventer Narvik kommune at Narvikgården AS i denne perioden prioriterer følgende:

- ✓ Være en aktiv bidragsyter i tilrettelegging for samfunns- og industriutvikling
- ✓ Selskapet skal i omsetning av selskapets formål søke etter løsninger som er til storsamfunnets beste, og ikke primært maksimere profitt i sine omsetninger
- ✓ Det er en forventning at selskapet også bidrar til ikke-inntektsbringende aktivitet gjennom samfunnsnyttige formål bestilt av Narvik kommune. De samfunnsnyttige målene er tett knyttet til primæraktivitetene som er utvikling av nærings- og industriarealer, samt sentrumsutvikling
- ✓ Det er en forventning om at selskapet aktivitet og investeringer kan fungere som et alternativ til aksjeutbytte.

Narvik kommune har i 2021, 2022 og 2023², i forbindelse med behandling av forberedende generalforsamling, fått forelagt årsberetning for Narvikgården AS for foregående år. Årsberetningene inneholder informasjon om blant annet drift, prosjekter og byutvikling samt økonomi og resultater.

Revisors vurdering

Narvik kommune har, i tråd med kommunelovens bestemmelse, utarbeidet og fremlagt for kommunestyret en eierskapsmelding i løpet av valgperioden. Revisor finner at eierskapsmeldingen har det innhold som er påkrevd etter kommuneloven. Revisors vurdering er følgelig at **Narvik kommune har oppfylt kommuneloven § 26-1**. Videre er revisors vurdering at **Narvik kommune har oppfylt KS-anbefaling nr. 4**. Kommunestyret har hvert år i den undersøkte perioden fått seg forelagt selskapets årsberetning, og revisors vurdering er at årsberetningen er et dokument som gir informasjon om tilstanden i selskapet, herunder om økonomi.

3.1.4 Eierskapsseminarer

For å styrke det kommunale eierskapet anbefales det at kommunestyret får tid til kompetanseutvikling eksempelvis ved å avholde eierskapsseminarer for samtlige folkevalgte tidlig i perioden.

Jf. KS-anbefaling nr. 3

Narvik kommune skal som en del av folkevalgtopplæringen legge til rette for obligatoriske kurs/eierseminar for samtlige folkevalgte. Folkevalgte representanter i representantskap og generalforsamlinger skal gis opplæring i sin rolle som eierrepresentant, samt hvilke interesser de skal ivareta. Kommunestyret og formannskapet gis obligatorisk kurs/eierseminar hvert 4. år i etterkant av valg/konstituering.

Jf. Narvik kommunes eierskapsmelding pkt. 4.6

Revisors funn

Narvik kommune gjennomførte 4.5.2022 et eierskapsseminar for de folkevalgte i kommunen. Hele kommunestyret var invitert til eierskapsseminaret, som gikk over seks timer. Protokoll fra eierskapsseminaret viser at 36 folkevalgte var til stede under opplæringen³. Agenda for eierskapsseminaret hadde følgende innhold:

- Innledning og formål med opplæring
- KS-anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll
- Hva er eierstyring?
- Roller i eierstyring og selskapsledelse
- Habilitet og kontroll
- Styrerekuttering og styreevaluering
- Selskapsorganisering
- Eierstrategi og selskapsstrategi
- Hvorfor har vi plassert kommunale tjenester i eksterne selskap?
- Selskapenes formål og oppgaver
- Eierskapsmelding og veien videre

² Revisor har ikke undersøkt praksisen for år tidligere enn 2021

³ Kommunestyret besto i den aktuelle perioden av 41 representanter

- Oppsummering og avslutning

Narvik kommune opplyser at tilsvarende opplæring for kommende valgperiode vil gjennomføres i januar 2024.

Revisors vurdering

På bakgrunn av ovenstående funn er revisors vurdering at **Narvik kommune har oppfylt KS-anbefaling nr. 3 samt bestemmelse om eierseminar i kommunens eierskapsmelding pkt. 4.6.**

3.1.5 Gjennomgang og revisjon av avtaler og styringsdokumenter

Kommunestyret skal utarbeide, og bør jevnlig revidere, styringsdokumentene og avtalene som regulerer styringen av selskapet.

Jf. KS-anbefaling nr. 5

Revisor funn

Revisor har stilt spørsmål til selskapet og kommunen om hvilke styringsdokumenter og avtaler som regulerer styringen av selskapet. Vi har fått tilbakemelding om at dette i hovedsak er eierskapsmeldingen, og særlig de delene av den som gir uttrykk for Narvik kommunes strategi med sitt eierskap i Narvikgården. Av kommunens eierskapsmelding fremgår det at kommunen angir mål og strategier for selskapene gjennom å godkjenne vedtekter, selskapsavtaler, aksjonæravtaler, samarbeidsavtaler, eierskapsmelding og eierstrategier mv.

Vedtektene til Narvikgården er vedtatt i kommunestyret i Narvik, og er å anse som et sentralt dokument i kommunens eierstyring. Også gjennom vedtektene kan kommunestyret som eier, på et overordnet nivå, legge føringer for selskapsdriften. De senere år har det kommet noen endringer i selskapets vedtekter, særlig som et resultat av en gjennomført fisjonsprosess. Vedtektsendringer er vedtatt i generalforsamling, der eier er representert. Vedtektsendringer som vedtas i generalforsamling, behandles også i kommunestyret, ved at kommunestyret årlig i forkant av ordinær generalforsamling behandler sak vedrørende *forberedende generalforsamling*.

Styreleder i selskapet viser i tillegg til at Narvikgården AS på et overordnet nivå legger til grunn *Strategisk Næringsplan for Narvik*. Planen er Narvik kommunes overordnede plan for næringsarbeidet, og har tilhørende handlingsplaner. Planen legges, etter revisors oppfatning, til grunn for Narvikgårdens arbeid på et overordnet nivå, og inneholder ikke konkrete bestemmelser som regulerer styringen av Narvikgården AS direkte. Styreleder har videre opplyst at styret har vedtatt en egen strategiplan for Narvikgården, med tilhørende handlingsplaner. Det er også vedtatt en styringsinstruks for styret og administrerende direktør i selskapet. Styreinstruksen inneholder bestemmelser om selskapets formål og struktur, styrets oppgaver, administrerende direktørs forpliktelser overfor styret, fullmakter, styring og ansvar for selskapets datterselskaper og øvrige selskaper med eierinteresser, møtefrekvens og innkalling, behandling av saker, protokollføring, taushetsplikt og etiske retningslinjer. Styreinstruksen ble sist vedtatt av styret 30.9.2022. Det foreligger også en egen instruks fra styret til administrerende direktør. Etiske retningslinjer for styring og drift av selskapet er utarbeidet, og revideres årlig av styret.

Revisors vurdering

Ovenstående funn viser at det i hovedsak er gjennom eierskapsmelding med eierstrategier, og selskapets vedtekter, at Narvik kommune som eier har uttrykt sitt formål med eierskapet i Narvikgården, samt strategier og forventninger til selskapet. I tillegg har styret i selskapet utarbeidet dokumenter og avtaler som regulerer styringen av selskapet. Disse dokumentene er av nye dato. Det er også dokumentert at vedtektene har vært endret ved enkelte anledninger de siste årene. Når det gjelder eierskapsmeldingen, som er det mest sentrale dokumentet fra eiers side, er kravet i kommuneloven at denne skal vedtas en gang i løpet av valgperioden. Dette har Narvik kommune oppfylt, ved at eierskapsmeldingen ble vedtatt i kommunestyret i 2022. På bakgrunn av dette er revisors vurdering av **Narvik kommune har oppfylt KS-anbefaling nr. 5.**

3.1.6 Eiermøter og eiers oppfølging utenfor generalforsamling

Det bør jevnlig gjennomføres eiermøter mellom kommunen og selskapet for å bidra til god kunnskap om og dialog med selskapet.

Jf. KS-anbefaling nr. 6

Revisors funn

I egenerklæringsskjemaet fra Narvik kommune opplyses det at det gjennomføres månedlige møter mellom administrativ ledelse og *kommunens virkemiddelapparater innen næringsutvikling*. I hovedsak foregår møtene mellom administrativ ledelse og daglig ledelse av selskapene, men ved behov vil politisk ledelse og styreledere delta i møtene. Formålet bak møtene er felles koordinering av prosjekter knyttet til næringsutvikling. Blant annet informeres det om løpende saker det jobbes med fra både Narvikgården, Narvik Havn og Narvik kommune. Det avklares behov for eventuell koordinering for å unngå dobbeltarbeid, og det avklares hva de ulike selskapene kan bidra med i pågående saker.

Også administrerende direktør og styreleder opplyser at selskapet opplever tett og god oppfølging fra eier. I tillegg til ovenfor nevnte møter med kommunens virkemiddelapparater innen næringsutvikling, gjennomføres møter mellom selskapet, rådmann og ordfører annenhver uke. Revisor oppfatter at det ikke skrives referater fra disse treffpunktene mellom selskapet, ordfører og rådmannen.

Ordfører og rådmann er observatører til styret, og møter der ved ønske og behov både fra eier og selskapet. Ordfører og rådmann mottar også samtlige styredokumenter. Det rapporteres årlig til kommunestyret om tilstanden i selskapet gjennom oversendelse av dokumenter fra generalforsamling. Videre opplyser styreleder om at eier orienteres ved behov i enkeltsaker.

Revisors vurdering

Informasjon innhentet fra både administrasjonen i selskapet, styret og kommunen som eier, indikerer at det er hyppig kontakt mellom selskapet og eier. Møtevirksomheten fremstår som systematisk, ved at den gjennomføres på en månedlig basis gjennom året. På bakgrunn av dette er revisors vurdering at **Narvik kommune har oppfylt KS-anbefaling nr. 6.**

3.1.7 Oppnevning av eierrepresentanter

Det anbefales som hovedregel at kommunestyret oppnevner sentrale folkevalgte som selskapets eierrepresentanter i eierorganet.

Jf. KS-anbefaling nr. 7

Revisors funn

Kommunestyret i Narvik kommune har oppnevnt ordfører til å representere eier i generalforsamling i Narvikgården AS. I de tilfeller der andre enn ordføreren har møtt i generalforsamling, er dette gjort etter skriftlig fullmakt utstedt fra eierrepresentanten.

Revisors vurdering

Ordfører er å betrakte som en sentral folkevalgt. Revisors vurdering er dermed at **Narvik kommune har oppfylt KS-anbefaling nr. 7.**

3.1.8 Generalforsamling

Bestemmelser om innkallingsfrist til generalforsamling og representantskapsmøter bør tas inn i selskapets vedtekter, slik at det tas hensyn til kommunens behov for å ha tid til å behandle aktuelle saker.

Jf. KS-anbefaling nr. 8

Ordinær generalforsamling skal holdes innen seks måneder etter utgangen av hvert regnskapsår. På den ordinære generalforsamlingen skal følgende saker behandles og avgjøres:

1. godkjenning av årsregnskapet og eventuell årsberetning
2. andre saker som etter loven eller vedtektene hører under generalforsamlingen

Jf. aksjeloven § 5-5 (1) og (2)

Den ordinære generalforsamlingen skal behandle:

1. fastsettelse av resultatregnskap og balansen
2. anvendelse av overskuddet eller dekning av underskudd i henhold til den fastsatte balanse, samt utdeling av utbytte
3. valg av styre
4. andre saker som i henhold til lov hører under generalforsamlingen.

Generalforsamlingen avholdes innen juni måneds utgang, og innkalles med minst 7 dagers varsel.

Jf. Vedtekter for Narvikgården AS § 7

Revisors funn

Det fremgår av § 7 i selskapets vedtekter at det skal innkalles til generalforsamling med minst 7 dagers varsel.

Revisor har fått oversendt innkallinger og protokoller fra gjennomførte ordinære generalforsamlinger i selskapet gjennomført på følgende datoer:

- 26.6.2020
- 22.6.2021
- 24.6.2022
- 27.6.2023

Protokollene viser at følgende saker har vært til behandling i alle de ordinære generalforsamlingene:

- Konstituering (fortegnelse over aksjonærene på møtet, godkjenning av fullmakt, valg av møteleder, protokollfører og delegater til å underskrive protokollen, godkjenning av innkalling og sakliste)
- Godkjenning av årsregnskap og årsberetning samt anvendelse av årsunderskuddet
- Konsernregnskap
- Valg av styre
- Fastsettelse av honorar til styret
- Fastsettelse av honorar til revisor

I tillegg til ovenfor nevnte saker er følgende saker behandlet:

- 26.6.2020: Endringer av vedtekter § 5 om styret

Det er i tillegg, i den undersøkte perioden, gjennomført flere ekstraordinære generalforsamlinger i selskapet. Dette har særlig sammenheng med gjennomførte fisjonsprosesser i 2022. Ekstraordinære generalforsamlinger er gjennomført på følgende datoer:

- 23.9.2021
- 24.6.2022
- 12.9.2022
- 18.10.2022

I de ekstraordinære generalforsamlingene er følgende saker behandlet:

- Forhøyelse av selskapets aksjekapital ved tingsinnskudd
- Endring av selskapets vedtekter i anledning kapitalforhøyelsen
- Delvis gjennomføring av varslet fisjon
- Godkjenning av fisjonsplan for selskapet
- Kapitalnedsettelse og vedtektsendring ved fisjon
- Valg av revisor

For alle de ordinære generalforsamlingene er innkalling sendt ut 7 eller flere dager før generalforsamling gjennomføres.

Narvik kommune gjennomfører også såkalt *forberedende generalforsamling*. I forkant av hver ordinær generalforsamling i selskapet behandler kommunestyret sak vedrørende forberedende generalforsamling i Narvikgården AS. Kommunestyret får seg da forelagt sakspapirene til generalforsamlingen, samt nødvendig bakgrunnsinformasjon slik som for eksempel regnskap og årsberetning for foregående år. Kommunestyret treffer vedtak i de sakene som skal opp til behandling i generalforsamlingen, og gir kommunens eierrepresentant fullmakt til å stemme på vegne av eier i eierorganet.

Revisors vurdering

Revisors vurdering er at **Narvik kommune har oppfylt KS-anbefaling nr. 8**. Det er for alle de undersøkte årene avholdt generalforsamling innen utgangen av juni, og i alle generalforsamlingene er årsregnskap og årsberetning behandlet. Det er også i alle de ordinære generalforsamlinger behandlet saker som bestemt i selskapets egne vedtekter. Det er innkalt til generalforsamling i tråd med bestemmelser om frist for dette i selskapets vedtekter. Revisors vurdering er følgelig at **Narvik kommune har oppfylt aksjeloven § 5-5 (1) og (2) samt § 7 i selskapets vedtekter**.

3.1.9 Styrets sammensetning og kompetanse

Eier bør gjennom selskapets eierorgan sørge for at styrets kompetanse samlet sett er tilpasset det enkelte selskapets formål og virksomhet. Habilitetsspørsmål bør vurderes ved valg av styremedlemmer. Styremedlemmer i morselskaper bør som hovedregel ikke sitte i styret i datterselskap.

Eierorganet bør tilstrebe balansert kjønnsrepresentasjon i styret. Kjønnsbalansen bør sikres både blant de faste medlemmene til styret og blant varamedlemmene.

Eier bør anbefale styret jevnlig å vurdere egen kompetanse ut fra eiernes formål med selskapet. Styret bør etablere rutiner for å sikre nødvendig kompetanse.

Jf. KS-anbefaling nr. 9, 11, 12 og 13

Revisors funn

Narvik kommune har gjennom eierskapsmeldingen utarbeidet retningslinjer for oppnevning av styremedlemmer til kommunalt eide selskaper. Her fremgår at styresammensetningen skal gjenspeile behovet for kompetanse, kapasitet og mangfold ut fra selskapets egenart og behov. Det skal oppnevnes styremedlemmer som har egenskaper, kompetanse og kapasitet som bidrar til at styret som kollegium kan forvalte selskapet på en tilfredsstillende måte og i tråd med gjeldende mål, strategier og utfordringer. Videre fremgår det at rekruttering til styret bør ta hensyn til hvilken kompetanse og sammensetning av kompetanse en ønsker i styret.

Det fremgår videre av eierskapsmeldingen at Narvik kommune bør pålegge selskaper de har eierinteresser i, å gjennomføre en rekrutteringsevaluering i styret for å kartlegge behov for ny kompetanse. Valgkomitéen bør ta hensyn til en slik evaluering, og se det totale behovet sammen med formålet med eierskapet når styremedlemmer foreslås. Revisor har fått oversendt et dokument kalt *Rekrutteringsevaluering 2023*. Narvik kommune har i dette dokumentet samlet tilbakemeldingene de har fått fra en rekke selskaper på følgende spørsmål:

1. hvilken styrekompetanse trenger styret?
2. hvilken styrekompetanse har styret allerede?
3. hvilken styrekompetanse mangler styret?

Styret i Narvikgården meldte i forbindelse med evalueringen at de ikke manglet kritisk kompetanse, og at styret ble vurdert som riktig sammensatt sett i forhold til formål, vedtekter og aktivitet. Videre ble det informert om at styret på tidspunktet samlet hadde kompetanse på følgende områder:

Utklipp 2: Kompetanse i styret i Narvikgården AS

Erfaringsbasert	Teknisk	Destinasjonsbygging	Eiendom
Reiseliv	Erfaring kommunal og interkommunale	Eiendomsmegler	Økonomi
Politisk forståelse	Nettverk	Erfaring	Formell kursing i styrearbeid
Økonomi og administrasjon	Lokal-regionalkunnskap	Samfunnsengasjert	Ledelseserfaring
Eiendomsutvikling	By- og stedsutvikling	Erfaring	Næringsliv

Kilde: *Rekrutteringsevaluering 2023*

Styreleder i selskapet opplyser at i tillegg til ovenfor nevnte evaluering, gjennomfører styret egenevaluering etter hvert styremøte. Protokoller fra styremøter som revisor har fått oversendt, viser at egenevaluering er fast sak i alle styremøter.

Det fremgår av eierskapsmeldingen at valgkomitéen bør gjøre en habilitetsvurdering av de aktuelle styremedlemmene. Også av ovenfor nevnte dokument etter rekrutteringsevaluering fremgår det at det er en forventning om at det undersøkes om eventuelle nye styremedlemmer eller varamedlemmer innehar roller som er uforenelige med rollen som styrerepresentant.

Ifølge kommunens eierskapsmelding skal det være fokus på balansert kjønnsrepresentasjon i styret. Per november 2023 består styret av tre menn og to kvinner. Av de tre valgte varamedlemmene er det to kvinner og en mann.

Vi har gjennom våre undersøkelser ikke funnet at noen av styremedlemmene i Narvikgården AS også sitter i styrene i datterselskapene.

Revisors vurdering

Ovenstående funn viser at Narvik kommune har både skriftlige og praktiserte rutiner som etter revisors syn er egnet til å sørge for at styrets kompetanse samlet sett er tilpasset det enkelte selskapets formål og virksomhet. Det vises særlig til gjennomføring av rekrutteringsevaluering i Narvikgården AS i forkant av nytt styrevalg ved generalforsamling i 2023. Styrets tilbakemelding på evalueringen tilsier etter revisors syn at det er bredt sammensatt kompetanse i styret, og at det også er kompetanse på flere områder som er sentrale for den virksomheten som Narvikgården AS driver. **Revisors vurdering er følgende at Narvik kommune har oppfylt KS-anbefaling nr. 9. Narvik kommune har oppfylt KS-anbefaling nr. 11 om balansert kjønnsrepresentasjon i styret, samt anbefaling nr. 12 om å anbefale styret jevnlig å vurdere egen kompetanse.** Revisors vurdering er også at **styret i Narvikgården AS har oppfylt den delen av KS-anbefaling nr. 12 som retter seg mot styret.** Fordi styremedlemmer i morselskapet ikke sitter i styrene i datterselskaper, er revisors vurdering at **Narvik kommune har oppfylt KS-anbefaling nr. 13.**

3.1.10 Bruk av valgkomité

Bruk av valgkomité ved valg av styrer i kommunalt eide selskaper bør fastsettes i vedtektene.

Jf. KS-anbefaling nr. 10

Revisors funn

Revisor finner ikke at det i selskapets vedtekter finnes bestemmelse om bruk av valgkomité. Av kommunens eierskapsmelding fremgår det at det er gruppelederne i kommunestyret som utgjør valgkomite for alle kommunale selskaper. Disse fremmer forslag til eierrepresentanter i kommunale selskaper.

Revisors vurdering

Narvik kommune benytter seg av valgkomité ved valg av styre til Narvikgården AS, og praksisen er formalisert gjennom kommunens eierskapsmelding. Anbefalingen fra KS er imidlertid at bestemmelse om dette fastsettes også i det enkelte selskapets vedtekter. Revisors vurdering er følgende at **Narvik kommune ikke har oppfylt KS-anbefaling nr. 10** om å *vedtektsfeste* denne praksisen.

3.1.11 Bruk av numeriske vararepresentanter

Det anbefales at det oppnevnes varamedlemmer til styret i selskaper. Ordningen med numeriske varamedlemmer bør benyttes for å sikre kontinuitet og kompetanse i styret.

Jf. KS-anbefaling nr. 14

Revisors funn

Det er oppnevnt tre numeriske vararepresentanter til styret i Narvikgården AS. Kommunens representanter opplyser om at dette er gjort for å sikre kontinuitet i styret.

Revisors vurdering

Revisors vurdering er at **Narvik kommune har oppfylt KS-anbefaling nr. 14.**

3.2 Styret

3.2.1 Rutiner for habilitetskonflikter

Det anbefales at styrene etablerer faste rutiner for å håndtere mulige habilitetskonflikter. Ordfører og kommunedirektør bør ikke sitte i styret i selskaper.

Jf. KS-anbefaling nr. 15

Revisors funn

Hverken ordfører eller kommunedirektør i Narvik kommune sitter i styret i Narvikgården AS. På spørsmål om hvordan selskapet håndterer forholdet til mulige nærstående og spørsmål knyttet til inhabilitet, har styreleder gitt tilbakemelding om at dette ikke er en problemstilling som har vært aktuell i selskapet til nå. Videre opplyses det om at i de tilfeller ansatte stiller til valg i for eksempel kommunestyret, vil disse ansatte i saker som omhandler Narvikgården være inhabile, og ikke delta i behandlingen. Det opplyses at ingen ansatte i selskapet vil kunne delta i behandling av saker i organisasjonen som berører en selv eller nærstående, herunder for eksempel kjøp av eiendom der Narvikgården er grunneier. Dersom administrerende direktør er inhabil i en sak, vil styrets leder behandle saken på vegne av selskapet.

Av selskapets etiske retningslinjer fremgår blant annet:

- Vi unngår situasjoner som kan medføre konflikt mellom egne og Narvikgården AS sine interesser.
- Vi sørger for at egen habilitet blir vurdert, før vi saksbehandler eller treffer avgjørelser.
- Det skal utvises stor aktsomhet ved Narvikgårdens og private investeringer, slik at blant annet innsideregler og habilitetsregler overholdes.

Revisors vurdering

Ovenstående funn viser etter revisors vurdering at Narvik kommune har etablert rutiner for å håndtere mulige habilitetskonflikter. Informasjonen fra styreleder, sammenholdt med bestemmelser i selskapets etiske retningslinjer, indikerer at selskapet har både skriftlige rutiner for dette, samt et bevisst forhold til hvordan dette rent praktisk skal håndteres i en mulig habilitetskonflikt. Revisor legger til grunn styreleders opplysning om at dette foreløpig ikke har vært en aktuell problemstilling i selskapet. Revisor er heller ikke kjent med situasjoner der habilitetskonflikter skal ha forekommet i styret. På bakgrunn av dette er revisors vurdering at **styret i Narvikgården AS har oppfylt KS-**

anbefaling nr. 15. I vurderingen vektlegges det også at hverken ordfører eller kommunedirektøren sitter i styret i selskapet.

3.2.2 Etiske retningslinjer for selskapsdriften

Kommunens selskaper bør ha en aktiv og bevisst holdning til etiske spørsmål. Selskapet kan utarbeide, benytte og jevnlig revidere etiske retningslinjer for selskapsdriften.

Jf. KS-anbefaling nr. 19

Revisors funn

Narvikgården AS har utarbeidet etiske retningslinjer for selskapsdriften. Disse ble første gang vedtatt av styret 23.10.2007. I selskapskontrollen som ble gjennomført i Narvikgården AS i 2018, påpekte revisor at de etiske retningslinjene ikke hadde vært gjenstand for jevnlig revidering. I etterkant av dette har Narvikgården AS løftet gjennomgang og revidering av etiske retningslinjer opp i styret en gang årlig. De etiske retningslinjene er altså revidert og vedtatt årlig i perioden 2018 – 2023. De etiske retningslinjene er blant annet tilgjengelig på selskapets hjemmesider. Retningslinjene har bestemmelser tilknyttet profesjonalitet, åpenhet og dialog, interessekonflikter, gaver og representasjon, penger, eiendeler og bærekraft, innkjøp, arbeidsmiljø, mangfold og varsling.

Revisors vurdering

På bakgrunn av ovenstående er revisors vurdering at styret i Narvikgården AS har **oppfylt KS-anbefaling nr. 19.**

3.3 Avtalemessige og juridiske forhold. Handlingsplan 2023

I egenerklæringsskjemaene til styreleder, og i samtale med administrerende direktør, har revisor stilt spørsmål tilknyttet avtalemessige og juridiske forhold som er relevante for selskapet. På disse spørsmålene fikk vi følgende tilbakemeldinger:

- Alle selskapets eiendommer er forsikret i Gjensidige/If. Det benyttes forsikringsmegler ved inngåelse av forsikringsavtaler. Det er også tegnet styreansvarsforsikring, samt lovpålagte personal- og ansvarsforsikringer.
- Det er ikke begått irregulære eller straffbare forhold relatert til virksomheten, herunder heller ikke i datterselskaper.
- Selskapet har ikke uoppgjorte skatte- eller merverdiavgiftskrav, tvister for domstolene, pågående konflikter med samarbeidspartnere eller ansatte. Selskapet har ikke mottatt pålegg eller andre plikter fra offentlige instanser.
- Selskapet har ingen uavklarte ansettelsesforhold.
- Selskapet har ikke bonusordninger.
- Selskapet forholder seg til lov om offentlige anskaffelser, offentleglova og til forvaltningslovens habilitetsregler.
- Det pågår per 2023 et prosjekt for oppdatering og utvikling av rutiner for avvikshåndtering for hele konsernet.

Revisor har fått oversendt en plan som viser at Narvikgården AS har følgende prioriterte prosjekter for 2023:

1. Fyrtårnprosjekter

- a) Torvhallen
- b) Indre havn

2. Andre eiendomsprosjekter

- a) Eiendomsutvikling Teknisk Kvartal
 - i. Nytt museum – Museum Nord
 - ii. Vitensenter
- b) Helseinnovatørene og parkering ved UNN
- c) Taraldsvikjordet – endelig avklaring
- d) Forsvarsutvikling Bjerkvik – nettverksutvikling, posisjonering og påvirkning
- e) Skape aktivitet på våre eiendommer i Bjerkvik
- f) Kjøp av eiendom fra Statsbygg
- g) Arbeid med å sikre overtakelse av sykehusaugen fra Helse Nord RHF

3. Andre interne drifts- og utviklingstiltak

- a) Nytt økonomisystem
- b) Utarbeide medie- og kommunikasjonsstrategi med tilhørende plan
 - i. Videreutvikle profilering og omdømmebygging
- c) Etablere bærekraftprosjekt med intern bærekraftsansvarlig.
- d) Jobbe videre med prosjektmodell for å styrke faglighet, effektivitet, forankring, risikovurdering med videre. Ender nødvendigvis ikke i et nytt prosjektstyringsverktøy, men en omforent arbeidsmetodikk.
- e) Organisasjonsutvikling – kompetanse, kapasitet og integrering
- f) Risikovurdering og avvikssystem
- g) Utarbeide plan for samfunnsoppdraget

4. Utleie av lokaler

5. Gjennomføre virksomhetsoverdragelse av parkering fra Narvik kommune, eller avslutte prosessen våren 2023

3.4 Oppsummering og samlet konklusjon

KomRev NORD har vurdert om Narvik kommunes eierutøvelse i Narvikgården AS er i henhold til sentrale krav i aksjeloven, kommuneloven, kommunestyrets vedtak og forutsetninger samt etablerte normer for god eierstyring. Basert på opplysninger fra skriftlige dokumenter, muntlige opplysninger og opplysninger i såkalte egenerklæringsskjemaer, er revisors vurdering som listet opp nedenfor.

Eier Narvik kommune har **oppfylt**:

- Aksjeloven § 2-1 (1) og 2-2 om stiftelsesdokument og vedtekter
- Aksjelovens § 5-5 (1) og (2) om generalforsamling
- Kommuneloven § 26-1 om eierskapsmelding
- KS-anbefaling nr. 1 om valg av selskapsform
- KS-anbefaling nr. 4 om årlig rapport til kommunestyret
- KS-anbefaling nr. 3, samt bestemmelse i kommunens eierskapsmelding, om gjennomføring av eierskapsseminarer
- KS-anbefaling nr. 5 om utarbeidelse og jevnlig revidering av styringsdokumenter og avtaler
- KS-anbefaling nr. 6 om eiermøter
- KS-anbefaling nr. 7 om oppnevning av eierrepresentanter
- KS-anbefaling nr. 8 om generalforsamling
- Selskapets vedtekter § 7 om innkallingsfrist til generalforsamling
- KS-anbefaling nr. 9 kompetanse i styret
- KS-anbefaling nr. 11 om kjønnsbalanse i styret
- KS-anbefaling nr. 12 om å anbefale styret å vurdere egen kompetanse
- KS-anbefaling nr. 13 om at styremedlemmer i morselskap ikke bør sitte i styret i datterselskap
- KS-anbefaling nr. 14 om bruk av numeriske vararepresentanter

Eier Narvik kommune har **ikke oppfylt**:

- KS-anbefaling nr. 10 om å vedtektsfeste bruk av valgkomité

Styret i Narvikgården AS har **oppfylt**:

- KS-anbefaling nr. 12 om å vurdere egen kompetanse
- KS-anbefaling nr. 15 om rutiner for håndtering av habilitetskonflikter
- KS-anbefaling nr. 19 om etiske retningslinjer

Med bakgrunn i revisors funn og vurderinger er vår konklusjon på problemstilling 1 at **Narvik kommune fører kontroll med sine eierinteresser i Narvikgården AS**. Narvik kommune møter, som aksjeeier, i generalforsamlingene til selskapet. Ved at det behandles forberedende generalforsamling i kommunestyret i forkant av ordinære generalforsamlinger, er vedtakene som treffes i generalforsamling forankret i kommunestyret. På den måten sikres det at kommunestyret som øverste eier har en reell kjennskap til, og innvirkning på, de beslutninger som treffes i

eierorganet. I konklusjonen legges det også vekt på at det er hyppige og systematiske treffpunkter mellom selskap og eier, og at det er etablert flere arenaer som sikrer informasjonsflyt fra selskapet til eier. Gjennom disse arenaene, samt eierskapsmelding-, strategier og andre styrende dokumenter, har Narvik kommune gitt uttrykk for sitt formål med eierskapet, samt sine forventninger til Narvikgården AS.

Videre er vår konklusjon på problemstilling 2 at **Narvik kommunes eierinteresser i det alt vesentlige utøves i samsvar med kommunestyrets vedtak og forutsetninger, aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring og selskapsledelse.** Begrunnelsen for konklusjonen er at alle de utledede kriteriene, bortsett fra ett, er vurdert som oppfylt. Fordi Narvik kommune ikke gjennom selskapets vedtekter har skriftliggjort praksisen for bruk av valgkomité ved valg til styret i selskapet, er konklusjonen ikke fullt ut positivt formulert.

4 UTTALELSER

Ifølge gjeldende standard for eierskapskontroll skal revisor sende et utkast til rapport til uttalelse til den som utøver kommunens eierfunksjon, og til det aktuelle selskapet. Uttalelsene skal i sin helhet fremgå av rapporten. Revisor sendte 6.11.2023 utkast til rapport for uttalelse til Narvik kommune og Narvikgården AS v/ administrerende direktør og styreleder. Vi satte frist til 17.11.2023 for å avgi uttalelse.

Revisor mottok 14.11.2023 tilbakemelding fra administrerende direktør i Narvikgården AS. Det ble gitt en felles tilbakemelding på vegne av administrerende direktør og styreleder. Uttalelsen fremgår i sin helhet på neste side. På bakgrunn av uttalelsen fra selskapet har revisor fjernet opplysningen om mulig partnerskap med en konkret, ekstern aktør. Vi har også oppdatert tabellen som viser økonomiske nøkkeltall for selskapet i tråd med deres tilbakemeldinger.

Revisor mottok 20.11.2023 følgende tilbakemelding fra Narvik kommune v/*controller eierskap*:
«Narvik kommune har ingen kommentarer eller innspill til rapporten slik den foreligger.»

KomRev Nord IKS
v/Tone Jæger Karlstad
Havneveien 5

9610 Rypefjord

Besøk: Kongens gate 49, 2. etg
Post: Postboks 540, 8507 Narvik

Telefon: 76 97 72 80
post@narvikgaarden.no
www.narvikgaarden.no

Org. nr: NO 983 387 381 MVA
Kontonr: 1503 37 16157

Deres ref:	Vår ref:	Saksbehandler:	Dato:
	33080	Bjørnar Evenrud	14.11.2023

VEDR. RAPPORT FRA EIERSKAPSKONTROLL I NARVIKGÅRDEN AS

Narvikgården har gått gjennom rapporten og har kun et fåtall kommentarer. Tilbakemeldingen gis som en felles uttalelse fra styrets leder og administrerende på vegne av selskapet.

I Tabell 2 på side 4 i hht nummereringen (side 11 i pdf-en), benyttes tall for Narvikgården som morselskap. Med utgangspunkt i selskapsstrukturen mener vi det ville gitt et mer korrekt og helhetlig bilde av den økonomiske situasjonen ved å benytte konserntallene. Vi ber dere derfor vurdere om det kan være hensiktsmessig. Hvis ønskelig kan vi sende over konserntallene slik de er vedtatt av kommunestyret.

Tabellen inneholder for øvrig noen feil, og vi gjengir tabellen med de korrekte tallene her. Det som er merket gult avviker fra deres tabell.

	Dr. innt	Dr. kost	Dr. res	Årsres	EK	Gjeld
2020	26 305	17 279	9 026	6 289	95 069	132 410
2021	14 472	29 426	-14 954	82 855	177 924	118 054
2022	13 471	21 220	-7 749	-4 773	173 151	102 144

Under Andre eiendomsprosjekter på side 20 leser vi i pkt 2a) at det står i partnerskap **med Aker**. Her er det nå kommet avklaringer som gjør at vi kan fastslå at dette ikke blir i partnerskap med Aker, og da tenker vi at det kan være gunstig å ta ut «Aker» fra rapporten. Både av hensyn til Aker, som børsnotert selskap, men også av hensyn til Narvikgårdens behov og ønske om å komme i kontakt med andre interessenter

Vennlig hilsen
Narvikgården AS

Bjørnar Evenrud
Adm. direktør

5 ANBEFALINGER

På bakgrunn av rapportens funn, vurderinger og konklusjoner anbefaler revisor Narvik kommune å vurdere å vedtektsfeste bruk av valgkomité ved valg til styret i Narvikgården AS.

6 REFERANSER

- Lov 13.6.1997 om aksjeselskaper (aksjeloven)
- Lov 22.6.2018 nr. 83 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven)
- Anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll, KS (2020)
- Vedtekter for Narvikgården AS
- Stiftelsesdokument for Narvikgården AS
- Narvik kommunes eierskapsmelding vedtatt 16.6.2022
- www.narvikgaarden.no
- www.proff.no

Om selskapet og vår forvaltningsrevisjonskompetanse

KomRev NORD IKS utfører helhetlig revisjon av kommuner og fylkeskommuner, kommunale foretak, interkommunale selskaper, offentlige stiftelser, kirkeregnskap og legater. Selskapets eiere og oppdragsgivere er Troms og Finnmark fylkeskommune, Nordland fylkeskommune, tolv kommuner i Nordland og 28 kommuner i Troms og Finnmark.

Vårt hovedkontor ligger i Harstad, og vi har avdelingskontorer i Alta, Hammerfest, Lakselv, Tromsø, Narvik, Finnsnes, Bodø, Sortland, Leknes og Svolvær.

Vi har 45 medarbeidere som samlet innehar lang erfaring fra og god kunnskap om offentlig sektor og revisjon.

Selskapet er uavhengig i forhold til kommuner, stat, privat næringsliv og andre institusjoner i samfunnet.

Vårt forvaltningsrevisjonsteam består av 16 medarbeidere med høyere utdanning innen ulike fag:

- Rettsvitenskap
- Sosiologi
- Statsvitenskap
- Samfunnsøkonomi

KomRev NORD har tidligere gjennomført følgende forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller i Narvik kommune:

<i>Erverv av Ballangleira</i>	2023
<i>Eierskapskontroll i Nordkraft AS</i>	2022
<i>Narvik kirkelige fellesråd</i>	2021
<i>Forvaltning, drift og vedlikehold</i>	2018
<i>Forebygging og oppfølging av sykefravær</i>	2018
<i>Narvikgården AS</i>	2018
<i>Næringsutvikling</i>	2014
<i>Økonomi- og budsjettoppfølging av helse-, omsorgs- og sosialområdet</i>	2013
<i>Leasing og bruk av kommunale tjenestebiler</i>	2012
<i>Offentlige anskaffelser</i>	2010

Utvalg: Kontrollutvalget i Narvik kommune	Saksnummer: 60/2023	Møtedato: 4.12.2023	Saksbehandler: Tage Karlsen
--	-------------------------------	-------------------------------	---------------------------------------

**FORVALTNINGSREVISJONSRAPPORT «BALLANGSLEIRA» -
KOMMUNESTYRETS VEDTAK**

Innstilling til v e d t a k:

Kontrollutvalget tar kommunestyrets vedtak i sak 105/23 til orientering.

Vedlegg:

Utskrift av møteprotokoll for kommunestyret

Saksutredning:

Det vises til vedlegget.

Harstad, 24.11.2023

Tage Karlsen
seniorrådgiver

**NARVIK
KOMMUNE**

**Rådmannens stab
NIV3**

Saksframlegg

Arkivsak: 20/3404
Dokumentnr: 211
Arkivkode: FE-033
Saksbeh: Bertil A Birkeland

Saksnummer	Utvalg/komite	Møtedato
105/23	Narvik kommunestyre	09.11.2023

Kontrollutvalg sak 46/23 - Oppfølging av forvaltningsrevisjonsrapport "Erverv av Ballangsleira"

Jeg viser til merknadene og vil foreslå følgende

Innstilling:

1. Kommunestyret tar forvaltningsrevisjonsrapporten «Erverv av Ballangsleira», KomRev NORD, 07.09.2023, til orientering.
2. Kommunestyret ber rådmannen vurdere om læringspunktene i rapportens kapittel 11 hensiktsmessig kan innarbeides i eksisterende rutiner.
3. Kontrollutvalget merker seg at det ikke finnes skriftlig mandat ved delegasjon. Utvalget vil påpeke at tildeling av mandater bør skje skriftlig av hensyn til notoritet, mulighetene for avklaring av riktig forståelse, etterprøvbarhet m.m.

Møtebehandling fra Narvik kommunestyre 09.11.2023

KST - behandling:

Endring av tekst til punkt 3 i innstillingen, foreslått av Trond Gunnar Blomlie, Rødt
"Kontrollutvalget" endres til "kommunestyret"

Votering: Kontrollutvalgets innstilling - enstemmig vedtatt

KST- 105/23 Vedtak:

Innstilling:

1. Kommunestyret tar forvaltningsrevisjonsrapporten «Erverv av Ballang sleira», KomRev NORD, 07.09.2023, til orientering.
2. Kommunestyret ber rådmannen vurdere om læringspunktene i rapportens kapittel 11 hensiktsmessig kan innarbeides i eksisterende rutiner.
3. Kommunestyret merker seg at det ikke finnes skriftlig mandat ved delegasjon. Utvalget vil påpeke at tildeling av mandater bør skje skriftlig av hensyn til notoritet, mulighetene for avklaring av riktig forståelse, etterprøvbarhet m.m.

Kontrollutvalgets leder

Boy-Arne Buyle

Saksutredning:

1. Innledning

Kontrollutvalget bestilte forvaltningsrevisjonsprosjektet «Kvalitet i hjemmetjenester» hos KomRev NORD i møte 23.5.2022 (sak 19/22). Bestillingen er i henhold til kommunestyrets vedtak i sak 41/21. Saken har versert mellom kontrollutvalget og kommunestyret for å få avklart innretningen av prosjektet.

2. Problemstillinger og revisjonskriterier

Forvaltningsrevisjonen er gjennomført med sikte på å få svar på de **problemstillinger** som er lagt til grunn for undersøkelsen:

1. **Var saker om Narvik kommunes erverv av Ballang sleira forsvarlig utredet før behandling i kommunestyret?**
2. **Hadde de som opptrådte på Narvik kommunes vegne gyldig mandat?**
3. **Ble kravene til uavhengighet og habilitet ivaretatt?**
4. **Har Narvik kommune et internkontrollsystem som ivaretar kontroll av mandat, uavhengighet og habilitet hos den som opptre på kommunens vegne? Har rutinene i internkontrollsystemet vært fulgt så vidt gjelder problemstilling 1-3?**
5. **Var saksbehandlingen i samsvar med Narvik kommunes etiske retningslinjer?**

Forvaltningsrevisjon defineres i kommunelovens 23-3, 1. ledd slik:

«Forvaltningsrevisjon innebærer å gjennomføre systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, regeletterlevelse, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets eller fylkestingets vedtak.»

Med «*systematiske vurderinger*» forstås vurderinger som foretas med utgangspunkt i fastsatte normer. Dette gjennomføres ved at revisor stiller opp revisjonskriterier for de enkelte problemstillinger som inngår i prosjektet.

Revisjonskriterier defineres slik i RSK 001 (standard for forvaltningsrevisjon:

22) Med utgangspunkt i problemstillingen(e) skal det etableres revisjonskriterier for hvert forvaltningsrevisjonsprosjekt. Revisjonskriterier er de krav, normer og/eller standarder som forvaltningsrevisjonsobjektet skal revideres/vurderes i forhold til.

23) Revisjonskriteriene skal være begrunnet i, og utledet fra, autoritative kilder innenfor det reviderte området.

Revisor har utledet følgende revisjonskriterium for **problemstilling 1**:

«Narvik kommune v/rådmannen måtte påse at sak om erverv av Ballangслеira ga kommunestyret et faktisk og rettslig grunnlag for å treffe avgjørelse for Narvik kommune om arealet Ballangслеira.»

Utledet revisjonskriterium for **problemstilling 2** er:

«Narvik kommune v/rådmann måtte påse at disposisjoner av Narvik kommunes avtalerettslige rettigheter var i henhold til gjeldende bestemmelser om myndighet og kompetanse.»

Revisjonskriterium for **problemstilling 3** er:

«Narvik kommune v/rådmann måtte påse at regler om uavhengighet og habilitet ivaretas i sak om disponering av Narvik kommunes avtalerettslige rettigheter.»

Revisor har ikke utledet revisjonskriterier for **problemstilling 4 og 5**.

3. Revisors funn, vurderinger og konklusjon

- 1. Problemstilling 1**
- 2. Problemstilling 2**
- 3. Problemstilling 3**
- 4. Problemstilling 4 og 5**

1. Problemstilling 1

Revisor har gjort følgende vurderinger (sammendraget, rapportens side 3):

Ut fra sine funn og vurderinger har revisor trukket følgende konklusjon:

«*Revisors konklusjon på problemstilling 1 er at sak om Narvik kommunes erverv av Ballangслеira var forsvarlig utredet før behandling i kommunestyret.*»

Oppsummeringsvis er konklusjonen begrunnet slik:

«Revisors konklusjon er begrunnet i våre funn og vurderinger om at kommunestyret ble

gitt faktaopplysninger og informasjon om det rettslige grunnlaget for saken av et slikt omfang at det kunne treffes beslutning i saken om erverv om Ballangsløira. Revisor bemerker likevel at det kunne vært relevant å gi kommunestyret opplysninger om hvorvidt forholdet til EØS-regelverkets støtteregler hadde blitt vurdert for den løsningen som ble anbefalt.» (s. 3)

For detaljert gjennomgang av revisors funn vises til rapportens side 33 og 34.

2. Problemstilling 2

Revisor har konkludert:

«Revisors konklusjon på problemstilling 2 er at de som opptrådte på Narvik kommunes vegne hadde gyldig mandat.»

Om Narvikgården AS' involvering i prosessen sier revisor blant annet følgende (s. 33):

«Det går tydelig fram av saksutredningen at rådmannen anbefaler en annen løsning enn at arealene tilbakeføres til Narvik kommune i henhold til opprinnelig avtalevilkår. Løsningen som rådmannen anbefaler, er som nevnt innstillingen i saken. Den løsningen som rådmannen ber kommunestyret om å slutte seg til, har kommet i stand etter forhandlinger mellom kommunen og Narvikgården AS, selskapene og kreditorene. Revisor kan ikke se at det skulle være opplysninger om forhandlingene som var gjort utover det som står om dette i saksfremlegget.»

Det vises videre til revisors redegjørelse på s. 35:

«Saksfremlegget er utarbeidet av Narvik kommune v/assisterende rådmann og rådmann og det

er fremlagt av sistnevnte. Dette er i tråd med kommunelovens krav og kommunens egne delegasjonsregler. Revisor har lagt til grunn at avgjørelse i saken måtte tas av kommunestyret. Kommunestyret ble forelagt sak og ga dermed rådmannen myndighet til å inngå de framforhandlede avtalene.

Revisors vurdering er at **Narvik kommune v/rådmann har oppfylt revisjonskriteriet om å måtte påse at disposisjoner av Narvik kommunes avtalerettslige rettigheter var i henhold til gjeldende bestemmelser om myndighet og kompetanse.**

3. Problemstilling 3

«Revisors konklusjon på problemstilling 3 er at kravene til uavhengighet og habilitet har blitt ivarettatt.»

Det vises til revisors redegjørelse på s. 35:

Det er ikke opplysninger som tilsier at involverte har innehatt roller eller det har vært rollekombinasjoner som er problematiske opp mot regler om uavhengighet og habilitet. Revisors vurdering er at **Narvik kommune v/rådmann har oppfylt revisjonskriteriet om å måtte påse at regler om uavhengighet og habilitet ivaretas i sak om disponering av Narvik kommunes avtalerettslige rettigheter.»**

4. Problemstilling 4 og 5

Her har ikke revisor oppstilt revisjonskriterier.

Revisors vurderinger fremkommer på rapportens s. 35 og 36:

«9.4 Etske retningslinjer og internkontrollsystemer

For problemstillingene 4 og 5 har vi ikke utledet revisjonskriterier. Vi bruker funn og vurderinger under de øvrige problemstillingene til drøftelser under problemstillingene 4 og 5.

Narvik kommune har etiske retningslinjer og arbeidsgiverpolitikk som gir uttrykk for verdier og holdninger gjeldende for alle kommunens ansatte. Vi legger til grunn at slike overordnede dokumenter inngår som en del av en kommunes internkontroll for å sikre saksbehandling i tråd med føringer om uavhengighet og habilitet samt etisk refleksjon. Det foreligger ikke skriftlige opplysninger omkring kontroll av mandat, uavhengighet og habilitet som gjør at revisor kan belyse dette. Revisors undersøkelser viser at rådmannen ga Narvikgården AS v/administrerende direktør mandat til å gjennomføre forhandlinger med private selskaper og kreditorer for å finne en løsning for tilbakeføringsretten som Narvik kommune hadde. Kommunens representanter viser til at mandatet ligger i det oppdraget som Narvikgården AS har. Rådmannen har bygget sin saksutredning og anbefaling til kommunestyret på det arbeidet som Narvikgården AS gjorde. I kommunestyrets møte ble det gitt muntlig orientering fra både Narvikgården AS og rådmannen. Revisor har ikke grunnlag for å problematisere hvorvidt det har vært tilstrekkelig kontroll av mandat, uavhengighet og habilitet i anledning sak om kommunens erverv av Ballangseira. Foreliggende opplysninger om saksbehandlingen og saksutredningen i sak om erverv av Ballangseira tilsier at saksbehandlingen og saksutredningen har vært gjort i samsvar med etiske retningslinjer.

4. Revisors anbefalinger

Standard for forvaltningsrevisjon (RSK 001) sier følgende om anbefalinger (pkt. 34):

«Der det er hensiktsmessig bør revisor gi anbefalinger. Anbefalinger må aldri formuleres som pålegg til administrasjonen. Revisor skal også være varsom med å foreslå detaljerte løsninger.»

Revisor fremholder kommunestyrets uttrykte formål med undersøkelsen, og har gitt med bakgrunn i dette trukket fram læringspunkter i rapportens kapittel 11:

«Revisor oppfatter at et læringspunkt av saken er viktigheten av å sikre/avtalefeste kommunens rettigheter og interesser i satsinger som involverer eksterne aktører.»

«Et relevant læringspunkt for kommunen kan være å påse at det i saker som innebærer økonomisk fordel for eksterne blir vurdert om disposisjonen reiser spørsmål knyttet til statsstøttereguleringen.»

5. Sekretariatets vurderinger

Ved lesning av rapporten er det viktig å være bevisst hva som er gjenstand for undersøkelsen. Undersøkelsen omfatter ikke disposisjoner og saksbehandlinger foretatt av tidligere Ballangen kommune. Den er avgrenset til nye Narvik kommunes eget erverv

av eiendommen.

Ervervet skjedde heller ikke med hjemmel i tilbakekjøpsklausulen. Etter omfattende vurderinger ble det foretatt en helt annen avtalerettslig konstruksjon som innbefattet kjøp av aksjer i selskapet som hadde eiendomsretten til Ballangsløira og Stormyra. Det var heller ikke Narvik kommune som formelt overtok eiendomsretten til arealene, men Narvikgården AS. Narvikgården kjøpte også fordringene kreditorer med utleggspant (tvangspant for misligholdt gjeld) i eiendommen hadde mot Kolos AS. De hensyn og vurderingene som ligger bak denne konstruksjonen er forklart i rapporten. Det var altså ikke tilbakekjøpsretten som ble benyttet. Men tilbakekjøpsretten som ervervsform var et alternativ som satte kommunen i posisjon til å skaffe seg eiendomsrett dersom det ikke skjedde på andre måter. Sakskomplekset er altså nettopp komplekst. Sekretariatet har ikke kjennskap til saken ut over de opplysninger som fremkommer i rapporten. Sekretariatet har ikke gjennomgått den dokumentasjonen som ligger til grunn for rapporten.

Sekretariatet har ingen innvendinger mot revisors metodikk og utledede revisjonskriterier.

For så vidt gjelder problemstilling 4 og 5 er sekretariatet usikker på hvorfor revisor ikke har valgt å utlede revisjonskriterier og vurdere ut fra disse for så vidt gjelder den delen av problemstilling 4 som går på om rutinene i internkontrollsystemet har vært fulgt så vidt gjelder problemstilling 1-3. Det samme gjelder problemstilling 5. Sekretariatet legger til grunn at revisor forklarer dette under presentasjonen av rapporten i kontrollutvalgsmøtet 2.10.23.

Sekretariatet erkjenner at det kan være vanskelig å avklare hvorvidt regler for uavhengighet og habilitet er ivaretatt dersom det ikke foreligger synlige grunner til mistanke om regelbrudd. En forvaltningsrevisjon er imidlertid en undersøkelse, hvor forutsetningen – i alle fall etter sekretariatets vurdering – fremkommer hva som er gjort for å avklare fakta ut fra problemstillingen. Sekretariatet klarer ikke å lese ut av rapporten hva som faktisk er gjort av undersøkelse på dette punktet. Sekretariatet oppfatter for egen del ikke rapportens beskrivelse av fakta og vurderinger som avklarende. Det vises til s. 36:

«Revisor har ikke grunnlag for å problematisere hvorvidt det har vært tilstrekkelig kontroll av mandat, uavhengighet og habilitet i anledning sak om kommunens erverv av Ballangsløira. Foreliggende opplysninger om saksbehandlingen og saksutredningen i sak om erverv av Ballangsløira tilsier at saksbehandlingen og saksutredningen har vært gjort i samsvar med etiske retningslinjer.»

Sekretariatet legger til grunn at revisor vil redegjøre for dette i møtet.

Som revisor påpeker i rapporten er undersøkelsen foretatt i en enkeltstående sak, av uvanlig karakter. Sekretariatet har forståelse for at revisor har valgt å påpeke læringspunkter istedenfor å fremsette konkrete anbefalinger. Sekretariatet vurderer at de to læringspunktene som presenteres er av en slik art at det er uhensiktsmessig å innstille til kommunestyret om å pålegge rådmannen å følge opp anbefalingene. Det synes med nærliggende å be rådmannen om å vurdere om læringspunktene på en hensiktsmessig måte kan innarbeides i eksisterende rutiner.

Innstilling til vedtak er utformet i henhold til dette.

Innstilling:

1. Kommunestyret tar forvaltningsrevisjonsrapporten «Erverv av Ballangseira», KomRev NORD, 07.09.2023, til orientering.
2. Kommunestyret ber rådmannen vurdere om læringspunktene i rapportens kapittel 11 hensiktsmessig kan innarbeides i eksisterende rutiner.
3. Kontrollutvalget merker seg at det ikke finnes skriftlig mandat ved delegasjon. Utvalget vil påpeke at tildeling av mandater bør skje skriftlig av hensyn til notoritet, mulighetene for avklaring av riktig forståelse, etterprøvbarhet m.m.

Dokumentliste:

Vedlegg:

Kontrollutvalget - melding om vedtak i sak 46/23 - Forvaltningsrevisjonsrapport erverv av Ballangseira

Narvik sak 46/2023 -Forvaltningsrevisjonsrapport erverv av Ballangseira

Forvaltningsrevisjonsrapport Narvik kommunes erverv av Ballangseira

Utvalg: Kontrollutvalget i Narvik kommune	Saksnummer: 61/2023	Møtedato: 04.12.2023	Saksbehandler: Susan Terese Thoresen
--	-------------------------------	--------------------------------	--

KONTROLLUTVALGETS MØTEPLAN FOR 2024

Innstilling til v e d t a k:

(saken fremmes uten innstilling til vedtak)

Saken gjelder:

Møteplan for 2024

Vedlegg til saken:

A: Trykte vedlegg:

B: Utrykte vedlegg:

Saksutredning:

Kontrollutvalgets møteplan for 2024 bør fastsettes, og sekretariatet foreslår at det settes opp 7 møtedatoer, som er samme antall møter som gjennomført i 2023. For 2023 har det vært møter i utvalget følgende datoer:

24. februar, 17. april, 15. mai, 19. juni, 4. september, 10. oktober og 4. desember 2023.

Endelig politisk møteplan for 2024 synes ikke å foreligge i skrivende stund.

Sekretariatet forslår følgende møtedatoer (mandager) for **2024**:

*19. februar, 15. april, 13. mai, 10. juni,
30. september, 4. november og 9. desember*

Det er viktig at kontrollutvalgets møte for behandling av årsregnskap og årsberetninger koordineres med møtene i formannskapet og kommunestyret. Ved en normal avleggelse av regnskap og beretning bør imidlertid kontrollutvalgene sette av tid til møte i midten av mai.

Forslag til møtedatoer drøftes i inneværende møte.

Møteplanen innarbeides i årsplanen for 2024 som behandles i første møte på nyåret.

Saken legges fram uten innstilling til vedtak.

Finnsnes, den 24. november 2023

Susan Terese Thoresen
seniorrådgiver

Utvalg: Kontrollutvalget i Narvik kommune	Saksnummer: 62/2023	Møtedato: 04.12.2023	Saksbehandler: Susan Terese Thoresen
--	-------------------------------	--------------------------------	--

REFERATSAKER

Innstilling til v e d t a k:

Referatsaker tas til orientering.

Saken gjelder:

Orienteringer.

Vedlegg til saken:

- A: Trykte vedlegg:
- B: Utrykte vedlegg:

Saksutredning:

Referater:

- A. SAKSPROTOKOLL FRA KOMMUNESTYRET 19.10.2023
 - Sak 99/23 Valg av Narvik kontrollutvalg 2023 - 2027
- B. INVITASJON TIL KONTROLLUTVALGSLEDERSKOLEN
 - Skriv av 05.10.2023 fra Forum for Kontroll og Tilsyn
- C. NKRFS KONTROLLUTVALGSKONFERANSE 2024
 - Konferanse 31.januar – 1. februar 2024

Finnsnes, den 24. november 2023

Susan Terese Thoresen
seniorrådgiver

Rådmannens stab
NIV3

Saksframlegg

Arkivsak: 23/4176
Dokumentnr: 5
Arkivkode: FE-014
Saksbeh: Bertil A Birkeland

Saksnummer	Utvalg/komite	Møtedato
099/23	Narvik kommunestyre	19.10.2023

Valg av Narvik kontrollutvalg 2023 - 2027

Jeg viser til merknadene og vil foreslå følgende

Som medlemmer og varamedlemmer i Kontrollutvalget for årene 2023 – 2027, jf. kommuneloven § 23-1, velges:

Møtebehandling fra Narvik kommunestyre 19.10.2023

KST - behandling:

Tina Denstad, AP fremmet følgende forslag:

Fra kommunestyret:

Medlemmer:

Elisabeth Grande, H - Leder

Johan Daniel Olsen Hætta, AP - nestleder

Eksterne medlemmer:

Line Viklem Eidum

Rakel Norum

Pål Iver Skolvold

Varamedlemmer H:

Knut Ravlo, H

Fredrik D Kvensjø, H

Varamedlemmer AP:

Hanne Engmo Mikalsen, AP
Trond Laksaa, AP
Johnny Kristiansen, AP

Varamedlemmer eksterne:

Karl Aksel Vik
Wegard Wiik

Votering:

Tina Denstads forslag til faste medlemmer - enstemmig vedtatt
Tina Denstads forslag til varamedlemmer - enstemmig vedtatt

KST- 099/23 Vedtak:

Som medlemmer og varamedlemmer i Kontrollutvalget for årene 2023 – 2027, jf. kommuneloven § 23-1, velges:

Fra kommunestyret:

Medlemmer:
Elisabeth Grande, H - Leder
Johan Daniel Olsen Hætta, AP - nestleder

Eksterne medlemmer:

Line Viklem Eidum
Rakel Norum
Pål Iver Skolvold

Varamedlemmer H:

Knut Ravlo, H
Fredrik D Kvensjø, H

Varamedlemmer AP:

Hanne Engmo Mikalsen, AP
Trond Laksaa, AP
Johnny Kristiansen, AP

Varamedlemmer eksterne:

Karl Aksel Vik
Wegard Wiik

Ordføreren i Narvik,

Rune Edvardsen

Saksutredning:

Kontrollutvalget er et lovpålagte organ i kommunen. I tråd med kommuneloven § 7-1 tredje ledd gis det føringer om at valg til kontrollutvalg skal skje i det konstituerende kommunestyremøtet, etter valg av formannskap, ordfører og varaordfører.

Etter kommuneloven § 23-1 første ledd velger kommunestyret selv et kontrollutvalg som på vegne av kommunestyret skal føre løpende kontroll med forvaltningen i kommunen.

Etter kommuneloven § 23-1 andre ledd skal kontrollutvalget ha minst fem medlemmer, hvor minst ett av medlemmene skal velges mellom medlemmene av kommunestyret.

Lederen av kontrollutvalget kan ikke være medlem av samme parti eller samme gruppe som ordføreren i kommunen. Begrunnelsen for regelen er at det skal være en viss grad av politisk avstand eller uavhengighet mellom ordføreren og lederen av kontrollutvalget.

De vanlige kravene til valgbarhet etter kommunelovens § 7-2 og hvem som er utelukket etter kommunelovens § 7-3 gjelder også for kontrollutvalget. I lovens § 23-1 tredje ledd bokstav a- h er det i tillegg særlige regler om hvem som ikke kan velges til kontrollutvalget. Dette er:

- ordfører og varaordfører
- medlemmer og varamedlemmer av formannskapet
- medlemmer og varamedlemmer av folkevalgt organ med beslutningsmyndighet
- medlemmer av kommuneråd
- medlemmer eller varamedlemmer av kommunestyrekomité
- ansatte i kommunen
- personer som har en ledende stilling eller som er varamedlem av styret eller bedriftsforsamlingen, i et selskap som kommunen har eierinteresser i
- personer som har en ledende stilling eller som er varamedlem av styret i et interkommunalt politisk råd eller kommunalt oppgavefellesskap.

Kommunestyret kan når som helst velge medlemmer til kontrollutvalget på nytt, jf. kommuneloven § 23-1 fjerde ledd. Dersom ett eller flere medlemmer av utvalget skal skiftes ut, skal alle medlemmene velges på nytt.

Kontrollutvalget skal ha 5 medlemmer hvorav 2 medlemmer velges fra kommunestyret og 3 medlemmer rekrutteres utenfor kommunestyret. Det er ønskelig med kompetanse som er relevant for utvalgets arbeid.

Dokumentliste:**Vedlegg:**

Rettleiar-om-konstituerande-mote_med-omslag_juli-2023_

Kommuner og fylkeskommuner

Attn.:

5. oktober 2023

Ordfører, fylkesordfører
politisk sekretariat
leder av kontrollutvalget

Invitasjon til Kontrollutvalgslederskolen

Forum for kontroll og tilsyn (FKT) ønsker å invitere påtroppende kontrollutvalgsleder til Kontrollutvalgslederskolen.

Kontrollutvalget er avgjørende for å oppnå en velfungerende egenkontroll i den enkelte kommune eller fylkeskommune. En velfungerende egenkontroll styrker innbyggernes tillit til kommunen og er viktig for å sikre effektiv og rett bruk av ressursene. Kontrollutvalgets leder har en viktig funksjon for å oppnå en god egenkontroll.

Kontrollutvalgslederskolen har som mål å gjøre lederne tryggere i rollen. Å delta på Kontrollutvalgslederskolen er en mulighet til å tilegne seg forståelse for kommunal egenkontroll og kontrollutvalgets rolle utover det som kan tilbys i ordinære konferanser.

DEL 1, 17. NOVEMBER 2023 (DIGITAL)

Kontrollutvalgskolen del 1. arrangeres digitalt på Teams 17. november.

Målsettingen med del 1 er å gi kontrollutvalgsleder en god start inn i de første møtene, før de andre medlemmene i utvalget får sin opplæring. Ved å arrangere samlingen digitalt, håper vi på god deltakelse.

Kurset legger vekt på grunnleggende rolleforståelse og kontrollutvalgets samspill med andre aktører. Andre viktige tema vil være påseansvaret, bestiller-rollen og hvilke verktøy kontrollutvalget har til rådighet. Hvert tema vil også vektlegge hva som er kontrollutvalgsleders særskilte rolle og oppgaver.

[Mer informasjon om programmet og påmelding til samlingen 17. november](#)

Deltakeravgift for kommuner som er medlem hos FKT er kr 900.

Andre kontrollutvalgsmedlemmer, ordfører og interesserte i administrasjonen er velkommen til å være tilhørere. Samlet pris for andre tilhørere fra samme kommune er kr 900. [Her kan du sjekke om din kommune er medlem.](#)

Deltakeravgift for ikke-medlemmer er satt til kr. 1 800. Samlet pris for andre tilhørere fra samme kommune er kr. 1 800.

DEL 2, 5. - 6. FEBRUAR 2024

Kontrollutvalgslederskolen, del 2 arrangeres på Clarion Hotel Oslo Airport, Gardermoen 5. - 6. februar.

På denne fysiske samlingen legger vi opp til god tid til diskusjoner i grupper om relevante problemstillinger som dukker opp i møter og som kontrollutvalgslederen må være forberedt på. På dag 2 vil håndtering av media være sentralt.

[Vi legger løpende ut mer informasjon om programmet og påmelding til del 2.](#)

Med vennlig hilsen

Anne-Karin Femanger Pettersen

Forum for kontroll og tilsyn

Kopi: Kontrollutvalgssekretariatene

NKRFs Kontrollutvalgskonferanse 2024

[Tilbake til kursoversikten](#)

Takk for din påmelding. Du vil motta en kvittering på e-post.

Nøkkelfinfo

Fra/til	31.1—1.2
Påmeldingsfrist	14.12
Pris	Kr 8 450 eks. mva. med overnatting (inkl. frokost og middag) (ikke-medl.: kr 8 950 eks. mva.) Kr 6 525 eks. mva. uten overnatting (ikke-medl.: kr 7 025 eks. mva.) Kr 1 322 eks. mva. for overnatting (inkl. frokost) fra 30. til 31. januar 2024
Sted	Clarion Hotel & Congress Oslo Airport, Gardermoen
Varighet	31.1.: 10.00 - 17.00 1.2.: 09.00 - 13.00

Vi har gleden av å invitere til NKRFs 20. Kontrollutvalgskonferanse 31. januar - 1. februar 2024 og som vanlig i The Qube på Gardermoen.

Fra den første konferansen i 2005 med ca. 300 deltakere har dette årlige arrangementet vokst betydelig og etablert seg som det viktigste og største treffpunktet for kontrollutvalgene i kommunal sektor. Deltakerrekorden er fra 2020 med ca. 800 deltakere.

Målgruppe

Ledere og medlemmer av kontrollutvalg, kontrollutvalgssekretærer, revisorer, ordførere, kommunedirektører og ellers alle med interesse for kontroll, revisjon og tilsyn i kommunal sektor.

Program

Onsdag 31. januar 2024

09.00: Registrering

10.00: Velkommen

- Konferansier Håkon Haugsbø og daglig leder Rune Tokle, NKRF

10.10: Åpning

- Annonseres senere

10.30: Pause

10.50: Derfor er habilitet så viktig

- Geir Lippestad, advokat Lippestadadvokatene
- Annonseres senere

11.50: Pause

12.10: Kontrollutvalgsleder i fire år – slik gjorde jeg det

- Bård Hoksrud, tidligere leder av kontrollutvalget i Bamble

12.25: Kontrollutvalgsleder de neste fire år - slik skal jeg gjøre det

- Hedda Foss Five, nyvalgt leder av kontrollutvalget i Skien

12.40: Viktigheten av kontrollutvalget sett fra KS' side

- Martin Skramstad, seniorrådgiver i KS

12.50: Samtale

13.10: Lunsj

14.10: Forvaltningsrevisjon av bærekraft i kommunene

- Øyvind Nordbrønd Grøndahl, avdelingsleder for forvaltningsrevisjon i Romerike revisjon IKS

14.55: Pause

15.15: Slik var personopplysningssikkerheten i kommunene

- Kristine Stenbro, fagdirektør i Datatilsynet
- Camilla Nervik, seksjonssjef i Datatilsynet

16.00: Pause

16.20: Tillit er demokratiets lim

- Annonseres senere

17.00: Slutt for dagen

Torsdag 1. februar 2024

09.00: Hvordan kan kommunene bidra til vår nasjonale sikkerhet?

- Annonseres senere

09.45: Pause

10.05: Ekstremværet Hans – var det bare en forsmak? Hva må kommunene forberede seg på?

- Frode Longva, assisterende direktør i CICERO Senter for klimaforskning
- Torild Fagerbekk, avdelingsdirektør, avdeling for samferdsel, plan og miljø i KS

11.00: Pause

11.20: Menneskerettigheter i kommunene

- Vidar Strømme, fagdirektør i Norges institusjon for menneskerettigheter
- Eivind Digranes, rådgiver Norges institusjon for menneskerettigheter

12.05: Pause

12.25: Kontrollutvalgets betydning for ivaretagelse av demokratiet

- Jan Erik Røsvik, politisk redaktør i Sunnmørsposten

13.00: Lunsj

Målgruppe: Nye ledere og medlemmer av kontrollutvalget

Onsdag 31. januar 2024 kl. 14.10 – 17.00:

A. Kontrollutvalgets formål, rolle og oppgaver, herunder kort om regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll

- Bjørn Bråthen, seniorrådgiver i NKRF
- Knut Erik Lie, seniorrådgiver i NKRF
- Ellen Lange, seniorrådgiver i NKRF

Torsdag 1. februar 2024 kl. 10.05 – 11.00:

B. Lederrollen i kontrollutvalget

- Ragnhild Aashaug, seniorrådgiver i Konsek Trøndelag AS og nestleder i NKRF, tidligere ordfører i Tolga
- Bjørn Tømmerdal, daglig leder i Sunnmøre Kontrollutvalsekretariat IKS, tidligere ordfører i Ålesund

Torsdag 1. februar 2024 kl. 11.20 – 13.00:

C. Forstå det kommunale regnskapet

- Inger Anne Ankersen, daglig leder i Viken kommunerevisjon IKS og medlem av styret i Foreningen for god kommunal regnskapsskikk
- Knut Tanem, oppdragsansvarlig revisor i Revisjon Midt-Norge SA, medlem av NKRFs revisjons- og regnskapskomite og medlem av Fagkomiteen i Foreningen for god kommunal regnskapsskikk

Det tas forbehold om endringer i programmet. (sist oppdatert: 15. november 2023).

Etterutdanning:

- 11 timer iht. NKRFs krav til etterutdanning

Påmeldingsskjema

Takk for din påmelding. Du vil motta en kvittering på e-post.

Selskap/enhet	
Fakturaadresse	
Postnummer	
Poststed	
Ressursnr. e.l. (som ref. på faktura)	
	☐ Er medlem i NKRF
Epost, kopimottaker	

Deltakere

Deltaker #1

Fornavn	
Etternavn	

Epost	
Mobil	
Fødselsår	
Tilleggsopplysninger	
Minikurs A (valgfritt)	Velg ...
Minikurs B (valgfritt)	Velg ...
Minikurs C (valgfritt)	Velg ...
Ønsket deltakelse	Velg ...
Fjern	
+ Legg til deltaker	
Send skjema	

NKRF – kontroll og revisjon i kommunene, Haakon VII's gate 9, Postboks 1417 Vika, 0115 Oslo, Telefon: 23 23 97 00,
Epost: post@nkrf.no

Utvalg: Kontrollutvalget i Narvik kommune	Saksnummer: 63/2023	Møtedato: 04.12.2023	Saksbehandler: Susan Terese Thoresen
--	-------------------------------	--------------------------------	--

EVENTUELT

Innstilling til v e d t a k:

(saken fremmes uten innstilling til vedtak)

Saken gjelder:

Temaer til drøfting.

Vedlegg til saken:

A: Trykte vedlegg:

B: Utrykte vedlegg:

Saksutredning:

I tilfelle det er temaer som ønskes drøftes tas det opp i møtet.

Finnsnes, den 24. november 2023

Susan Terese Thoresen
seniorrådgiver